

484 a Οἱ μὲν δὴ φιλόσοφοι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαύκων, καὶ οἱ μὴ
διὰ μακροῦ τινος διεξεληθόντες λόγου μόγις πως ἀνεφάνησαν
οἷ εἰσιν ἑκάτεροι.

Ἴσως γάρ, ἔφη, διὰ βραχείος οὐ ῥάδιον.

5 Οὐ φαίνεται, εἶπον· ἐμοὶ γοῦν ἔτι δοκεῖ ἂν βελτιόνως
φανῆναι εἰ περὶ τούτου μόνου ἔδει ῥηθῆναι, καὶ μὴ πολλὰ
τὰ λοιπὰ διελθεῖν μέλλοντι κατόψεσθαι τί διαφέρει βίος
b δίκαιος ἀδίκου.

Τί οὖν, ἔφη, τὸ μετὰ τοῦτο ἡμῖν;

Τί δ' ἄλλο, ἦν δ' ἐγώ, ἢ τὸ ἐξῆς; ἐπειδὴ φιλόσοφοι
5 μὲν οἱ τοῦ ἀεὶ κατὰ ταῦτα ὡσαύτως ἔχοντος δυνάμενοι
ἐφάπτεσθαι, οἱ δὲ μὴ ἄλλ' ἐν πολλοῖς καὶ παντοίως ἴσχουσιν
πλανώμενοι οὐ φιλόσοφοι, ποτέρους δὴ δεῖ πόλεως ἡγεμόνας
εἶναι;

Πῶς οὖν λέγοντες ἂν αὐτό, ἔφη, μετρίως λέγοιμεν;

10 Ὅποτεροι ἂν, ἦν δ' ἐγώ, δυνατοὶ φαίνονται φυλάξαι
νόμους τε καὶ ἐπιτηδεύματα πόλεων, τούτους καθιστάναι
c φύλακας.

Ὅρθως, ἔφη.

Τόδε δέ, ἦν δ' ἐγώ, ἄρα δηλον, εἴτε τυφλὸν εἴτε ὀξὺ
ὄρωντα χρὴ φύλακα τηρεῖν ὅτιοῦν;

5 Καὶ πῶς, ἔφη, οὐ δηλον;

Ἦ οὖν δοκοῦσί τι τυφλῶν διαφέρειν οἱ τῷ ὄντι τοῦ ὄντος
ἑκάστου ἔστερημένοι τῆς γνώσεως, καὶ μηδὲν ἐναργῆς ἐν τῇ
ψυχῇ ἔχοντες παράδειγμα, μηδὲ δυνάμενοι ὥσπερ γραφῆς
d εἰς τὸ ἀληθέστατον ἀποβλέποντες κάκεισε ἀεὶ ἀναφέροντές τε
καὶ θεώμενοι ὡς οἶόν τε ἀκριβέστατα, οὕτω δὴ καὶ τὰ ἐνθάδε
νόμιμα καλῶν τε πέρι καὶ δικαίων καὶ ἀγαθῶν τίθεσθαι
τε, εἰ δὲ τίθεσθαι, καὶ τὰ κείμενα φυλάττοντες σῶζειν;

5 Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς, οὐ πολὺ τι διαφέρει.

Τούτους οὖν μᾶλλον φύλακας στησόμεθα ἢ τοὺς ἐγνω-

[484a] Ποιοὶ εἶναι, Γλαύκων, οἱ φιλόσοφοι, εἶπα ἐγώ, καὶ ποιοὶ αὐτοὶ ποὺ δὲν
εἶναι ἔγινε φανερό, μὲ κάποια δυσκολία, μέσα ἀπὸ τὰ συμπεράσματα μιᾶς
μακρᾶς συζήτησης.

Ἴσως, εἶπε, ἐπειδὴ μὲ μιὰ σύντομη συζήτηση δὲν θὰ ἦταν εὐκόλο.

Ἔτσι φαίνεται, εἶπα· ἡ δική μου γνώμη πάντως εἶναι ὅτι θὰ γινόταν ἀκόμη
καλύτερα φανερό, ἂν εἶχαμε νὰ συζητήσουμε μόνο γι' αὐτό, καὶ δὲν ἤμαστε
ὑποχρεωμένοι νὰ ἐξετάσουμε ἕνα σωρὸ ἄλλα πράγματα προκειμένου νὰ δια-
κρίνουμε καθαρὰ σὲ τί διαφέρει [b] ἢ δίκαιη ζωὴ ἀπὸ τὴν ἀδίκη.

Τί ἔχουμε λοιπὸν, εἶπε, νὰ συζητήσουμε ἔπειτα ἀπὸ αὐτό;

Μὰ τί ἄλλο, εἶπα ἐγώ, παρὰ τοῦτο ἐδῶ; Δεδομένου ὅτι φιλόσοφοι εἶναι
ὅσοι μποροῦν νὰ συλλαμβάνουν ἐκεῖνο ποὺ ἀπὸ κάθε ἀποψη μένει πάντα
ἀπαράλλαχτα ἀμετάβλητο, ἐνῶ ὅσοι δὲν μποροῦν νὰ τὸ κάνουν αὐτὸ ἀλλὰ
περιπλανιοῦνται ἄσκοπα σὲ πράγματα πολλὰ καὶ ποικίλα δὲν εἶναι φιλοσό-
φοι, ποιοὶ ἀπὸ τοὺς δύο πρέπει νὰ εἶναι οἱ κυβερνήτες τῆς πόλης;

Ποιὰ ἀπάντησή μας σ' αὐτό, εἶπε, θὰ ἦταν ἡ σωστή;

Ὅποιοι ἀπὸ τοὺς δύο, εἶπα ἐγώ, θὰ φαίνονται ἱκανοὶ νὰ φυλάξουν τοὺς
νόμους καὶ τοὺς θεσμοὺς τῶν πολιτειῶν, αὐτοὺς νὰ τοὺς βάζουμε [c] φύλακες.

Σωστά, εἶπε.

Τοῦτο ὡστόσο, εἶπα ἐγώ, δὲν εἶναι ἄραγε ὀλοφάνερο, ἂν δηλαδὴ πρέπει ὁ
φύλακας ποὺ θὰ ἐπιτηρεῖ ἕνα ὅποιοδήποτε πρᾶγμα νὰ ἔχει ὀξύτατη ὄραση ἢ
νὰ εἶναι τυφλός;

Ἀσφαλῶς καὶ εἶναι ὀλοφάνερο, εἶπε.

Μήπως φαντάζεσαι τάχα ὅτι διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τοὺς τυφλοὺς ὅσοι
σταλήθεια ἔχουν στερηθεῖ τὴ γνώση κάθε πραγματικοῦ ὄντος; Οἱ ἄνθρωποι
αὐτοὶ δὲν ἔχουν στήν ψυχὴ τους κανένα ξεκάθαρο ὑπόδειγμα οὔτε καὶ μπο-
ροῦν νὰ στρέφουν, ὅπως οἱ ζωγράφοι, τὸ βλέμμα τους στοῦ ἀπολύτως ἀληθι-
νό, [d] νὰ παραδίνονται στήν ὅσο τὸ δυνατόν ἀκριβέστερη θέασί του καὶ νὰ
ὑποδειγματίζονται διαρκῶς ἀπὸ τὴ σφαίρα ἐκείνη, καὶ τότε μόνον νὰ θεσμο-
θετοῦν καὶ γιὰ τὰ ἐδῶ, σχετικὰ μὲ τὰ ὁμορφα πράγματα καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ
καλά, ἂν χρειάζεται νὰ θεσμοθετήσουν, κι ἐπίσης νὰ φυλάνε τοὺς καθιερω-
μένους θεσμοὺς καὶ νὰ τοὺς διατηροῦν. Σωστά;

Μὰ τὸ Δία, εἶπε, δὲν διαφέρουν καὶ πολὺ ἀπὸ τυφλοὺς.

Αὐτοὺς λοιπὸν θὰ προτιμήσουμε νὰ βάλουμε φύλακες ἢ ἐκείνους ποὺ

κότας μὲν ἕκαστον τὸ ὄν, ἐμπειρία δὲ μηδὲν ἐκείνων ἑλλείποντας μηδ' ἐν ἄλλῳ μηδεὶ μέρει ἀρετῆς ὑστεροῦντας;

Ἄτοπον μεντᾶν, ἔφη, εἴη ἄλλους αἰρεῖσθαι, εἴ γε τᾶλλα μὴ ἑλλείποντο· τούτῳ γὰρ αὐτῷ σχεδόν τι τῷ μεγίστῳ ἂν προέχουεν.

10 Οὐκοῦν τοῦτο δὴ λέγωμεν, τίνα τρόπον οἰοί τ' ἔσονται
485 οἱ αὐτοὶ κάκεῖνα καὶ ταῦτα ἔχειν;

Πάνυ μὲν οἶν.

5 Ὅ τοίνυν ἀρχόμενοι τούτου τοῦ λόγου ἐλέγομεν, τὴν φύσιν αὐτῶν πρῶτον δεῖ καταμαθεῖν, καὶ οἶμαι, ἐὰν ἐκείνην ἱκανῶς ὁμολογήσωμεν, ὁμολογήσειν καὶ ὅτι οἰοί τε ταῦτα ἔχειν οἱ αὐτοί, ὅτι τε οὐκ ἄλλους πόλεων ἡγεμόνας δεῖ εἶναι ἢ τούτους.

Πῶς;

10 Τοῦτο μὲν δὴ τῶν φιλοσόφων φύσει, περὶ ὁμολογήσθω
b ἡμῖν ὅτι μαθήματός γε αἰεὶ ἐρῶσιν, ὃ ἂν αὐτοῖς δηλοῖ ἐκείνης τῆς οὐσίας τῆς αἰεὶ οὔσης καὶ μὴ πλανωμένης ὑπὸ γενέσεως καὶ φθορᾶς.

Ὁμολογήσθω.

5 Καὶ μὴν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ὅτι πάσης αὐτῆς, καὶ οὔτε σμικροῦ οὔτε μείζονος οὔτε τιμιωτέρου οὔτε ἀτιμοτέρου μέρους ἐκόντες ἀφίενται, ὥσπερ ἐν τοῖς πρόσθεν περὶ τε τῶν φιλοτίμων καὶ ἐρωτικῶν διήλθομεν.

Ὁρθῶς, ἔφη, λέγεις.

10 Τόδε τοίνυν μετὰ τοῦτο σκόπει εἰ ἀνάγκη ἔχειν πρὸς
c τούτῳ ἐν τῇ φύσει οἱ ἂν μέλλωσιν ἔσεσθαι οἶους ἐλέγομεν.

Τὸ ποῖον;

Τὴν ἀψεύδειαν καὶ τὸ ἐκόντας εἶναι μηδαμῇ προσδέχεσθαι
τὸ ψεῦδος ἀλλὰ μισεῖν, τὴν δ' ἀλήθειαν στέργειν.

5 Εἰκός γ', ἔφη.

Οὐ μόνον γε, ὦ φίλε, εἰκός, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἀνάγκη τὸν

ἔχον κατακτήσει τὴ γνῶση καθεμιᾶς πραγματικῆς ὄντοτητας καί, παράλληλα, δὲν ὑστεροῦν διόλου, ἂν τοὺς συγκρίνομε με τοὺς ἄλλους, οὔτε ὡς πρὸς τὴν ἐμπειρία οὔτε ὡς πρὸς κανένα ἄλλο μέρος τῆς ἀρετῆς;

Θὰ ἦταν παράλογο, εἶπε, νὰ διαλέγαμε ἄλλους, ἐφόσον βέβαια τοῦτοι ἐδῶ δὲν θὰ ὑστεροῦσαν στὰ ἄλλα· γιατί σὲ αὐτὸ πού εἶναι περίπου τὸ πιὸ σημαντικό ἀπ' ὅλα τοῦτοι ἐδῶ θὰ ὑπερεῖχαν.

[485a] Δὲν πρέπει τώρα νὰ ἐξηγήσουμε με ποιόν τρόπο θὰ μπορέσουν οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι νὰ συνδυάζουν καὶ ἐκεῖνα τὰ προσόντα καὶ τοῦτα ἐδῶ; Βεβαίωτατα.

Ὅπως λέγαμε λοιπὸν καὶ στὴν ἀρχὴ αὐτῆς τῆς συζήτησης, πρέπει πρῶτα-πρῶτα νὰ κατανοήσουμε ποιά εἶναι ἡ φυσικὴ ιδιοσυστασία τῶν φιλοσόφων· καὶ ἔχω τὴ γνώμη πῶς, ἂν συμφωνήσουμε ἀρκούντως σὲ αὐτό, θὰ συμφωνήσουμε καὶ στὸ ὅτι μποροῦν οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι νὰ συνδυάζουν αὐτὰ τὰ προσόντα καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἄλλοι οἱ κυβερνήτες στὶς πόλεις παρὰ αὐτοί.

Πῶς;

Σχετικὰ με τὴ φυσικὴ ιδιοσυστασία τῶν φιλοσόφων συμφωνοῦμε, θαρρῶ, πῶς οἱ φιλόσοφοι [b] ἔχουν πάντοτε ἔρωτα νὰ μαθαίνουν ὅτιδήποτε τοὺς ἀποκαλύπτει κάτι γιὰ ἐκείνη τὴν οὐσία πού ὑπάρχει πάντα καὶ πού ἡ γένεση καὶ ἡ φθορὰ δὲν τὴν πηγαίνουν πότε ἐδῶ καὶ πότε ἐκεῖ.

Ἄς συμφωνήσουμε σ' αὐτό.

Κι ἐπίσης, εἶπα ἐγώ, στὸ ὅτι ἔχουν ἔρωτα γιὰ ὁλόκληρη αὐτὴ τὴν οὐσία, καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει τμῆμα τῆς μικρὸ ἢ μεγαλύτερο, πολὺτιμο ἢ λιγότερο πολὺτιμο πού νὰ τοὺς εἶναι ἀδιάφορο, ἀπαράλλαχτα ὅπως λέγαμε ὅτι κάνουν οἱ φιλόδοξοι ἄνθρωποι καὶ οἱ ἐρωτικοὶ ἄνθρωποι.

Σωστὰ λές, εἶπε.

Πρόσεξε τώρα ἂν ὅσοι πρόκειται νὰ γίνουν σὰν αὐτοὺς πού περιγράψαμε θὰ χρειαστεῖ ἐκτὸς [c] ἀπὸ αὐτὸ νὰ ἔχουν στὴ φυσικὴ ιδιοσυγκρασία τοὺς καὶ τὸ ἐξῆς.

Ποιό πράγμα;

Νὰ μὴν ὑπάρχει μέσα τοὺς ψέμα καί, ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ βούλησή τους, νὰ μὴν ἀποδέχονται σὲ καμία περίπτωση τὸ ψέμα ἀλλὰ νὰ τὸ μισοῦν, ἐνῶ ἀπεναντίας τὴν ἀλήθεια νὰ τὴν ἀγαποῦν.

Αὐτὸ εἶναι εὐλογο, εἶπε.

Δὲν εἶναι, ἀγαπητέ μου, εὐλογο μόνο ἀλλὰ εἶναι καὶ ἀπολύτως ἀπαραίτη-

ἔρωτικῶς του φύσει ἔχοντα πᾶν τὸ συγγενές τε καὶ οἰκείον
τῶν παιδικῶν ἀγαπᾶν.

Ὅρθως, ἔφη.

Ἦ οὖν οἰκειότερον σοφία τι ἀληθείας ἂν εὗροις;

Καὶ πῶς; ἢ δ' ὅς.

Ἦ οὖν δυνατόν εἶναι τὴν αὐτὴν φύσιν φιλόσοφόν τε καὶ
φιλοψευδῆ;

Οὐδαμῶς γε.

Τὸν ἄρα τῷ ὄντι φιλομαθῆ πάσης ἀληθείας δεῖ εὐθὺς ἐκ
νέου ὅτι μάλιστα ὀρέγεσθαι.

Παντελῶς γε.

Ἀλλὰ μὴν ὄτῳ γε εἰς ἓν τι αἰ ἐπιθυμῖαι σφόδρα ῥέπου-
σιν, ἴσμεν που ὅτι εἰς τᾶλλα τούτῳ ἀσθενέστεραι, ὥσπερ
ῥεύμα ἐκείσε ἀπωχετευμένον.

Τί μὴν;

Ἦ δὴ πρὸς τὰ μαθήματα καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον ἐρρηκασιν,
περὶ τὴν τῆς ψυχῆς οἶμαι ἡδονὴν αὐτῆς καθ' αὐτὴν εἶεν ἂν,
τὰς δὲ διὰ τοῦ σώματος ἐκλείπειν, εἰ μὴ πεπλασμένως ἀλλ'
ἀληθῶς φιλόσοφός τις εἴη.

Μεγάλη ἀνάγκη.

Σώφρων μὴν ὃ γε τοιοῦτος καὶ οὐδαμῆ φιλοχρήματος·
ὦν γὰρ ἔνεκα χρήματα μετὰ πολλῆς δαπάνης σπουδάζεται,
ἄλλῳ τινὶ μᾶλλον ἢ τούτῳ προσήκει σπουδάζειν.

Οὕτω.

Καὶ μὴν που καὶ τόδε δεῖ σκοπεῖν, ὅταν κρίνειν μέλλης
φύσιν φιλόσοφόν τε καὶ μή.

Τὸ ποῖον;

Μὴ σε λάθη μετέχουσα ἀνελευθερίας; ἐναντιώτατον γὰρ
που μικρολογία ψυχῆ μελλούση/τοῦ ὅλου καὶ παντὸς αἰεὶ
ἐπορέξεσθαι θεῖου τε καὶ ἀνθρωπίνου.

το, ὁποῖος ἀπὸ τῆ φύση του ἔχει ἔρωτα γιὰ κάποιον νὰ ἀγαπάει ὅτιδήποτε
εἶναι οἰκεῖο καὶ συγγενικό μὲ τὸν ἀγαπημένο.

Σωστά, εἶπε.

Θὰ μπορούσες ἄραγε νὰ βρεῖς κάτι πιὸ οἰκεῖο καὶ συγγενικό μὲ τὴ σοφία
ἀπὸ τὴν ἀλήθεια;

Πῶς θὰ μπορούσα; ἔκανε.

Εἶναι λοιπὸν δυνατόν ἢ αὐτὴ φυσικὴ ιδιοσυστασία νὰ ἔχει ἀγάπη γιὰ τὴ
σοφία καὶ συνάμα [d] γιὰ τὸ ψέμα;

Μὲ κανέναν τρόπο.

Ἄρα, ὁποῖος τῶντι ἀγαπάει τὴ μάθηση πρέπει ἀπὸ τὰ νιάτα του κίολας
νὰ ἔχει ἓναν ἀπέραντο πόθο γιὰ τὴν ἀλήθεια σὲ κάθε τῆς μορφῆ.

Συμφωνῶ ἀπολύτως.

Σὲ ὅποιον ἄνθρωπο ὅμως οἱ ἐπιθυμῖες του κλίνουν σαφῶς πρὸς μιὰ συγ-
κεκρωμένη κατεύθυνση, ξέρομε ὅτι στὸν ἄνθρωπο αὐτὸ κατὰ κάποιον τρῶ-
πο οἱ ἐπιθυμῖες γιὰ τὰ ἄλλα πράγματα εἶναι πιὸ ἀδύναμες, σὰν τὸ ρυάκι ποῦ
ἔχει μετοχετευθεῖ κατὰ 'κείνη τὴ μεριά.

Ἀσφαλῶς.

Ἔτσι, ὁποιανοῦ ἀνθρώπου οἱ ἐπιθυμῖες ἔχουν στραφεῖ πρὸς τὴν παιδεία,
τὴ γνώση καὶ τὰ παρόμοια θὰ ἀφοροῦν, πιστεύω, τὶς ἡδονὲς τῆς ψυχῆς αὐτῆς
καθεαυτὴν, ἐνῶ τὶς ἡδονὲς τοῦ σώματος θὰ τὶς παραλείπουν, ἐφόσον βέβαια
ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν θὰ προσποιεῖται [e] ἀλλὰ θὰ εἶναι σταλήθεια φιλόσο-
φος.

Κατανάγκην ἀδήριτη.

Κι ἓνας τέτοιος ἄνθρωπος θὰ ἔχει σωφροσύνη καὶ δὲν θὰ εἶναι σὲ καμία
περίπτωση φιλοχρήματος· γιὰ τὰ πράγματα ποῦ γιὰ χάρη τους οἱ ἄνθρωποι
κυνηγοῦν μὲ τέτοιο ζῆλο τὸ χρῆμα καὶ τὶς μεγάλες δαπάνες ταιριάζουν σὲ κά-
ποιον ἄλλο μᾶλλον παρὰ σὲ ἐκεῖνον.

Ἔτσι.

[486a] Ἀκόμη, ὅταν εἶναι νὰ διακρίνεις ποιά φύση ἔχει κλίση στὴ φιλοσο-
φία καὶ ποιά ὄχι, πρέπει νὰ προσέξεις καὶ τοῦτο ἐδῶ.

Ποιό;

Μήπως δὲν πάρεις εἶδηση ὅτι τῆς λείπει τὸ ἐλεύθερο φρόνημα; γιὰ τὴ μί-
κροπρέπεια λ.χ. εἶναι ὅ,τι πιὸ ἀκατάλληλο γιὰ μιὰ ψυχὴ ποῦ μέλλει νὰ ἔχει γιὰ
πάντα μέσα τῆς ἓναν πόθο γιὰ τὸ θεῖο καὶ τὸ ἀνθρώπινο στὴν ὁλότητα καὶ
τὴν πληρότητά τους.

Ἀληθέστατα, ἔφη.

Ἦ οὖν ὑπάρχει διανοία μεγαλοπρέπεια καὶ θεωρία παντὸς
μὲν χρόνου, πάσης δὲ οὐσίας, οἷόν τε οἶε τούτῳ μέγα τι
δοκεῖν εἶναι τὸν ἀνθρώπινον βίον;

Ἀδύνατον, ἢ δ' ὅς.

Οὐκοῦν καὶ θάνατον οὐ δεινόν τι ἡγήσεται ὁ τοιοῦτος;

Ἦκιστά γε.

Δειλὴ δὴ καὶ ἀνελευθέρῳ φύσει φιλοσοφίας ἀληθινῆς, ὡς
ἔοικεν, οὐκ ἂν μετεῖη.

Οὐ μοι δοκεῖ.

Τί οὖν; ὁ κόσμος καὶ μὴ φιλοχρήματος μηδ' ἀνελεύθερος
μηδ' ἀλαζῶν μηδὲ δειλὸς ἔσθ' ὅπῃ ἂν δυσσύμβολος ἢ ἄδικος
γένοιτο;

Οὐκ ἔστιν.

Καὶ τοῦτο δὴ ψυχὴν σκοπῶν φιλόσοφον καὶ μὴ εὐθὺς
νεύου ὄντος ἐπισκέψη, εἰ ἄρα δικαία τε καὶ ἡμερος ἢ δυσκοι-
νώητος καὶ ἀγρία.

Πάνυ μὲν οὖν.

Οὐ μὴν οὐδὲ τόδε παραλείψεις, ὡς ἐγὼμαι.

Τὸ ποῖον;

Εὐμαθῆς ἢ δυσμαθῆς. ἢ προσδοκᾶς ποτέ τινά τι ἱκανῶς
ἂν στέρξαι, ὃ πράττων ἂν ἀλγῶν τε πράττοι καὶ μόγις
σμικρὸν ἀνύτων;

Οὐκ ἂν γένοιτο.

Τί δ' εἰ μηδὲν ὦν μάθοι σῶζειν δύναιτο, λήθης ὦν πλέως;
Ἄρ' ἂν οἶός τ' εἶη ἐπιστήμης μὴ κενὸς εἶναι;

Καὶ πῶς;

Ἀνόνητα δὴ πονῶν οὐκ οἶε ἀναγκασθήσεται τελευτῶν
αὐτόν τε μισεῖν καὶ τὴν τοιαύτην πράξιν;

Πῶς δ' οὐ;

Ἐπιλήσμονα ἄρα ψυχὴν ἐν ταῖς ἱκανῶς φιλοσόφοις μὴ

Πολὺ σωστά, εἶπε.

Ἔνας νοῦς λοιπὸν προικισμένος με μεγαλοσύνη καὶ με τὴ δύναμη νὰ ἐπο-
πτεύει πάνω στοῦ σύνολο τοῦ χρόνου καὶ στοῦ σύνολο τῶν ἀληθινῶν ὄντων,
εἶναι δυνατόν, φαντάζεσαι, ἕνας τέτοιος νοῦς νὰ θεωρεῖ κάτι πολὺ σπουδαῖο
τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ;

Ἀδύνατον, εἶπε.

[b] Τότε λοιπὸν οὔτε καὶ τὸ θάνατο θὰ τὸν νομίσει κάτι φοβερό· ἔτσι δὲν
εἶναι;

Καθόλου φοβερό, βέβαια.

Μιά δειλὴ ἐπομένως καὶ ἀνελεύθερη φύση δὲν θὰ μπορούσε, καθὼς φαί-
νεται, νὰ σχετίζεται με τὴν ἀληθινὴ φιλοσοφία.

Κατὰ τὴ γνώμη μου, ὄχι.

Ἐπίσης, ἕνας ἄνθρωπος εὐπρεπῆς, πού οὔτε φιλοχρήματος εἶναι οὔτε μι-
χροπρεπῆς οὔτε ὑπερφίαλος οὔτε δειλός, θὰ ἦταν ποτέ δυνατόν νὰ ἀποδει-
χθεῖ ἀσυνεννόητος ἢ ἄδικος;

Ἦχι.

Προσπαθώντας ἔτσι νὰ διακρίνεις τὴ φιλοσοφικὴ ψυχὴ ἀπὸ τὴ μὴ φιλο-
σοφικὴ, θὰ κοιτάξεις ἂν ἀπὸ νεαρὴ κιόλας ἡλικία εἶναι δίκαιη καὶ ἡμερὴ ἢ
ἀπεναντίας μονόχρωτη καὶ δύστροπη.

Βεβαίωτατα.

[c] Δὲν θὰ παραλείψεις ἐπίσης, φαντάζομαι, καὶ τοῦτο.

Ποιό;

Ἄν μαθαίνει εὐκόλα ἢ ἂν δυσκολεύεται στὴ μάθηση. Ἦ μήπως περιμένεις
πῶς θὰ μπορούσε ποτέ κάποιος νὰ αἰσθανθεῖ πραγματικὴ ἔλξη γιὰ ἕνα ἔργο
πού βασανίζεται νὰ τὸ βγάλει πέρα καὶ πού μετὰ βίας κατορθώνει κάτι λίγα
σ' αὐτό;

Θὰ ἦταν ἀδύνατο.

Καὶ τί γίνεται, ὅταν δὲν μπορεῖ νὰ συγκρατήσῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα μαθαίνει,
ἐπειδὴ δὲν τὸν βοηθεῖ καθόλου ἡ μνήμη του; Θὰ μπορούσε ἄραγε ἕνας τέ-
τοιος ἄνθρωπος νὰ μὴν εἶναι ἐντελῶς ἄδειος μέσα του ἀπὸ γνώση;

Πῶς θὰ ἦταν αὐτὸ δυνατόν;

Καθὼς λοιπὸν θὰ ματαιοπονεῖ, δὲν νομίζεις ὅτι κατανάγκην τελικὰ θὰ μι-
σήσῃ καὶ τὸν ἑαυτὸ του καὶ αὐτὸ πού κάνει;

Εἶναι ἀναπόφευκτο.

[d] Ψυχὴ ἐπομένως πού ξεχνάει εὐκόλα δὲν θὰ τὴν κρίνουμε ποτέ ἄξια νὰ

ποτε ἐγκρίνωμεν, ἀλλὰ μνημονικὴν αὐτὴν ζητῶμεν δεῖν εἶναι.
Παντάσασι μὲν οὖν.

Ἄλλ' οὐ μὴν τό γε τῆς ἀμούσου τε καὶ ἀσχήμονος φύσεως
ἄλλοσέ ποι ἂν φαίμεν ἔλκειν ἢ εἰς ἀμετρίαν.

Τί μὴν;

Ἀλήθειαν δ' ἀμετρία ἡγῆ συγγενὴ εἶναι ἢ ἐμμετρία;

Ἐμμετρία.

10 Ἐμμετρον ἄρα καὶ εὐχαριν ζητῶμεν πρὸς τοῖς ἄλλοις
διάνοιαν φύσει ἢ ἐπὶ τὴν τοῦ ὄντος ἰδέαν ἐκάστου τὸ
αὐτοφυῆς εὐάγωγον παρέξει.

Πῶς δ' οὐ;

e Τί οὖν; μὴ πη δοκοῦμέν σοι οὐκ ἀναγκαῖα ἕκαστα διεληλυ-
θῆναι καὶ ἐπόμενα ἀλλήλοις / τῇ μελλούσῃ τοῦ ὄντος ἰκανῶς
τε καὶ τελῶς ψυχῇ μεταλήψεσθαι;

487 Ἀναγκαιότατα μὲν οὖν, ἔφη.

Ἔστιν οὖν ὄπη μέμψη τοιοῦτον ἐπιτήδευμα, ὃ μὴ ποτ' ἂν
τις οἴος τε γένοιτο ἰκανῶς ἐπιτηδεῦσαι, εἰ μὴ φύσει εἴη
μνήμων, εὐμαθής, μεγαλοπρεπής, εὐχαρις, φίλος τε καὶ
5 συγγενῆς ἀληθείας, δικαιοσύνης, ἀνδρείας, σωφροσύνης;

Οὐδ' ἂν ὁ Μῶμος, ἔφη, τό γε τοιοῦτον μέμψαιτο.

Ἄλλ', ἦν δ' ἐγώ, τελειωθείσι τοῖς τοιοῦτοις παιδεία τε καὶ
ἡλικία ἄρα οὐ μόνοις ἂν τὴν πόλιν ἐπιτρέποις;

b Καὶ ὁ Ἀδείμαντος, ὦ Σώκρατες, ἔφη, πρὸς μὲν ταυτὰ
σοι οὐδεὶς ἂν οἴος τ' εἴη ἀντειπεῖν. ἀλλὰ γὰρ τοιόνδε τι
πάσχουσιν οἱ ἀκούοντες ἐκάστοτε ἂ νῦν λέγεις· ἡγοῦνται δι'
ἀπειρίαν τοῦ ἐρωτᾶν καὶ ἀποκρίνεσθαι ὑπὸ τοῦ λόγου παρ'
5 ἕκαστον τὸ ἐρώτημα σμικρὸν παραγόμενοι, ἀθροισθέντων τῶν
σμικρῶν ἐπὶ τελευτῆς τῶν λόγων μέγα τὸ σφάλμα καὶ ἕναν-

συγκαταλεχθεῖ στὶς φιλοσοφικὰ προικισμένες ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀπαιτοῦμε
ἀπαραιτήτως νὰ ἔχει ἰσχυρὴ μνήμη.
Βεβαιότατα, εἶπε.

Ἀλλὰ καὶ γιὰ μιὰ φυσικὴ ιδιοσυγκρασία ποὺ δὲν ἔχει προδιάθεση γιὰ
πνευματικὴ καλλιέργεια οὔτε εὐαισθησία γιὰ τὴν ὁμορφιά, δὲν θὰ λέγαμε ὅτι
μόνο στὴν ἔλλειψη μέτρου καὶ στὴ δυσαναλογία τείνει καὶ πουθενὰ ἄλλου;

Ἀσφαλῶς.

Τὴν ἀλήθεια ὁμως τὴν θεωρεῖς συγγενικὴ μὲ τὴν ἔλλειψη μέτρου ἢ μὲ τὸ
σύμμετρο καὶ τὸ ἁρμονικό;

Μὲ τὸ σύμμετρο καὶ τὸ ἁρμονικό.

Νὰ ἀναζητοῦμε, ἐπομένως, ἕνα νοῦ προικισμένο ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα μὲ μέ-
τρο καὶ μὲ χάρη, τοῦ ὁποῖου ἡ φυσικὴ προδιάθεση θὰ τὸν ὀδηγήσει εὐκολὰ
στὴν ἰδέα κάθε πραγματικοῦ ὄντος.

Ἀσφαλῶς.

[e] Λοιπόν; Μήπως κατὰ κάποιον τρόπο νομίζεις ὅτι ἔχουμε ἀναφέρει
πραγμάτων ποὺ δὲν εἶναι ἀπαραίτητα καὶ δὲν ἔχουν ἐσωτερικὴ ἀλληλουχία,
ἔτσι ὅπως τὴν χρειάζεται μιὰ ψυχὴ ποὺ πρόκειται νὰ γίνῃ μέτοχος — ὀλοκλη-
ρωμένα καὶ ἐπάξια — τοῦ πραγματικοῦ ὄντος;

[487a] Εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητα, εἶπε.

Μπορεῖς τότε νὰ βρεῖς ψεγάδι σ' ἕνα τέτοιο ἐπάγγελμα, τὸ ὁποῖο δὲν θὰ
ἦταν ποτὲ δυνατόν νὰ τὸ ἀσκήσει κάποιος, ἂν δὲν εἶχε ἀπὸ τὴ φύση του καλὸ
μνημονικό, εὐχέρεια στὴ μάθηση, μεγαλοπρέπεια, χάρη, ἀγάπη καὶ συγγένεια
μὲ τὴν ἀλήθεια, τὴ δικαιοσύνη, τὴν ἀνδρεία, τὴ σωφροσύνη;

Οὔτε κι ὁ ἴδιος ὁ Μῶμος, εἶπε, δὲν θὰ βρισκε νὰ πεῖ λόγο κακὸ γιὰ ἕναν
τέτοιο ἄνθρωπο.

Τότε, εἶπα ἐγώ, ὅταν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὀλοκληρώσουν τὴ μόρφωσή τους
καὶ ὠρμάσουν, ἄραγε δὲν θὰ παραδώσεις τὴν πόλιν σ' αὐτῶν ἀποκλει-
στικά τὰ χέρια;

[b] Κι ὁ Ἀδείμαντος τότε εἶπε: Σωκράτη, σχετικὰ μὲ αὐτά, βέβαια, δὲν θὰ
μποροῦσε κανεὶς νὰ σοῦ φέρει ἀντίρρηση. Ὡστόσο ὅσοι σὲ ἀκοῦν κάθε φορὰ
νὰ λὲς αὐτὰ ποὺ λὲς τώρα παθαίνουν κάποι σὰν καὶ τοῦτο ἐδῶ: Ἐπειδὴ δὲν
ἔχουν πείρα πῶς νὰ θέτουν ἐρωτήματα καὶ πῶς νὰ ἀπαντοῦν σὲ αὐτά, αἰσθάν-
ονται ὅτι μὲ κάθε ἐρώτημα ὁ λόγος σου τοὺς κάνει νὰ ξεστρατίσουν λίγο, κι
ἔτσι, ὅταν στὸ τέλος τῆς συζήτησης μαζευτοῦν ὅλες αὐτὲς οἱ μικρὲς ἀποκλί-
σεις, ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ σφάλμα εἶναι μεγάλο καὶ ἀκυρώνει τὴν ἀρχικὴ θέ-

τίον τοῖς πρώτοις ἀναφαίνεσθαι, καὶ ὥσπερ ὑπὸ τῶν πεττεῦειν
 δειῶν οἱ μὴ τελευτῶντες ἀποκλείονται καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅτι
 c φέρωσιν, οὕτω καὶ σφεῖς τελευτῶντες ἀποκλείεσθαι καὶ οὐκ
 ἔχειν ὅτι λέγωσιν ὑπὸ πεττείας αὐτῆς τινὸς ἐτέρας, οὐκ ἐν
 ψήφοις ἀλλ' ἐν λόγοις· ἐπεὶ τό γε ἀληθὲς οὐδέν τι μᾶλλον
 ταύτη ἔχειν. λέγω δ' εἰς τὸ παρὸν ἀποβλέψας. νῦν γὰρ
 φαίη ἂν τίς σοι λόγῳ μὲν οὐκ ἔχειν καθ' ἕκαστον τὸ ἐρωτώ-
 μενον ἐναντιοῦσθαι, ἔργῳ δὲ ὄραν, ὅσοι ἂν ἐπὶ φιλοσοφίαν
 ὀρμήσαντες μὴ τοῦ πεπαιδεῦσθαι ἕνεκα ἀψάμενοι νέοι ὄντες
 d ἀπαλλάττωνται, ἀλλὰ μακρότερον ἐνδιατρίψωσιν, τοὺς μὲν
 πλείστους καὶ πάννυ ἀλλοκότους γιγνομένους, ἵνα μὴ παμπο-
 νήρους εἴπωμεν, τοὺς δ' ἐπιεικεστάτους δοκοῦντας ὅμως
 τοῦτό γε ὑπὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος οὐ σὺ ἐπαινεῖς πάσχοντας,
 5 ἀχρήστους ταῖς πόλεσι γιγνομένους.

Καὶ ἐγὼ ἀκούσας, Οἶει οὖν, εἶπον, τοὺς ταῦτα λέγοντας
 ψεύδεσθαι;

Οὐκ οἶδα, ἦ δ' ὅς, ἀλλὰ τὸ σοὶ δοκοῦν ἠδέως ἂν
 ἀκούοιμι.

10 Ἀκούοις ἂν ὅτι ἔμοιγε φαίνονται τάληθῆ λέγειν.

e Πῶς οὖν, ἔφη, εὖ ἔχει λέγειν ὅτι οὐ πρότερον κακῶν
 παύσονται αἱ πόλεις, πρὶν ἂν ἐν αὐταῖς οἱ φιλόσοφοι
 ἄρξωσιν, οὓς ἀχρήστους ὁμολογοῦμεν αὐταῖς εἶναι;

Ἐρωτᾶς, ἦν δ' ἐγώ, ἐρώτημα δεόμενον ἀποκρίσεως δι'
 5 εἰκόνας λεγομένης.

Σὺ δέ γε, ἔφη, οἶμαι οὐκ εἴωθας δι' εἰκόνων λέγειν.

Εἶεν, εἶπον· σκώπτεις ἐμβεβληκῶς με εἰς λόγον οὕτω
 488 δυσαπόδεικτον; ἄκουε δ' οὖν τῆς εἰκόνας, ἵν' ἔτι μᾶλλον
 ἴδης ὡς γλίσχρως εἰκάζω. οὕτω γὰρ χαλεπὸν τὸ πάθος
 τῶν ἐπιεικεστάτων, ὃ πρὸς τὰς πόλεις πεπόνθασιν, ὥστε
 οὐδ' ἔστιν ἐν οὐδὲν ἄλλο τοιοῦτον πεπονθός, ἀλλὰ δεῖ
 5 ἐκ πολλῶν αὐτὸ συναγαγεῖν εἰκάζοντα καὶ ἀπολογούμενον
 ὑπὲρ αὐτῶν, οἷον οἱ γραφῆς τραγελάφους καὶ τὰ τοιαῦτα
 μειγνύντες γράφουσιν. νόησον γὰρ τοιουτοῦ γενόμενον εἶτε
 πολλῶν νεῶν περὶ εἶτε μᾶς· ναύκληρον μεγέθει μὲν καὶ

ση τους· καὶ ὅπως γίνεται στοὺς πεσσοὺς ὅπου οἱ πολὺ καλοὶ παίκτες στριμώ-
 χουν ὅσους δὲν μποροῦν νὰ βγοῦν καὶ τοὺς κάνουν νὰ μὴν ἔχουν πιά [c] τί νὰ
 φέρουν, ἔτσι καὶ αὐτοὺς ἐδῶ στοὺς τέλος τοὺς ἀποκλείει ἀπὸ τῆ συζήτησης μιὰ
 ἄλλου εἶδους δεξιότηχία καὶ τοὺς κάνει νὰ μὴν ἔχουν πιά τί νὰ ποῦν, σὲ ἕνα
 παιρνίδι ἄλλο πού δὲν παίζεται μὲ πούλια ἀλλὰ μὲ ἐπιχειρήματα· ὡστόσο ἡ
 ἀλήθεια δὲν ἐπηρεάζεται ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα. Μιλῶ ἔχοντας κατὰ νοῦ
 τούτη τῆ συγκεκριμένη περίπτωση. Γιατί θὰ μπορούσε ἴσως τώρα νὰ σοῦ ἔλε-
 γε κάποιος ὅτι γιὰ ἕνα-ἕνα χωριστὰ ἀπὸ ὅσα τὸν ρωτᾶς δὲν θὰ εἶχε νὰ φέρει
 ἀντίρρηση, ὡστόσο στὴν πράξη διαπιστώνει ὅτι ὅσοι ἀκολούθησαν τὸ δρόμο
 πρὸς τῆ φιλοσοφία ὄχι γιὰ νὰ λάβουν μιὰ παιδεία, ὅσο ἦσαν νέοι, [d] καὶ μετὰ
 νὰ τὰ παρατήσουν ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀσχοληθοῦν ἐπὶ μακρότερον μὲ αὐτήν, οἱ πε-
 ρισσότεροι γίνονται πολὺ ἀλλόκοτοι — γιὰ νὰ μὴν τοὺς χαρακτηρίσουμε
 τρισάθλιους —, καὶ ἐκεῖνοι πάλι πού φαίνονται νὰ εἶναι θαυμάσιοι ἄνθρωποι
 δείχνουν νὰ καταντοῦν, ἐξαιτίας τούτης τῆς ἐνασχόλησης πού ἐστὶ τὴν ἐπαι-
 νεῖς, ἀχρηστοὶ γιὰ τὴν πόλιν τους.

Κι ἐγώ, σὰν τὸ ἄκουσα, Νομίζεις, τοῦ εἶπα, ὅτι λαθεύουν ὅσοι τὰ λένε
 αὐτά;

Δὲν ξέρω, εἶπε ἐκεῖνος, πάντως πολὺ θὰ ἤθελα νὰ ἄκουγα τὴ δική σου
 γνώμη.

Ἄκου τότε ὅτι κατὰ τὴ δική μου γνώμη αὐτὰ πού λένε εἶναι σωστά.
 [e] Τότε λοιπόν, εἶπε, πῶς εἶναι σωστὸ ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἔχουν τελειωμὸ
 οἱ συμφορὲς στὶς πολιτεῖες προτοῦ νὰ κυβερνήσουν σ' αὐτὲς οἱ φιλόσοφοι,
 αὐτοὶ πού ἐμεῖς παραδεχόμαστε ὅτι εἶναι ἀχρηστοὶ γιὰ τίς πολιτεῖες τους;

Θέτεις, τοῦ εἶπα ἐγώ, ἕνα ἐρώτημα πού χρειάζεται νὰ ἀπαντηθεῖ μὲ μιὰ
 παραβολή.

Ἐσοῦ ὅμως, ἔχω τὴν ἐντύπωση, δὲν συνηθίζεις νὰ μιλᾶς μὲ παραβολές.

Μπράβο σου, εἶπα· μὲ ἐμπλέξες σὲ ἕνα ζήτημα τόσο δύσκολο [488a] νὰ
 βρεῖς μιὰ ἀπόδειξη καὶ μοῦ κάνεις ἀπὸ πάνω καὶ πλάκα; Ἄκου, τότε, τὴν πα-
 ραβολή γιὰ νὰ δεῖς ἀκόμη καλύτερα πόσο ἀδέξιος εἶμαι σ' αὐτό. Εἶναι, βλέ-
 πεις, τόσο φοβερὸ αὐτὸ πού ἔχουν πάθει ἐκεῖνοι οἱ ἐξαιρετικοὶ ἄνθρωποι στὴ
 σχέση τους μὲ τίς πόλεις τους, ὥστε τὸ πάθημά τους νὰ μὴν ἔχει τὸ ὅμοιό του
 ἀλλὰ νὰ πρέπει κανεὶς, γιὰ νὰ τὸ περιγράψει καὶ γιὰ νὰ τοὺς ὑπερασπιστεῖ καὶ
 αὐτούς, νὰ μαζέψει στοιχεῖα ἀπὸ πολλὲς πλευρὲς, ὅπως κάνουν οἱ ζωγράφοι
 ὅταν ζωγραφίζουν τραγελάφους καὶ ἄλλα παρόμοια συνδυάζοντας διάφο-
 ρες μορφές. Βάλε ἔτσι μὲ τὸ νοῦ σου ὅτι ἐπάνω σὲ κάποιο πλοῖο ἢ καὶ σὲ πολ-

5 εικόνα ιδεῖν, ὅτι ταῖς πόλεσι πρὸς τοὺς ἀληθινοὺς φιλοσό-
φους τὴν διάθεσιν ἔοικεν, ἀλλὰ μανθάνειν ὁ λέγω.

Καὶ μάλ', ἔφη.

10 Πρῶτον μὲν τοῖνυν ἐκείνου τὸν θαυμάζοντα ὅτι οἱ
b φιλόσοφοι οὐ τιμῶνται ἐν ταῖς πόλεσι δίδασκέ τε τὴν
εἰκόνα καὶ πειρῶ πείθειν ὅτι πολὺ ἂν θαυμαστότερον ἦν
εἰ ἐτιμῶντο.

Ἄλλὰ διδάξω, ἔφη.

Καὶ ὅτι τοῖνυν τάληθῆ λέγεις, ὡς ἄχρηστοι τοῖς πολλοῖς
οἱ ἐπιεικέστατοι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ· τῆς μὲντοι ἀχρηστίας
5 τοὺς μὴ χρωμένους κέλευε αἰτιᾶσθαι, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἐπιεικεῖς.
οὐ γὰρ ἔχει φύσιν κυβερνήτην ναυτῶν δεῖσθαι ἄρχεσθαι
ὑφ' αὐτοῦ οὐδὲ τοὺς σοφοὺς ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας
ἰέναι, ἀλλ' ὁ τοῦτο κομψευσάμενος ἐψεύσατο, τὸ δὲ ἀληθές
πέφυκεν, ἕαντε πλούσιος ἕαντε πένης κάμνη, ἀναγκαῖον
c εἶναι ἐπὶ ἰατρῶν θύρας ἰέναι καὶ πάντα τὸν ἄρχεσθαι δεό-
μενον ἐπὶ τὰς τοῦ ἄρχειν δυναμένον, οὐ τὸν ἄρχοντα δεῖσθαι
τῶν ἀρχομένων ἄρχεσθαι, οὐ ἂν τῇ ἀληθείᾳ τι ὄφελος ἦ.
ἀλλὰ τοὺς νῦν πολιτικούς ἄρχοντας ἀπεικάζων οἷς ἄρτι
5 ἐλέγομεν ναύταις οὐχ ἁμαρτήση, καὶ τοὺς ὑπὸ τούτων
ἀχρήστους λεγομένους καὶ μετεωρολέσχας τοῖς ὡς ἀληθῶς
κυβερνήταις.

Ὅρθότατα, ἔφη.

Ἐκ τε τοῖνυν τούτων καὶ ἐν τούτοις οὐ ῥάδιον εὐδοκιμεῖν
10 τὸ βέλτιστον ἐπιτήδευμα ὑπὸ τῶν τάναντία ἐπιτηδευόντων·
d πολὺ δὲ μεγίστη καὶ ἰσχυροτάτη διαβολὴ γίγνεται φιλοσοφία
διὰ τοὺς τὰ τοιαῦτα φάσκοντας ἐπιτηδεύειν, οὓς δὴ σὺ φῆς
τὸν ἐγκαλοῦντα τῇ φιλοσοφίᾳ λέγειν ὡς παμπόνηροι οἱ
πλείστοι τῶν ἰόντων ἐπ' αὐτήν, οἱ δὲ ἐπιεικέστατοι ἄχρηστοι.
5 καὶ ἐγὼ συνεχώρησα ἀληθῆ σε λέγειν. ἦ γάρ·

παραβολὴ αὐτῇ γὰρ νὰ διαπιστώσεις ὅτι ἀπεικονίζει τις διαθέσεις πού ἔχουν
οἱ πόλεις ἀπέναντι στοὺς ἀληθινοὺς φιλοσόφους ἀλλὰ ἀντιλαμβάνεσαι, πι-
στεύω, τί ἐννοῶ.

Καὶ πολὺ μάλιστα, εἶπε.

Ἐξήγησε, τότε, πρῶτα-πρῶτα σὲ ἐκείνον ὁ ὁποῖος ἀπορεῖ πού οἱ φιλοσό-
φοι δὲν ἔχουν στὶς πόλεις ἐκτίμησι, καὶ προσπάθησε νὰ τὸν πείσεις ὅτι θὰ
ἦταν πολὺ μεγαλύτερης ἀπορίας ἄξιο [b] ἂν θὰ εἶχαν ἐκτίμησι.

Ναί, θὰ τοῦ τὸ ἐξηγήσω, εἶπε.

Κι ὅτι εἶναι σωστὸ αὐτὸ πού λές, ὅτι γὰρ τὸν πολὺ κόσμον οἱ πῶ ἀξιόλογοι
ἀπ' ὅσους ἀσχολοῦνται μὲ τὴν φιλοσοφίᾳ εἶναι ἄχρηστοι· γι' αὐτὴν ὅμως τὴν
ἀχρηστία πὲς του ὅτι ὑπεύθυνους πρέπει νὰ θεωρεῖ ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἀφή-
λουσοφους. Γιατί εἶναι ἀφύσικο ὁ κυβερνήτης νὰ παρακαλεῖ τοὺς ναῦτες νὰ
τὸν κάνουν ἀρχηγό τους καὶ οἱ σοφοὶ νὰ πηγαίνουν νὰ χτυποῦν τὶς πόρτες τῶν
πλουσίων· καὶ ἐκεῖνος πού εἶπε αὐτὴ τὴν ἐξυπνάδα δὲν ἤξερε τί ἔλεγε, ἀφοῦ
ἀπὸ τὴ φύση τῶν πραγμάτων τὸ σωστὸ εἶναι ὅτι κατανάγκην ὁ ἄρρωστος
—εἴτε γιὰ πλούσιο πρόκειται εἴτε γιὰ φτωχὸ— θὰ πάει ὁ ἴδιος νὰ χτυπήσει [c]
τὶς πόρτες τῶν γιαιτρῶν, καὶ παρομοίως ὁποῖος χρειάζεται νὰ κυβερνηθεῖ θὰ
χτυπήσει ὁ ἴδιος τὶς πόρτες ἐκείνου πού ἔχει τὴ δύναμη νὰ εἶναι κυβερνήτης
καὶ ὄχι νὰ παρακαλεῖ ὁ κυβερνήτης τοὺς κυβερνώμενους νὰ κάτσουν νὰ τοὺς
κυβερνήσει —καὶ μιλάμε βέβαια γιὰ ἕναν κυβερνήτη ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ μπο-
ροῦσε σταλήθεια νὰ προκύψει κάποιο ὄφελος. Δὲν θὰ ἔχες, ἔτσι, ἄδικο νὰ πα-
ρομοιάσεις τοὺς τωρινούς ἄρχοντες τῆς πολιτικῆς μὲ τοὺς ναῦτες γιὰ τοὺς
ὁποίους μιλούσαμε μόλις πρὶν, καὶ ἐκείνους τοὺς ἄλλους, πού τοῦτοι ἐδῶ τοὺς
χαρακτηρίζουν ἄχρηστους καὶ λένε γι' αὐτούς ὅτι χαζεύουν τὰ ἄστρα, νὰ
τοὺς παρομοιάσεις μὲ τοὺς ἀληθινοὺς κυβερνήτες.

Πέρα πολὺ σωστά, εἶπε.

Γιὰ αὐτούς λοιπὸν τοὺς λόγους καὶ ὑπὸ αὐτὲς τὶς συνθήκες δὲν εἶναι εὐκο-
λο νὰ ἔχουν ἐκτίμησι γιὰ τὸ καλύτερο ἀπ' ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοί, οἱ ὅποιοι
ἐπαγγέλλονται τὰ ἐντελῶς ἀντίθετα· ὡστόσο [d] ἢ κατὰ πολὺ μεγαλύτερη καὶ
καταλυτικότερη δυσφήμησι τῆς φιλοσοφίας προκαλεῖται ἐξαιτίας ἐκείνων
πού ἰσχυρίζονται ὅτι ἀσχολοῦνται μὲ αὐτήν, ἐκείνων ἀκριβῶς, τοὺς ὁποίους,
ὅπως ὑποστηρίζεις, ἕνας κατήγορος τῆς φιλοσοφίας τοὺς χαρακτηρίζει, τοὺς
περισσότερους ἀπὸ αὐτούς, ὡς τρισάθλιους καὶ τοὺς σχετικὰ καλύτερους ὡς
ἀχρηστους —κάτι πού ἐγὼ συμφώνησα ὅτι τὸ λές σωστά. Ἔτσι δὲν εἶναι;

Ναί.

Οὐκοῦν τῆς μὲν τῶν ἐπιεικῶν ἀχρηστίας τὴν αἰτίαν διεληλύθαμεν;

Καὶ μάλα.

10 Τῆς δὲ τῶν πολλῶν ποιηρίας τὴν ἀνάγκην βούλει τὸ μετὰ τοῦτο διέλθωμεν, καὶ ὅτι οὐδὲ τούτου φιλοσοφία αἰτία, ε ἂν δυνώμεθα, πειραθῶμεν δεῖξαι;

Πάνυ μὲν οὖν.

Ἀκούωμεν δὴ καὶ λέγωμεν ἐκεῖθεν ἀναμνησθέντες, ὅθεν διήμην τὴν φύσιν οἷον ἀνάγκη φῦναι τὸν καλὸν τε καὶ ἀγαθὸν ἐσόμενον. ἠγέιτο δ' αὐτῷ, εἰ νῦν ἔχεις, πρῶτον μὲν ἀλήθεια, 490 ἣν διώκειν αὐτὸν πάντως καὶ πάντη ἔδει ἢ ἀλαζόνι ὄντι μηδαμῇ μετεῖναι φιλοσοφίας ἀληθινῆς.

Ἦν γὰρ οὕτω λεγόμενον.

5 Οὐκοῦν ἔν μὲν τοῦτο σφόδρα οὕτω παρὰ δόξαν τοῖς νῦν δοκουμένοις περὶ αὐτοῦ;

Καὶ μάλα, ἔφη.

Ἄρ' οὖν δὴ οὐ μετρίως ἀπολογησόμεθα ὅτι πρὸς τὸ ὄν πεφυκῶς εἶη ἀμιλλᾶσθαι ὃ γε ὄντως φιλομαθῆς, καὶ οὐκ ἐπιμένοι ἐπὶ τοῖς δοξαζομένοις εἶναι πολλοῖς ἐκάστοις, ἀλλ' 10 ἴοι καὶ οὐκ ἀμβλύνοιτο οὐδ' ἀπολήγοι τοῦ ἔρωτος, πρὶν αὐτοῦ ὃ ἔστιν ἐκάστου τῆς φύσεως ἀψασθαι ᾧ προσήκει ψυχῆς ἐφάπτεσθαι τοῦ τοιούτου — προσήκει δὲ συγγενεῖ— 5 ᾧ πλησιάσας καὶ μιγείς τῷ ὄντι ὄντως, γεννήσας νοῦν καὶ ἀλήθειαν, γνοίη τε καὶ ἀληθῶς ζῶη καὶ τρέφοιτο καὶ οὕτω λήγοι ὠδίνος, πρὶν δ' οὐ;

Ὡς οἷόν τ', ἔφη, μετριώτατα.

10 Τί οὖν; τούτῳ τι μετέσται ψεῦδος ἀγαπᾶν ἢ πᾶν τούτου ναντίον μισεῖν;

Μισεῖν, ἔφη.

15 Ἦγουμένης δὴ ἀληθείας οὐκ ἂν ποτε οἶμαι φαμέν αὐτῇ χορὸν κακῶν ἀκολουθήσαι.

Πῶς γάρ;

Ναί.

Ἐξηγήσαμεν λοιπὸν γιὰ ποιὸ λόγον οἱ καλοὶ φιλόσοφοι εἶναι ἀχρηστοί;

Βεβαίως.

Θέλεις τώρα νὰ δοῦμε ἀμέσως μετὰ ἀπὸ αὐτὸ γιατί οἱ περισσότεροὶ εἶναι κατανάγκη διεφθαρμένοι καὶ νὰ προσπαθήσουμε, ἂν μπορέσουμε, νὰ δεῖξουμε ὅτι οὔτε γι' αὐτὸ φέρει εὐθύνη ἡ φιλοσοφία;

[ε] Βεβαίωτατα.

Ἄς πᾶμε τότε στὴ συζήτησή μας, ἀφοῦ πρῶτα φέρουμε στὸ νοῦ μας ἐκεῖνο τὸ σημεῖο, στὸ ὁποῖο συζητούσαμε ποιά πρέπει νὰ εἶναι κατανάγκη ἢ φυσικὴ προδιάθεση ἑνὸς ἀνθρώπου ποὺ μέλλει νὰ γίνῃ καλὸς καὶ ἄξιος. [490a] Στὴν πρώτη σειρά, ἂν θυμᾶσαι, ἐρχόταν ἡ ἀλήθεια, τὴν ὁποία αὐτὸς θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν ἐπιδιώκει ἀπολύτως καὶ μὲ κάθε τρόπο, διαφορετικὰ θὰ ἦταν ἓνας ἀγύρτης χωρὶς τὴν παραμικρὴ σχέση μὲ τὴν ἀληθινὴ φιλοσοφία.

Ναί, αὐτὸ λέγαμε.

Αὐτὸ ὅμως ποὺ ὑποστηρίζαμε ἐμεῖς δὲν ἀντιβαίνει πέρα γιὰ πέρα σὲ ὅσα πιστεύονται τώρα γι' αὐτόν;

Βεβαίως, εἶπε.

Δὲν θὰ ἦταν λοιπὸν μὰ εὐλόγη ὑπεράσπιση ἀπὸ μέρους μας ἂν λέγαμε ὅτι ὁποῖος ἀληθινὰ ποθεῖ τὴ μάθηση εἶναι ἀπὸ τὴ φύση του πλασμένος [β] νὰ ἀγωνίζεται νὰ ἀγγίξει αὐτὸ ποὺ ἔχει ὑπόσταση, τὸ ὄν, καὶ δὲν στέκεται στὰ 5 πολλὰ ἐπιμέρους πράγματα, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται ὑπαρκτά, ἀλλὰ ἀκολουθεῖ τὸ δρόμο του, καὶ ὁ ἔρωτάς του γιὰ τὸ ὄν δὲν χάνει τὴ δύναμή του οὔτε ξεθυμαίνει, προτοῦ ὁ ἴδιος νὰ ἀγγίξει τὴ φύση κάθε πραγματικῆς ὄντοτητας διαμέσου ἐκείνου τοῦ μέρους τῆς ψυχῆς του, στὸ ὁποῖο ταιριάζει νὰ ἐρχεται σὲ 10 ἐπαφὴ μὲ ἓνα τέτοιο πρᾶγμα — καὶ ταιριάζει στὸ συγγενικό —, ἔτσι ποὺ μὲ τὴν προσέγγιση τοῦ ἀληθινοῦ ὄντος καὶ τὴ συνένωσή του μὲ αὐτό, γεννῶντας νοῦ καὶ ἀλήθεια, νὰ φτάνει στὴ γνώση καὶ τὴν ἀληθινὴ ζωὴ καὶ νὰ θρέφεται, καὶ τότε μόνον νὰ λυτρώνεται ἀπὸ τοὺς πόνους του;

Μιά τέτοια ὑπεράσπιση θὰ ἦταν, εἶπε, ἡ καλύτερη.

15 Τί λοιπόν; Εἶναι ποτὲ δυνατὸν ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς νὰ ἀγαπάει ἔστω τόσο δα τὸ ψέμα ἢ ἀντιθέτως θὰ τὸ μισεῖ;

[ε] Θὰ τὸ μισεῖ, εἶπε.

Ὅταν λοιπὸν ὁδηγὸς θὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια, νομίζω ὅτι δὲν θὰ ἰσχυριζόμαστε ποτὲ πῶς θὰ τὴν ἀκολουθήσει ἓνας ὁλόκληρος χορὸς κακιῶν.

Βεβαίως πῶς θὰ γινόταν;

Οὐκ, ἀλλά, ἢ δ' ὅς, οὕτως.

492 Ἦν τοίνυν ἔθεμεν τοῦ φιλοσόφου φύσιν, ἂν μὲν οἶμαι
μαθήσεως προσηκούσης τύχη, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀνάγκη
αὐξανομένην ἀφικνεῖσθαι, ἐὰν δὲ μὴ ἐν προσηκούσῃ σπα-
5 ρείσά τε καὶ φυτευθεῖσα τρέφεται, εἰς πάντα τὰναντία αὐ,
ἐὰν μὴ τις αὐτῇ βοηθήσας θεῶν τύχη. ἢ καὶ σὺ ἡγή,
ὥσπερ οἱ πολλοί, διαφθειρομένους τινὰς εἶναι ὑπὸ σοφιστῶν
νέους, διαφθείροντας δὲ τινὰς σοφιστὰς ἰδιωτικούς, ὅτι καὶ
b μὲν εἶναι σοφιστὰς, παιδεύειν δὲ τελεώτατα καὶ ἀπεργάζεσθαι
οἷους βούλονται εἶναι καὶ νέους καὶ πρεσβυτέρους καὶ ἄνδρας
καὶ γυναῖκας;

Πότε δὴ; ἢ δ' ὅς.

5 Ὅταν, εἶπον, συγκαθεζόμενοι ἄθροοι πολλοὶ εἰς ἐκκλη-
σίας ἢ εἰς δικαστήρια ἢ θέατρα ἢ στρατόπεδα ἢ τινα ἄλλον
κοινὸν πλήθους σύλλογον σὺν πολλῷ θορύβῳ τὰ μὲν ψέγῳσι
τῶν λεγομένων ἢ πραττομένων, τὰ δὲ ἐπαινῶσιν, ὑπερ-
βαλλόντως ἐκάτερα, καὶ ἐκβοῶντες καὶ κροτοῦντες, πρὸς δ'
c αὐτοῖς αἶ τε πέτραι καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ ἂν ὣσιν ἐπηχοῦντες
διπλάσιον θόρυβον παρέχῳσι τοῦ ψόγου καὶ ἐπαίνου. ἐν
δὴ τῷ τοιούτῳ τὸν νέον, τὸ λεγόμενον, τίνα οἶει καρδίαν
ἴσχειν; ἢ ποῖαν [ἂν] αὐτῷ παιδείαν ἰδιωτικὴν ἀνθέξειν,
5 ἣν οὐ κατακλυσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ τοιούτου ψόγου ἢ ἐπαίνου
οἰχήσεσθαι φερομένην κατὰ ῥοῦν ἢ ἂν οὕτως φέρη, καὶ
φήσειν τε τὰ αὐτὰ τούτοις καλὰ καὶ αἰσχρὰ εἶναι, καὶ
ἐπιτηδεύσειν ἄπερ ἂν οὗτοι, καὶ ἔσσεσθαι τοιοῦτον;

d Πολλή, ἢ δ' ὅς, ὦ Σώκρατες, ἀνάγκη.

Καὶ μήν, ἦν δ' ἐγώ, οὕτω τὴν μεγίστην ἀνάγκην εἰρή-
καμεν.

Ποῖαν; ἔφη.

5 Ἦν ἔργῳ προστιθέασι λόγῳ μὴ πείθοντες οὗτοι οἱ παι-
δευταί τε καὶ σοφισταί. ἢ οὐκ οἶσθα ὅτι τὸν μὴ πειθό-
μενον ἀτιμίαις τε καὶ χρήμασι καὶ θανάτοις κολάζουσι;

Ἦχι, εἶπε· εἶναι ὅπως τὸ λές.

[492a] Πιστεύω, λοιπόν, ὅτι ἂν συμβεῖ αὐτῇ ἢ φιλοσοφικῇ φύσει, ἔτσι ὅπως
τὴν προσδιορίσαμε, νὰ λάβει τὴ μάθηση πού τῆς πρέπει, ἀναγκαστικά θὰ
φθάσει, μεγαλώνοντας, νὰ κατακτήσει ὅλη τὴν ἀρετὴ, ἂν ὅμως πάλι ἀνατρέ-
φεται ὄντας σπαρμένη καὶ φυτευμένη σὲ ἔδαφος πού δὲν τῆς ταιριάζει, θὰ
φθάσει στὰ ἐντελῶς ἀντίθετα, ἐκτὸς κι ἂν τύχει νὰ βάλει τὸ χέρι του ἐπάνω
της κάποιος θεός. Ἦ μήπως πιστεύεις κι ἐσύ, ὅπως ὁ πολὺς κόσμος, ὅτι κά-
ποιοι νέοι ἀνθρώποι τοὺς διαφθεῖρουν οἱ σοφιστές, κι ὅτι ὑπάρχουν κά-
ποιοι σοφιστὲς πού δρώντας ὡς ἰδιῶτες διαφθεῖρουν σὲ βαθμὸ ἀξιοπρόσε-
κτο; Δὲν εἶναι, ἀπεναντίας, αὐτοὶ ἀκριβῶς πού τὰ λένε αὐτὰ οἱ πιὸ μεγάλοι [b]
σοφιστὲς, οἱ ὁποῖοι διαμορφώνουν χαρακτῆρες καὶ φτιάχνουν ὅπως θέλουν
καὶ τοὺς νέους καὶ τοὺς γέροντες καὶ τοὺς ἄνδρες καὶ τὶς γυναῖκες;

Πότε γίνεται αὐτό;

Ὅταν, εἶπα, κάθονται καὶ συνεδριάζουν μπουλούκια-μπουλούκια πολλοὶ
μαζί στὶς λαϊκὲς συνελεύσεις, στὰ δικαστήρια, στὰ θέατρα, στὰ στρατόπεδα ἢ
ὅπουδῆποτε ἄλλοῦ μαζεύεται πλήθος μεγάλο καί, σηκώνοντας ἓνα πανδα-
μόνιο, ἄλλα ἀπ' ὅσα λέγονται κι ἀπὸ ὅσα γίνονται ἐκεῖ τὰ ἀποδοκιμάζουν κι
ἄλλα τὰ ἐπικροτοῦν, ὑπέρομετρα καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο, ξεφωνίζοντας γοερὰ
καὶ χειροκροτώντας [c] ἔτσι πού κοντὰ σ' αὐτοὺς νὰ ἀντιβουίζουν ἀκόμη κι οἱ
πέτρες κι ὁ τόπος ὅπου βρίσκονται κάνοντας τὸ πανδαιμόνιο ἀπὸ τὴν ἀπο-
δοκιμασία καὶ τὸν ἔπαινο ἄλλο τόσο. Μέσα σ' αὐτὴ τὴ χλαλοῇ τί φαντάζεσαι
ὅτι θὰ κάνει ὁ νέος, πῶς θὰ χτυπάει, πού λέει ὁ λόγος, ἢ καρδούλα του; Ποιά
παιδεία, πού ἔλαβε ὁ ἴδιος, θὰ ἄντεχε σ' αὐτὸ τὸν κατακλυσμὸ τῶν ἀποδοκι-
μασιῶν ἢ τῶν ἐπαίνων καὶ δὲν θὰ παρασυρόταν ἀπὸ τὸ ρεῦμα κατὰ 'κεῖ πού
θὰ τὴν πάει αὐτὸ καὶ δὲν θὰ ἀναγκαζόταν τελικὰ κι αὐτὸς νὰ ἔχει τὶς ἴδιες μὲ
ἐκείνους ἀπόψεις γιὰ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἄσχημα καὶ νὰ καταπιαστεῖ μὲ τὰ ἴδια,
ὅποια κι ἐκείνοι, πράγματα καὶ νὰ γίνεῖ κι ὁ ἴδιος σὰν καὶ δαύτους;

[d] Ἀναγκαστικά, εἶπε, θὰ συμβεῖ αὐτό, Σωκράτη.

Κι ὅμως, εἶπα ἐγώ, γιὰ τὸν πιὸ μεγάλο ἐξαναγκασμὸ δὲν ἔχουμε μιλήσει
ἀκόμη.

Γιὰ ποιόν; εἶπε.

Αὐτὰ πού τοῦ ἐπιβάλλουν στὴν πράξη, ὅταν δὲν πείθουν μὲ τὰ λόγια,
τοῦτοι οἱ παιδευτὲς καὶ σοφιστὲς. Ἦ μήπως δὲν ξέρεις ὅτι ὅποιον δὲν πάει
μαζί τους τὸν τιμωροῦν μὲ ἀτιμωτικὲς ποινές, μὲ χρηματικὰ πρόστιμα, ἀκόμη
καὶ μὲ θάνατο;

Καὶ μάλα, ἔφη, σφόδρα.

10 Τίνα οὖν ἄλλον σοφιστὴν οἶε ἢ τοίους ιδιωτικοὺς λόγους
 e ἐναντία τούτοις τείνοντας κρατήσῃ;

Οἶμαι μὲν οὐδένα, ἦ δ' ὅς.

Οὐ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχειρεῖν πολλὴ ἄνοια.
 οὔτε γὰρ γίνεταί οὔτε γέγονεν οὐδὲ οὖν μὴ γένηται ἀλλοῖον
 ἦθος πρὸς ἀρετὴν παρὰ τὴν τούτων παιδείαν πεπαιδευμένον,
 5 ἀνθρώπειον, ὧ ἑταῖρε —θεῖον μέντοι κατὰ τὴν παροιμίαν
 ἐξαιρώμεν λόγον· εὐ γὰρ χρὴ εἰδέναι, ὅτι περ ἂν σωθῆ τε
 493 καὶ γένηται οἶον δεῖ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει πολιτειῶν, θεοῦ
 μοῖραν αὐτὸ σῶσαι λέγων οὐ κακῶς ἐρεῖς.

Οὐδ' ἐμοὶ ἄλλως, ἔφη, δοκεῖ.

Ἔτι τοίουν σοι, ἦν δ' ἐγώ, πρὸς τούτοις καὶ τότε δοξάτω.

5 Τὸ ποῖον;

Ἐκαστος τῶν μισθαρνούντων ιδιωτῶν, οὓς δὴ οὗτοι
 σοφιστὰς καλοῦσι καὶ ἀντιτέχνους ἡγοῦνται, μὴ ἄλλα παι-
 δεύειν ἢ ταῦτα τὰ τῶν πολλῶν δόγματα, ἃ δοξάζουσιν ὅταν
 ἀθροισθῶσιν, καὶ σοφίαν ταύτην καλεῖν· οἶόν περ ἂν εἰ θρέμ-
 10 ματος μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ τρεφομένου τὰς ὀργὰς τις καὶ
 b ἐπιθυμίας κατεμάνθανεν, ὅπη τε προσελθεῖν χρὴ καὶ ὅπη
 ἄψασθαι αὐτοῦ, καὶ ὅποτε χαλεπώτατον ἢ πρατότατον καὶ
 ἐκ τίνων γίνεταί, καὶ φωνὰς δὴ ἐφ' οἷς ἐκάστας εἴωθεν
 φθέγγεσθαι, καὶ οἷας αὐτῷ ἄλλου φθεγγομένου ἡμεροῦται τε
 5 καὶ ἀγριαίνει, καταμαθῶν δὲ ταῦτα πάντα συνουσίᾳ τε καὶ
 χρόνου τριβῇ σοφίαν τε καλέσειεν καὶ ὡς τέχνην συστησά-
 μενος ἐπὶ διδασκαλίαν τρέποιτο, μηδὲν εἰδὼς τῇ ἀληθείᾳ
 τούτων τῶν δογμάτων τε καὶ ἐπιθυμιῶν ὅτι καλὸν ἢ αἰσχρὸν
 c ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν ἢ δίκαιον ἢ ἀδικον, ὀνομάζοι δὲ πάντα
 ταῦτα ἐπὶ ταῖς τοῦ μεγάλου ζῶου δόξαις, οἷς μὲν χαίροι
 ἐκεῖνο ἀγαθὰ καλῶν, οἷς δὲ ἄχθοιτο κακά, ἄλλον δὲ μηδένα
 5 ἔχει λόγον περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ τὰναγκαῖα δίκαια καλοῖ καὶ
 καλὰ, τὴν δὲ τοῦ ἀναγκαίου καὶ ἀγαθοῦ φύσιν, ὅσον διαφέρει
 τῷ ὄντι, μὴτε ἑωρακῶς εἶη μὴτε ἄλλῃ δυνατὸς δεῖξαι.
 τοιοῦτος δὲ ὢν πρὸς Διὸς οὐκ ἄτοπος ἂν σοι δοκεῖ εἶναι
 παιδευτής;

Τὸ ξέρω, εἶπε, καὶ πολὺ καλὰ μάλιστα.
 Ποιὸς ἄλλος λοιπὸν σοφιστὴς ἢ ποιά ιδιωτικὴ ἀγωγή, ἀντίθετη μὲ αὐτά,
 θὰ μπορέσει νὰ φτουρήσῃ;
 [e] Νομίζω καμία, εἶπε.

Ὅχι μόνον αὐτό, εἶπα ἐγώ, ἀλλὰ θὰ ἦταν μεγάλη ἀνοησία ἀκόμη καὶ νὰ τὸ
 ἐπιχειρήσῃ κανεὶς. Γιατὶ οὔτε ἀλλάζει οὔτε ἀλλάξε οὔτε πρόκειται ποτὲ νὰ
 ἀλλάξῃ ἕνας χαρακτήρας καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ἦθος λαμβάνοντας μιὰ παιδεία
 διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν παιδεία τούτων ἐδῶ, ἕνας ἀνθρώπινος χαρακτήρας,
 ἐννοεῖται, φίλε μου —τὸν θεϊκό, ὅπως λέει κι ἡ παροιμία, τὸν βγάζουμε ἔξω
 ἀπὸ τὸ λογαριασμό· γιατί πρέπει νὰ ξέρομε καλὰ πὼς ὅ,τι διασωθεῖ μέσα
 ἀπὸ αὐτὴ τὴν κατάσταση τῶν πολιτειῶν [493a] καὶ τελικὰ γίνεῖ ἔτοι ὅπως πρέ-
 5 πει, δὲν θὰ ἔχεις ἀδικο νὰ πεῖς πὼς σώθηκε χάρις σὲ κάποια θεϊκὴ μοῖρα.

Δὲν ἔχω διαφορετικὴ γνώμη, εἶπε.

Νὰ ἔχεις ἐπίσης τὴν ἴδια γνώμη, εἶπα ἐγώ, καὶ πάνω σὲ τοῦτο.

Σὲ ποιό;

Στὸ ὅτι καθένας ἀπὸ ἐκείνους ποὺ πληρώνονται γιὰ νὰ διδάξουν καὶ ποὺ ὁ
 κόσμος τοὺς ὀνομάζει σοφιστὲς καὶ τοὺς θεωρεῖ ἀνταγωνιστὲς τοῦ στήν τέχνη
 δὲν διδάσκει τίποτε ἄλλο παρὰ τίς γνώμες τῶν πολλῶν, αὐτὰ ποὺ προεβούον
 ὅταν μαζευτοῦν ὅλοι τους, κι αὐτὸ τὸ λένε σοφία. Εἶναι ἀκριβῶς σὰν νὰ ἔχαμε
 ἕνα θρεφτᾶρι, μεγάλο καὶ δυνατὸ ἀπὸ τὸ τάισμα, καὶ κάποιοι προσπαθοῦσε νὰ
 ἀντιληφθεῖ τί συμβαίνει μὲ τίς ὀρμὲς [b] καὶ τίς ὀρέξεις του, πὼς πρέπει κανεὶς
 νὰ τὸ πλησιάσει καὶ πὼς νὰ τὸ ἀγγίξει, πότε γίνεται ἀγριότερο ἢ ἡμερότερο καὶ
 ἀπὸ ποιὲς ἀφορμὲς, τί φωνὲς συνηθίζει νὰ βγάξει γιὰ τὸ ἕνα καὶ τὸ ἄλλο πρᾶ-
 10 γμα, ἐπίσης πὼς θὰ τοῦ μιλάει κανεὶς γιὰ νὰ τὸ ἡμερέψει ἢ νὰ τὸ ἀγριέψει καὶ
 ὅταν, ἀπὸ τὴ συνεχὴ ἐπαφὴ μὲ τὸ θρεφτᾶρι καὶ τὸν πολὺ καιρὸ, τὰ μάθει ὅλα
 αὐτά, βάλει μὲ τὸ νοῦ σου ὅτι τὰ ὀνομάζει σοφία καί, συστηματοποιώντας τα σὲ
 5 τέχνη, ἀρχίζει νὰ τὰ διδάσκει, παρόλο ὅτι στήν πραγματικότητά δὲν ἔχει ἰδέα
 ποιά ἀπὸ αὐτὲς τίς γνώμες καὶ τίς ἐπιθυμίες εἶναι ὠραία, ἄσχημη, [c] καλὴ, κα-
 κή, δίκαιη, ἀδικη, κι ὅτι ὅλους αὐτοὺς τοὺς χαρακτηρισμοὺς τοὺς χρησιμοποιεῖ
 σύμφωνα μὲ τίς γνώμες τοῦ ὀγκώδους ζῶου: Ὅσα τὸ γεμίζουν χαρὰ τὰ ὀνομά-
 15 ζει καλὰ, ἐνῶ ὅσα τὸ δυσαραστοῦν ἄσχημα, καὶ δὲν ἔχει κανέναν ἄλλο τρόπο
 νὰ τὰ κρίνει ἀλλὰ χαρακτηρίζει δίκαια καὶ καλὰ τὰ ἀναπόφευκτα χωρὶς
 ὅστοςο νὰ ἔχει ὁ ἴδιος δεῖ ἢ κάποιοις ἄλλοις νὰ τοῦ ἔχει δεῖξει πόσο σταλήθεια
 διαφέρει ἡ φύση τοῦ ἀγαθοῦ ἀπὸ τὴ φύση τοῦ ἀναγκαίου. Ἐνα τέτοιο πλά-
 20 σμα λοιπὸν δὲν σοῦ φαίνεται, γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ἀλλόκοτος παιδαγωγός;

Ἔμοιγ', ἔφη.

10 Ἡ οὖν τι τούτου δοκεῖ διαφέρειν ὁ τὴν τῶν πολλῶν καὶ
d παντοδαπῶν συνιόντων ὀργὴν καὶ ἡδονὰς κατανενοηκένας
σοφίαν ἠγοούμενος, εἴτ' ἐν γραφικῇ εἴτ' ἐν μουσικῇ εἶτε δὴ
ἐν πολιτικῇ; ὅτι μὲν γάρ, ἐάν τις τούτοις ὁμιλῇ ἐπιδεικνύ-
μενος, ἢ ποιήσιν ἢ τινα ἄλλην δημιουργίαν ἢ πόλει διακονίαν,
5 κυρίου αὐτοῦ ποιῶν τοὺς πολλοὺς, πέρα τῶν ἀναγκαίων,
ἢ Διομήδεια λεγομένη ἀνάγκη ποιεῖν αὐτῷ ταῦτα ἃ ἂν οὗτοι
ἐπαινώσιν· ὡς δὲ καὶ ἀγαθὰ καὶ καλὰ ταῦτα τῇ ἀληθείᾳ,
ἤδη πρόποτέ του ἤκουσας αὐτῶν λόγον διδόντος οὐ κατα-
γέλαστον;

e Οἶμαι δέ γε, ἢ δ' ὅς, οὐδ' ἀκούσομαι.

Ταῦτα τοίνυν πάντα ἐνοήσας ἐκείνο ἀναμνήσθητι· αὐτὸ
τὸ καλὸν ἀλλὰ μὴ τὰ πολλὰ καλὰ, ἢ αὐτὸ τι ἕκαστον καὶ
494 μὴ τὰ πολλὰ ἕκαστα, ἔσθ' ὅπως πλήθος ἀνέξεται ἢ ἠγήσεται
εἶναι;

Ἦκιστά γ', ἔφη.

Φιλόσοφον μὲν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, πλήθος ἀδύνατον εἶναι.

5 Ἀδύνατον.

Καὶ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἄρα ἀνάγκη ψέγεσθαι ὑπ' αὐτῶν.

Ἀνάγκη.

Καὶ ὑπὸ τούτων δὴ τῶν ιδιωτῶν, ὅσοι προσομιλοῦντες
ὄχλῳ ἀρέσκουν αὐτῷ ἐπιθυμοῦσι.

10 Δῆλον.

Ἐκ δὴ τούτων τίνα ὄρας σωτηρίαν φιλοσόφῳ φύσει, ὥστ'
ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι μείνασαν πρὸς τέλος ἐλθεῖν; ἐνόει δ'
b ἐκ τῶν ἔμπροσθεν. ὠμολόγηται γὰρ δὴ ἡμῖν εὐμάθεια καὶ
μνήμη καὶ ἀνδρεία καὶ μεγαλοπρέπεια ταύτης εἶναι τῆς
φύσεως.

Ναί.

5 Οὐκοῦν εὐθύς ἐν παισὶν ὁ τοιοῦτος πρῶτος ἔσται ἐν

Μοῦ φαίνεται, εἶπε.

Ἄραγε μήπως πιστεύεις ὅτι διαφέρει σὲ τίποτα ἀπὸ τούτου ἐδῶ ὅποιος [d]
θεωρεῖ ὡς σοφία τὸ νὰ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ποιῆς εἶναι οἱ διαθέσεις ἑνὸς
συγκεντρωμένου πλήθους ἀπὸ κάθε καρυδιᾶς καρῦδι καὶ τί τὸ εὐχαριστεῖ
εἶτε στῆ ζωγραφικῇ εἶτε στῆ μουσικῇ ἢ, βέβαια, καὶ στῆν πολιτικῇ; Γιατί ἂν
ἕνας ἄνθρωπος συγχρωτίζεται μὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς παρουσιάζει ἕνα ποιήμα-
του ἢ κάποιον ἄλλο ἔργο του ἢ μὰ ὑπηρεσία πού πρόσφερε στῆν πόλιν καθι-
στώντας ἔτσι τοὺς πολλοὺς ἀφεντικό του σὲ βαθμὸ μεγαλύτερο ἀπὸ ὅσο εἶναι
ἀναγκαῖο, τότε θὰ ὑποχρεωθεῖ, ὅπως λέει κι ἡ παροιμία, ἀπὸ τοῦ Διομήδη τὴν
ἀνάγκη, νὰ κάνει πάντοτε αὐτὰ πού θὰ ἐπικροτοῦν οἱ πολλοί, ὅτι ὁμως αὐτὰ
εἶναι σταλήθεια καλὰ καὶ ὁμορφα, ἀκουσες ποτὲ ὡς τώρα κανέναν ἀπὸ ἐκεί-
νους τοὺς δασκάλους νὰ τὸ ὑποστηρίξει χωρὶς νὰ γίνετα καταγέλαστος;

[e] Νομίζω, εἶπε ἐκεῖνος, πὼς οὔτε καὶ πρόκειται νὰ τὸ ἀκούσω.

Ἐχοντας λοιπὸν ὅλα αὐτὰ στὸ νοῦ σου, σκέψου ἐκεῖνο: Εἶναι ποτὲ δυ-
νατὸν ἢ μάζα νὰ ἀποδεχθεῖ ὅτι ὑπάρχει ὁμορφιά αὐτῇ καθεαυτῇ καὶ νὰ τὴν
ἀσπαστεῖ καὶ ἢ ἴδια τὴν ὁμορφιά [494a] κι ὄχι τὰ πολλὰ διαφορετικὰ ὁμορφα
πράγματα ἢ πάλι νὰ δεχθεῖ ὅποιαδήποτε ὄντοτητα στῆν καθεαυτότητά της κι
ὄχι τὰ πολλὰ καὶ διάφορα ἐπιμέρους πράγματα;

Σίγουρα ὄχι, εἶπε.

Ἐπομένως, εἶπα ἐγώ, εἶναι ἀδύνατον ἢ μάζα νὰ ἔχει σχέση μὲ τὴ φιλοσο-
φία.

Ἀδύνατον.

Συνεπῶς, κι ὅσους καταπιάνονται μὲ τὴ φιλοσοφία ἢ μάζα θὰ τοὺς κατα-
κρίνει.

Κατανάγκη.

Θὰ τοὺς κατακρίνουν ἐπίσης κι ἐκεῖνα τὰ ἄτομα πού συγχρωτίζονται μὲ
τὸν ὄχλο καὶ θέλουν νὰ τοῦ εἶναι ἀρεστοί.

Προφανῶς.

Ἐπὶ αὐτὲς τίς συνθήκες βλέπεις νὰ ὑπάρχει τρόπος σωτηρίας γιὰ μιὰ φι-
λοσοφικὴ ἰδιοσυγκρασία, ὥστε νὰ μείνει σ' αὐτὴ τὴν ἐνασχόλησή της καὶ νὰ
φθάσει στὸ στόχο της; Συλλογίσου [b] ὅσα εἶπαμε προωύτερα. Γιατί παραδε-
χτήκαμε ὅτι ἢ εὐχέρεια στῆ μάθηση, τὸ καλὸ μνημονικό, ἢ ἀνδρεία, ἢ ἀρχον-
τὰ εἶναι γνωρίσματα αὐτῆς τῆς φύσης.

Ναί.

Τότε λοιπὸν ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος δὲν θὰ ἔναι ἀπὸ τὰ παιδικὰ του κιό-

499 ἐν πόλει ἑτέρα τοιαύτη, οὐ πώποτε ἐωράκασιν, οὔτε ἓνα οὔτε πλείους. ἢ οἶει;

Οὐδαμῶς γε.

5 Οὐδέ γε αὐ λόγων, ὦ μακάριε, καλῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἱκανῶς ἐπήκοοι γεγόνασιν, οἷων ζητεῖν μὲν τὸ ἀληθές συν- τεταμένως ἐκ παντὸς τρόπου τοῦ γινῶναι χάριν, τὰ δὲ κομψά τε καὶ ἐριστικά καὶ μηδαμῶσε ἄλλοσε τείνοντα ἢ πρὸς δόξαν καὶ ἔριν καὶ ἐν δίκαις καὶ ἐν ἰδίαις συνουσίαις πόρρωθεν ἀσπαζομένω.

10 Οὐδὲ τούτων, ἔφη.

Τούτων τοι χάριν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ταῦτα προορώμενοι ἡμεῖς τότε καὶ δεδιότες ὅμως ἐλέγομεν, ὑπὸ τάληθοῦς ἠναγ- κασμένοι, ὅτι οὔτε πόλις οὔτε πολιτεία οὐδέ γ' ἀνὴρ ὁμοίως μή ποτε γένηται τέλειος, πρὶν ἂν τοῖς φιλοσόφοις τούτοις τοῖς ὀλίγοις καὶ οὐ ποιηροῖς, ἀχρήστοις δὲ νῦν κεκλημένοις, 5 ἀνάγκη τις ἐκ τύχης περιβάλλῃ, εἴτε βούλονται εἴτε μή, πόλεως ἐπιμεληθῆναι, καὶ τῇ πόλει κατηκόφ γενέσθαι, ἢ τῶν νῦν ἐν δυναστείαις ἢ βασιλείαις ὄντων ὑέσιν ἢ αὐτοῖς ἐκ τινος θείας ἐπιπνοίας ἀληθινῆς φιλοσοφίας ἀληθινὸς ἔρως ἐμπέσῃ. τούτων δὲ πότερα γενέσθαι ἢ ἀμφότερα ὡς ἄρα ἐστὶν ἀδύνατον, ἐγὼ μὲν οὐδένα φημὶ ἔχειν λόγον. οὔτω γὰρ ἂν ἡμεῖς δικαίως καταγελωμέθα, ὡς ἄλλως εὐχαῖς 5 ὅμοια λέγοντες. ἢ οὐχ οὕτως;

Οὕτως.

Εἰ τοίνυν ἄκροισ εἰς φιλοσοφίαν πόλεως τις ἀνάγκη ἐπιμεληθῆναι ἢ γέγονεν ἐν τῷ ἀπείρῳ τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ ἢ καὶ νῦν ἔστιν ἐν τινι βαρβαρικῷ τόπῳ, πόρρω που 10 ἐκτὸς ὄντι τῆς ἡμετέρας ἐπόψεως, ἢ καὶ ἔπειτα γενήσεται, περὶ τούτου ἔτοιμοι τῷ λόγῳ διαμάχεσθαι, ὡς γέγονεν ἢ εἰρημένη πολιτεία καὶ ἔστιν καὶ γενήσεται γε, ὅταν αὕτη ἢ Μούσα πόλεως ἐγκρατῆς γένηται. οὐ γὰρ ἀδύνατος γενέσθαι, 5 οὐδ' ἡμεῖς ἀδύνατα λέγομεν· χαλεπὰ δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ὁμολογεῖται.

Καὶ ἐμοί, ἔφη, οὕτω δοκεῖ.

τὴν ἐξουσία [499a] σὲ μιὰ πολιτεία ὅμοια μὲ αὐτόν, δὲν ἔχουν ποτὲ ὡς τώρα δεῖ, οὔτε ἓναν οὔτε περισσότερους. "Ἡ φαντάζεσαι ὅτι ἔχουν;

Δὲν τὸ φαντάζομαι καθόλου.

Οὔτε πάλι, εὐλογημένη μου, ἔχει συμβεῖ νὰ ἀκούσουν τὰ αὐτιά τους συζη- τήσεις ὁμορφες καὶ εὐγενικές, συζητήσεις στὶς ὁποῖες νὰ ἀναζητοῦν ἐπίμονα καὶ ἄδοξα τὴν ἀλήθεια, ἀπλὰ καὶ μόνο γιὰ νὰ γίνεῖ γνωστή, χωρὶς διόλου νὰ συγκινοῦνται γιὰ ἐκεῖνα τὰ περίτεχνα καὶ τὰ ἐριστικά πού ἄλλο σκοπὸ δὲν ἔχουν παρὰ μόνο τὴ δημιουργία ἐντυπώσεων καὶ τὶς φιλονικίες στὰ δικαστή- ρια καὶ στὶς ἰδιωτικὲς συζητήσεις.

Δὲν ἔχουν ἀκούσει τέτοιες συζητήσεις, εἶπε.

Αὐτὰ βέβαια ἔχοντας ὑπόψη, εἶπα ἐγώ, καὶ παρόλο ὅτι ἐμεῖς τότε τὰ εἶχα- με προβλέψει αὐτὰ [b] καὶ τὰ φοβόμαστε, ὥστόσο, ἀπὸ ὑποχρέωση στὴν ἀλή- θεια, ἐκφράσαμε τὴν ἄποψη ὅτι καμία πόλη, καμία ἐλεύθερη κοινότητα, κα- νένα μεμονωμένο ἄτομο δὲν θὰ φθάσει ποτὲ νὰ ἀγγίξει τὴν τελειότητα προ- τοῦ νὰ τὰ φέρει ἔτσι ἢ τύχη ὥστε νὰ ἀναγκαστοῦν αὐτοὶ οἱ φιλόσοφοι, οἱ λι- γοστοὶ κι οἱ ὄχι κακοί, οἱ ὁποῖοι τώρα χαρακτηρίζονται ἄχρηστοι, νὰ πάρουν 5 στὰ χέρια τους, εἴτε μὲ τὴ βούλησή τους εἴτε ὄχι, τὴν πόλη καὶ ἡ πόλη νὰ ἀκο- λουθήσει πιστὰ τὶς ἐντολές τους ἢ πάλι προτοῦ τὰ παιδιὰ ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι ἐξουσιάζουν καὶ κυβερνοῦν ἢ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἐξουσιαστὲς καὶ οἱ κυβερ- νῆτες, [c] συνεπαρμένοι ἀπὸ κάποια θεϊκὴ ἔμπνευση, νὰ κυριευθοῦν ἀπὸ ἀλη- θινὸ ἔρωτα γιὰ ἀληθινὴ φιλοσοφία. "Ὅτι ἡ πραγματοποίηση τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὰ δύο ἢ καὶ τῶν δύο εἶναι ἀδύνατη, ἐγὼ ἰσχυρίζομαι ὅτι δὲν ἔχω κάποια λογικὴ ἀπόδειξη γι' αὐτὸ. Γιατί τότε δικαίως θὰ γινόμασταν καταγέλαστοι πὼς τάχα 10 ὅσα λέμε εἶναι ἀπλῶς εὐχολόγια." Ἡ μήπως δὲν τὰ λέω σωστά;

Σωστά.

"Ἄν λοιπὸν στὴν ἀπεραντοσύνη τοῦ παρελθόντος ἔχει συμβεῖ ἐξαιρετικὰ προικισμένοι φιλόσοφοι νὰ ἀναλάβουν, ὠθούμενοι ἀπὸ κάποια ἀνάγκη, μιὰ πολιτεία ἢ ἂν αὐτὸ συμβαίνει καὶ τώρα σὲ κάποιον μακρινὸ βαρβαρικὸ τόπο [d] πού δὲν μπορεῖ νὰ τὸν φθάσει τὸ μάτι μας ἢ ἂν πρόκειται νὰ συμβεῖ κάπο- τε ἀργότερα, σχετικὰ μὲ αὐτὸ ἔχουμε ὅλη τὴ διάθεση νὰ ὑποστηρίξουμε μὲ ἐπιχειρήματα ὅτι ἔχει ὑπάρξει ἢ πολιτεία πού περιγράψαμε καὶ ὑπάρχει καὶ 15 τώρα καὶ θὰ ὑπάρξει καὶ στὸ μέλλον, ὅταν αὕτη ἢ Μούσα πάρει στὰ χέρια τῆς τὴν πόλη. Γιατί δὲν εἶναι ἀδύνατο νὰ γίνεῖ αὐτὸ, κι οὔτε αὐτὰ πού λέμε εἶναι πράγματα ἀδύνατα· δύσκολα ναί, αὐτὸ τὸ παραδεχόμαστε κι ἐμεῖς.

Κι ἐγώ, εἶπε, ἔτσι νομίζω.

Τοῖς δὲ πολλοῖς, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι οὐκ αὖ δοκεῖ, ἐρεῖς;
Ἴσως, ἔφη.

10 ὦ μακάριε, ἦν δ' ἐγώ, μὴ πάνυ οὕτω τῶν πολλῶν κατη-
e γόρει. ἀλλοίαν τοι δόξαν ἔξουσιν, ἐὰν αὐτοῖς μὴ φιλονικῶν
ἀλλὰ παραμυθούμενος καὶ ἀπολυόμενος τὴν τῆς φιλομαθείας
500 διαβολὴν ἐνδεικνύη οὓς λέγεις τοὺς φιλοσόφους, καὶ διορίζῃ
ὥσπερ ἄρτι τὴν τε φύσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐπιτήδευσιν, ἵνα
μὴ ἠγῶνται σε λέγειν οὓς αὐτοὶ οἴονται. ἢ καὶ ἐὰν οὕτω
θεῶνται, ἀλλοίαν τοι φήσεις αὐτοὺς δόξαν λήψεσθαι καὶ
5 ἄλλα ἀποκρινέσθαι. ἢ οἶε τινὰ χαλεπαίνειν τῷ μὴ χαλεπῷ
ἢ φθονεῖν τῷ μὴ φθονερῷ ἄφθονόν τε καὶ πρᾶον ὄντα; ἐγὼ
μὲν γάρ σε προφθάσας λέγω ὅτι ἐν ὀλίγοις τισὶν ἠγοῦμαι,
ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ πλήθει, χαλεπὴν οὕτω φύσιν γίγνεσθαι.

Καὶ ἐγὼ ἀμέλει, ἔφη, συνοίομαι.

b Οὐκοῦν καὶ αὐτὸ τοῦτο συνοίει, τοῦ χαλεπῶς πρὸς φιλο-
σοφίαν τοὺς πολλοὺς διακεῖσθαι ἐκείνους αἰτίους εἶναι τοὺς
ἔξωθεν οὐ προσήκον ἐπισκεκωμακότας, λοιδορουμένους τε
5 αὐτοῖς καὶ φιλαπεχθημόνως ἔχοντας καὶ αἰεὶ περὶ ἀνθρώ-
πων τοὺς λόγους ποιουμένους, ἥκιστα φιλοσοφία πρέπον
ποιούντας;

Πολύ γ', ἔφη.

Οὐδὲ γάρ που, ὦ Ἀδείμαντε, σχολὴ τῷ γε ὡς ἀληθῶς
πρὸς τοῖς οὓσι τὴν διάνοιαν ἔχοντι κάτω βλέπειν εἰς ἀνθρώ-
c πων πραγματείας, καὶ μαχόμενον αὐτοῖς φθόνου τε καὶ
δυσμενείας ἐμπίμπλασθαι, ἀλλ' εἰς τεταγμένα ἅττα καὶ κατὰ
ταῦτά αἰεὶ ἔχοντα ὀρώντας καὶ θεωμένους οὐτ' ἀδικούντα οὐτ'
5 ἀδικούμενα ὑπ' ἀλλήλων, κόσμῳ δὲ πάντα καὶ κατὰ λόγον
ἔχοντα, ταῦτα μιμῆσθαι τε καὶ ὅτι μάλιστα ἀφομοιοῦσθαι.
ἢ οἶε τινὰ μηχανὴν εἶναι, ὅπως τις ὀμιλεῖ ἀγάμενος, μὴ
μιμῆσθαι ἐκεῖνο;

Ἀδύνατον, ἔφη.

Θεῖω δὴ καὶ κοσμίῳ ὅ γε φιλόσοφος ὀμιλῶν / κόσμὸς τε

? τί εἶναι αὐτὸ ποῦ
βάσει σὲ λέγει;

Ἀλλὰ ὅτι οἱ πολλοί, ἔκανα ἐγώ, δὲν τὸ βλέπουν ἔτσι τὸ πρᾶγμα, θὰ τὸ ἔλε-
γες αὐτό;

Ἴσως, εἶπε.

Μὴν εἶσαι, εὐλογημένε μου, εἶπα ἐγώ, τόσο ἐπικριτικός γιὰ τοὺς πολλοὺς.
[e] Μὴν ἀμφιβάλλεις ὅτι θὰ ἀλλάξουν γνώμη, ἅμα δὲν τοὺς ἐρεθίζεις ἀλλὰ,
μαλακώνοντάς τους καὶ διαλύοντας τὴν παρεξήγηση γύρω ἀπὸ τὴ φιλοσο-
φία, τοὺς δώσεις νὰ ἀντιληφθοῦν ποιούς ἐννοεῖς ὡς φιλοσόφους καὶ προσ-
διορίσεις, [500a] ὅπως τώρα δά, ποιά εἶναι ἡ φύση τους καὶ ποιά ἡ ἀσχολία
τους, ὥστε νὰ μὴ νομίζουν οἱ πολλοὶ ὅτι ὡς φιλοσόφους ἐννοεῖς αὐτοὺς ποῦ
νομίζουν ἐκεῖνοι. Ἡ μήπως ἀμφισβητεῖς ὅτι ἂν δοῦν τὰ πρᾶγματα μὲ αὐτὸ
τὸν τρόπο θὰ σχηματίσουν διαφορετικὴ γνώμη καὶ θὰ δώσουν ἄλλη ἀπάντη-
ση; Ἡ φαντάζεσαι πάλι ὅτι ἓνας ἠπίος ἄνθρωπος, χωρὶς φθόνου μέσα του,
μπορεῖ νὰ φέρεται ἀπότομα σὲ κάποιον ποῦ δὲν εἶναι ἀπὸ τὸ χαρακτήρα του
ἀπότομος ἢ νὰ φθονεῖ κάποιον ποῦ δὲν εἶναι νὰ τὸν φθονεῖς; Ἐγὼ λοιπόν,
προλαμβάνοντας τὴν ἀπάντησή σου σοῦ λέω ὅτι κατὰ τὴ δική μου γνώμη τέ-
τοιο ἀπότομο φυσικὸ λιγιστοὶ τὸ ἔχουν, κι ὄχι πάντως ὁ πολὺς κόσμος.

Ἐννοια σου, εἶπε, κι ἐγὼ τὸ ἴδιο νομίζω.

[b] Τότε λοιπὸν δὲν συμφωνεῖς μαζί μου καὶ σὲ τοῦτο, ὅτι δηλαδή ἡ αἰτία
ποῦ ὁ πολὺς κόσμος κρατᾷ ἐχθρική στάση ἀπέναντι στὴ φιλοσοφία εἶναι
ἐκεῖνοι οἱ ἄσχετοι οἱ ὁποῖοι μπαίνουν στὸ χῶρο τῆς σὰν μεθυσμένοι γλεντο-
κόποι, χωρὶς νὰ ἔχουν τέτοιο δικαίωμα, βρίζοντας κι ἔτοιμοι νὰ ἀρπαχτοῦν ὁ
ἓνας μὲ τὸν ἄλλο, καὶ οἱ ὁποῖοι συζητοῦν πάντοτε γιὰ πρόσωπα, κάνοντας
ἔτσι κάτι τὸ ὁποῖο ἐλάχιστα ταιριάζει στὴ φιλοσοφία;

Βεβαίως.

Γιατί, βλέπεις, Ἀδείμαντε, ὁποῖος ἀληθινὰ ἔχει στραμμένο τὸ λογισμό του
στὰ οὐσιαστικὰ πρᾶγματα δὲν εὐκαιρεῖ νὰ γυρίσει καὶ νὰ κοιτάζει κάτω, τίς
ὑποθέσεις τῶν ἀνθρώπων, [c] καὶ μπλέκοντας στὶς διαμάχες τους νὰ γεμίζει
τὴν ψυχὴ του μὲ φθόνου καὶ ἐχθρὰ ἀπεναντίας, ἔχοντας τὸ βλέμμα του στραμ-
μένο σὲ ὄντοτητες μιᾶς αἰώνιας καὶ ἀναλλοίωτης τάξης, οἱ ὁποῖες οὔτε ἀδι-
κοῦν οὔτε ἀδικοῦνται ἢ μὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὄντοτητες τακτοποιημένες, ὅλες,
σύμφωνα μὲ τὸ λόγο, τίς μιμεῖται καὶ προσπαθεῖ ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερο
νὰ ἐξομοιώνεται μὲ αὐτές. Ἡ θαρρεῖς πὼς εἶναι ποτὲ δυνατόν ἓνας ποῦ προσ-
εγγίζει κάτι μὲ θαυμασμό νὰ μὴν τὸ μιμεῖται κιόλας;

Ἀδύνατον, εἶπε.

Καὶ καθὼς ὁ φιλόσοφος προσεγγίζει τὸ θεῖο καὶ τὸ βαλμένο σὲ τάξη, γί-

d καὶ θεῖος εἰς τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ γίγνεται· διαβολὴ δ' ἐν
πάσι πολλή.

Παντάσῃ μὲν οὖν.

5 Ἄν οὖν τις, εἶπον, αὐτῷ ἀνάγκη γένηται ἃ ἐκεῖ ὄρᾳ
μελετῆσαι εἰς ἀνθρώπων ἤθη καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ τιθέναί
καὶ μὴ μόνον ἑαυτὸν πλάττειν, ἀρα κακὸν δημιουργὸν αὐτὸν
οἶει γενήσεσθαι /σφροσύνης τε καὶ δικαιοσύνης καὶ συμ-
πάσης τῆς δημοτικῆς ἀρετῆς;

Ἦκιστά γε, ἦ δ' ὄς.

10 Ἄλλ' ἐὰν δὴ αἰσθῶνται οἱ πολλοὶ ὅτι ἀληθῆ περι
e λέγομεν, χαλεπανοῦσι δὴ τοῖς φιλοσόφοις καὶ ἀπιστήσουσιν
ἡμῖν λέγουσιν ὡς οὐκ ἂν ποτε ἄλλως εὐδαιμονήσειε πόλις,
εἰ μὴ αὐτὴν διαγράψαιαν οἱ τῷ θεῷ παραδείγματι χρώμενοι
ζωγράφοι;

5 Οὐ χαλεπανοῦσιν, ἦ δ' ὄς, ἐάνπερ αἰσθῶνται. ἀλλὰ δὴ
501 τίνα λέγεις τρόπον τῆς διαγραφῆς;

Λαβόντες, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ πίνακα πόλιν τε καὶ ἤθη
ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν ποιήσειαν ἂν, ὃ οὐ πάνν
ῥάδιον· ἀλλ' οὖν οἴσθ' ὅτι τούτῳ ἂν εὐθὺς τῶν ἄλλων
5 διενέγκοιεν, τῷ μῆτε ἰδιώτου μῆτε πόλεως ἐθελησῆαι ἂν
ἄψασθαι μηδὲ γράφειν νόμους, πρὶν ἢ παραλαβεῖν καθαρὰν
ἢ αὐτοὶ ποιήσαι.

Καὶ ὀρθῶς γ', ἔφη.

10 Οὐκοῦν μετὰ ταῦτα οἶει ὑπογράψασθαι ἂν τὸ σχῆμα τῆς
πολιτείας;

Τί μῆν;

b Ἐπειτα οἶμαι ἀπεργαζόμενοι πυκνὰ ἂν ἐκατέρωσ' ἀπο-
βλέποιν, πρὸς τε τὸ φύσει δίκαιον καὶ καλὸν καὶ σῶφρον
καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ πρὸς ἐκεῖν' αὐτὸ ἐν τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἐμποιοῦεν, συμμειγνύντες τε καὶ κεραυνύντες ἐκ τῶν
5 ἐπιτηδευμάτων τὸ ἀνδρείκελον, ἀπ' ἐκείνου τεκμαιρόμενοι, ὃ
δὴ καὶ Ὅμηρος ἐκάλεσεν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐγγιγνόμενον
θεοειδές τε καὶ θεοείκελον.

νετα [d] καὶ ὁ ἴδιος εὐπρεπῆς καὶ θεϊκός, στὸ βαθμὸ πού αὐτὸ εἶναι δυνατὸν σ'
ἕναν ἄνθρωπο· διαβολὴ καὶ δυσφήμιση ὑπάρχει, βέβαια, παντοῦ πολλή.
Ναί, πραγματικά.

Ἄν λοιπὸν κατὰ κάποιον τρόπο, εἶπα, ὑποχρεωθεῖ νὰ καταβάλει προσπάθεια
ὥστε ὅσα βλέπει ἐκεῖ νὰ τὰ σταλάξει καὶ μέσα στοὺς χαρακτηῖρες τῶν ἀνθρώ-
πων, τόσο σὲ σχέση μὲ τὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ τους ὅσο καὶ μὲ τὴ δημοσία, καὶ νὰ
μὴν πλάθει μόνον τὸν ἑαυτοῦ, ἀραγε νομίζεις ὅτι θὰ ἀποδειχτεῖ κακὸς μᾶστο-
ρας τῆς σφροσύνης, τῆς δικαιοσύνης καὶ γενικὰ ὅλης τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς;
Κάθε ἄλλο, εἶπε αὐτός.

Ἄν, τώρα, οἱ πολλοὶ τὸ ἀντιληφθοῦν ὅτι ὅσα λέμε γὰ τὸ φιλόσοφο ἀλη-
θεύουν, [e] ἀραγε θὰ δυσανασχετήσουν μὲ τοὺς φιλοσόφους καὶ θὰ δοῦν μὲ
δυσπιστία ὅσα τοὺς λέμε ἐμεῖς, ὅτι δηλαδὴ δὲν θὰ ἦταν ποτὲ δυνατὸν μᾶ πο-
λιτεία νὰ γίνεῖ μὲ ἄλλον τρόπο εὐτυχισμένη παρὰ μόνον ἂν θὰ τὴν σχεδιάζαν
ζωγράφοι ἔχοντας μπροστά τους τὸ θεϊκὸ πρότυπο;

Δὲν θὰ δυσανασχετήσουν, εἶπε ἐκεῖνος, ἀρκεῖ βέβαια νὰ τὸ ἀντιληφθοῦν.
[501a] Πῶς λογαριάζεις ὁμως ὅτι θὰ γίνεῖ αὐτὸ τὸ σχεδίασμα;

Παίρνοντας, εἶπα ἐγώ, στὰ χέρια τους μᾶ πόλη καὶ ἀνθρώπινους χαρα-
κτηῖρες — ὅπως παίρνει κανεὶς ἕναν πίνακα —, πρώτη τους φροντίδα θὰ ἦταν
ἢ καθαρότητά τους, πρᾶγμα πού δὲν εἶναι πολὺ εὐκόλο. Νὰ ξέρεις ὁμως ὅτι ὡς
πρὸς τοῦτο οἱ φιλόσοφοι θὰ διέφεραν εὐθὺς ἐξαρχῆς ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὡς
πρὸς τὸ ὅτι δηλαδὴ δὲν θὰ ἦσαν διατεθειμένοι νὰ ἀγγίξουν οὔτε ἄτομο κανέ-
να οὔτε πόλη οὔτε καὶ νὰ φτιάξουν νόμους, προτοῦ νὰ τὰ παραλάβουν αὐτὰ
στὰ χέρια τους ἀποκαθαρμένα ἢ προτοῦ νὰ τὰ ἀποκαθάρουν οἱ ἴδιοι.

Καὶ σωστὰ θὰ ἔκαναν, εἶπε.

Πιστεύεις ὅτι ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ θὰ μπορούσαν νὰ σχεδιάσουν τὸ περι-
γραμμα τοῦ πολιτεύματος;

Ἀσφαλῶς.

[b] Ἐπειτα, νομίζω, καθὼς θὰ δουλεύουν πάνω σ' αὐτὸ τὸ σχεδίασμα, θὰ
στρέφουν συχνὰ-πυκνὰ τὸ βλέμμα τους καὶ πρὸς τὴ μία πλευρὰ καὶ πρὸς τὴν
ἄλλη: ἀπὸ τὴ μιὰ στὸ δίκαιο καὶ στὸ ὠραῖο καὶ στὸ ἠθικὸ καὶ σὲ ὅλα τὰ παρό-
μοια, ἔτσι ὅπως αὐτὰ εἶναι στὴ φυσικὴ γνησιότητά τους, καὶ θὰ προσπαθοῦν
νὰ φτιάξουν τὸ ἀνθρώπινο ἀντίγραφο σύμφωνα μὲ ἐκεῖνα τὰ πρότυπα, πλά-
θοντας τὸ ὁμοίωμα τους διαμέσου συνδυασμῶν καὶ ἀνάμιξης τῶν ἀνθρώπι-
νων ἐπιδιώξεων καὶ ἔχοντας ὡς στήριγμά τους ἐκεῖνο πού καὶ ὁ Ὅμηρος τὸ ὀνο-
μάζει, ὅποτε τὸ συναντᾷ στοὺς ἀνθρώπους, θεόμορφο καὶ ὁμορφο σὰν θεϊκό.

Ἄλλ' ἔμοιγε, ἔφη, μετρίως· ἐφαίνετο μὴν καὶ τοῖς ἄλλοις.

Ἄλλ', ὦ φίλε, ἦν δ' ἐγώ, μέτρον τῶν τοιούτων ἀπολείπον
καὶ ὀτιοῦν τοῦ ὄντος οὐ πάνυ μετρίως γίγνεται· ἀτελεὲς γὰρ
οὐδὲν οὐδενὸς μέτρον, δοκεῖ δ' ἐνίοτέ τισιν ἰκανῶς ἤδη ἔχειν
καὶ οὐδὲν δεῖν περαιτέρω ζητεῖν.

Καὶ μάλ', ἔφη, συχνοὶ πάσχουσιν αὐτὸ διὰ ῥαθυμίαν.

Τούτου δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, τοῦ παθήματος ἤκιστα προσδεῖ
φύλακι πόλεώς τε καὶ νόμων.

Εἰκός, ἦ δ' ὅς.

Τὴν μακροτέραν τοίνυν, ὦ ἑταῖρε, ἔφην, περιτέον τῷ
τοιούτῳ, καὶ οὐχ ἦττον μανθάνοντι ποιητέον ἢ γυμναζομένῳ,
ἢ, ὃ νυνδὴ ἐλέγομεν, τοῦ μεγίστου τε καὶ μάλιστα προσή-
κοντος μαθήματος ἐπὶ τέλος οὐποτε ἦξει.

Οὐ γὰρ ταῦτα, ἔφη, μέγιστα, ἀλλ' ἔτι τι μείζον δικαιο-
σύνης τε καὶ ὧν διήλθομεν;

Καὶ μείζον, ἦν δ' ἐγώ, καὶ αὐτῶν τούτων οὐχ ὑπογραφήν
δεῖ ὥσπερ νῦν θεάσασθαι, ἀλλὰ τὴν τελεωτάτην ἀπεργασίαν
μὴ παριέναι, ἢ οὐ γελοῖον ἐπὶ μὲν ἄλλοις σμικροῦ ἀξίους

πάν ποιεῖν συντεινομένους ὅπως ὅτι ἀκριβέστατα καὶ καθα-
ρώτατα ἔξει, τῶν δὲ μεγίστων μὴ μεγίστας ἀξιοῦν εἶναι καὶ
τὰς ἀκριβείας;

Καὶ μάλα, ἔφη, [ἄξιον τὸ διανόημα]· ὁ μέντοι μέγιστον
μάθημα καὶ περὶ ὅτι αὐτὸ λέγεις, οἶει τιν' ἂν σε, ἔφη,
ἀφείναι μὴ ἐρωτήσαντα τί ἐστίν;

Οὐ πάνυ, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλὰ καὶ σὺ ἐρώτα. πάντως αὐτὸ
οὐκ ὀλιγάκις ἀκήκοας, νῦν δὲ ἢ οὐκ ἐννοεῖς ἢ αὐ διανοῆ
ἔμοι πράγματα παρέχειν ἀντιλαμβανόμενος. οἶμαι δὲ τοῦτο
505 μᾶλλον· ἐπεὶ ὅτι γε ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα μέγιστον μάθημα,
πολλάκις ἀκήκοας, ἢ δὴ καὶ δίκαια καὶ τᾶλλα προσχρησάμενα

Πάντως, κατὰ τὴ δική μου ἄποψη, εἶπε, ἦταν στὰ σωστά μέτρα· τὴν ἴδια
γνώμη εἶχαν καὶ οἱ ἄλλοι.

[c] Ὡστόσο, φίλε μου, εἶπα ἐγώ, μέτρο γιὰ αὐτὰ τὰ πράγματα, τὸ ὁποῖο
ὑπολείπεται ἔστω τόσο δὲ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ ὄν, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ
πολὺ σωστό μέτρο· δὲν εἶναι, βλέπεις, δυνατὸν νὰ ὑπάρχει, γιὰ κανένα
πράγμα, μέτρο πού νὰ ἔχει ἀτέλειες. Βέβαια, πότε-πότε ὁρισμένοι ἔχουν τὴ
γνώμη ὅτι ἤδη αὐτὸ εἶναι ἀρκετὸ κι ὅτι δὲν χρειάζεται νὰ τὸ ψάχνουμε τὸ
πράγμα περισσότερο.

Ναί, εἶπε, πάρα πολλοὶ ἀντιμετωπίζουν τὸ ζήτημα ἔτσι ἀπὸ ὀκνηρία.

Αὐτὴν ὅμως, εἶπα ἐγώ, τὴν ἀντιμετώπιση κάθε ἄλλο παρὰ χρειάζεται νὰ
τὴν συμμερίζεται κάποιος πού θὰ εἶναι φύλακας τῆς πόλης καὶ τῶν νόμων.

Ἐννοεῖται, εἶπε.

Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος λοιπόν, φίλε μου, εἶπα ἐγώ, πρέπει νὰ ἀκολουθή-
σει [d] ἐκεῖνο τὸν μακρύτερο δρόμο καὶ νὰ μὴν καταβάλλει λιγότερο κόπο γιὰ
τις σπουδές του ἀπ' ὅτι γιὰ τὴν ἄσκηση τοῦ σώματός του· διαφορετικὰ, ὅπως
μόλις τώρα λέγαμε, δὲν θὰ φθάσει ποτὲ νὰ κατακτήσει στὴν ἐντέλεια ἐκεῖνη
τὴν ὑπέρτατη γνώση ἢ ὁποῖα τὸν ἀφορᾷ περισσότερο ἀπὸ ὅτιδήποτε ἄλλο.

Δὲν ἦσαν λοιπόν, εἶπε, ἀκριβῶς αὐτὰ τὰ ὑπέρτατα; Ὑπάρχει ἄραγε καὶ
κάτι ἄλλο ἀκόμη, ἀνώτερο ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη καὶ ἀπὸ ὅσα συζητήσαμε;

Ἦχι μόνον, εἶπα ἐγώ, ὑπάρχει κάτι ἀνώτερο ἀλλὰ ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ
ἀρχοῦμαστε, ὅπως κάνουμε τώρα, ἀπλῶς στὴ θέαση κάποιου σχεδίασματος
αὐτῶν τῶν ἀρετῶν, ἀλλὰ πρέπει νὰ μὴν παραλείπουμε τὴν ὀλοκληρωμένη
δουλειὰ πάνω σ' αὐτές. Ἦ μήπως δὲν εἶναι γελοῖο γιὰ ἄλλα, μικρῆς ἀξίας,
πράγματα [e] νὰ βάζουμε τὰ δυνατὰ μας προκειμένου νὰ αἰσθητοποιοῦνται
μὲ τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ ἀκρίβεια καὶ καθαρότητα, ἐνῶ ἀντιθέτως γιὰ τὰ μέ-
γιστα πράγματα νὰ μὴν ἀπαιτοῦμε τὴ μέγιστη ἀκρίβεια;

Ἀσφαλῶς, εἶπε· πῶς τὸ ἐννοεῖς ὅμως αὐτὸ τὸ ἀνώτατο μάθημα καὶ ποῖο
εἶναι τὸ ἀντικείμενό του; Φαντάζεσαι ὅτι θὰ ὑπάρξει ἔστω ἓνας πού θὰ σὲ
ἀφήσει χωρὶς νὰ ρωτήσῃ τί εἶναι αὐτό;

Ἀσφαλῶς ὄχι, εἶπα ἐγώ, μπορεῖς μάλιστα νὰ μὲ ρωτήσῃς κι ἐσὺ. Ἐν πάση
περιπτώσει δὲν εἶναι λίγες οἱ φορὲς πού τὸ ἔχεις ἀκούσει, τώρα ὅμως ἢ δὲν
πάει πρὸς τὰ ἐκεῖ ὁ νοῦς σου ἢ σκοπεύεις [505a] νὰ μὲ φέρεις πάλι σὲ δύσκολη
θέση ἐμποδίζοντάς με νὰ φύγω. Νομίζω ὅτι μᾶλλον αὐτὸ τὸ τελευταῖο συμ-
βαίνει· γιὰ τὸ ἔχεις βέβαια πολλὰς φορὲς ἀκούσει ὅτι ἀνώτατο μάθημα εἶναι
ἢ ἰδέα τοῦ ἀγαθοῦ· μὲ τὴ δική της ἐπενέργεια ἢ δικαιοσύνη καὶ τὰ παρόμοια

5 Χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα γίνονται, καὶ νῦν σχεδὸν οἴσθ' ὅτι
 μέλλω τοῦτο λέγειν, καὶ πρὸς τούτῳ ὅτι αὐτὴν οὐχ ἱκανῶς
 ἴσμεν· εἰ δὲ μὴ ἴσμεν, ἄνευ δὲ ταύτης εἰ ὅτι μάλιστα τὰλλα
 ἐπισταίμεθα, οἴσθ' ὅτι οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος, ὥσπερ οὐδ' εἰ
 b κερτήμεθα τι ἄνευ τοῦ ἀγαθοῦ. ἢ οἶει τι πλεον εἶναι πᾶσαν
 κτήσιν ἐκτῆσθαι, μὴ μέντοι ἀγαθὴν; ἢ πάντα τὰλλα φρονεῖν
 ἄνευ τοῦ ἀγαθοῦ, καλὸν δὲ καὶ ἀγαθὸν μηδὲν φρονεῖν;

Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη.

5 Ἄλλὰ μὴν καὶ τόδε γε οἴσθα, ὅτι τοῖς μὲν πολλοῖς ἡδονὴ
 δοκεῖ εἶναι τὸ ἀγαθόν, τοῖς δὲ κομψοτέροις φρόνησις.

Πῶς δ' οὐ;

Καὶ ὅτι γε, ὦ φίλε, οἱ τοῦτο ἠγούμενοι οὐκ ἔχουσι δεῖξαι
 ἤτις φρόνησις, ἀλλ' ἀναγκάζονται τελευτῶντες τὴν τοῦ
 10 ἀγαθοῦ φάναι.

Καὶ μάλα, ἔφη, γελοίως.

c Πῶς γὰρ οὐχί, ἦν δ' ἐγώ, εἰ ὄνειδίζοντές γε ὅτι οὐκ ἴσμεν
 τὸ ἀγαθὸν λέγουσι πάλιν ὡς εἰδότες; φρόνησιν γὰρ αὐτὸ
 φασιν εἶναι ἀγαθοῦ, ὡς αὐτὸν συνιέντων ἡμῶν ὅτι λέγουσιν,
 ἐπειδὴν τὸ τοῦ ἀγαθοῦ φθέγξονται ὄνομα.

Ἄληθέστατα, ἔφη.

Τί δὲ οἱ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν ὀριζόμενοι; μὴν μὴ τι
 ἐλάττωτος πλάνης ἔμπλεω τῶν ἐτέρων; ἢ οὐ καὶ οὗτοι
 ἀναγκάζονται ὁμολογεῖν ἡδονὰς εἶναι κακὰς;

Σφόδρα γε.

10 Συμβαίνει δὴ αὐτοῖς οἶμαι ὁμολογεῖν ἀγαθὰ εἶναι καὶ
 κακὰ ταῦτά. ἢ γάρ;

Τί μὴν;

Οὐκοῦν ὅτι μὲν μεγάλα καὶ πολλὰ ἀμφισβητήσεις περὶ
 αὐτοῦ, φανερόν;

Πῶς γὰρ οὐ;

5 Τί δέ; τόδε οὐ φανερόν, ὡς δίκαια μὲν καὶ καλὰ πολλοὶ
 ἂν ἔλοιτο τὰ δοκοῦντα, κἂν <εἰ> μὴ εἶη, ὅμως ταῦτα πράτ-

ἀποβαίνουν χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα. Καὶ σχεδὸν τὸ ξέρεις τώρα ὅτι σ' αὐτὸ τὸ
 πράγμα πρόκειται νὰ ἀναφερθῶ καὶ ἐπιπλέον ὅτι γιὰ αὐτὴ τὴν ἰδέα τοῦ ἀγα-
 θοῦ δὲν ἔχουμε σαφῆ γνώση. Ἄν δὲν ἔχουμε ὅμως μιὰ τέτοια γνώση, ξέρεις
 ὅτι δὲν θὰ μᾶς ὠφελοῦσε σὲ τίποτε, ἀκόμη κι ἂν γνωρίζαμε ὅλα τὰ ἄλλα στὴν
 ἐντέλεια, ἀκριβῶς ὅπως δὲν θὰ μᾶς ὠφελοῦσε σὲ τίποτε, ἂν εἶχαμε [b] κάτι
 στὴν κατοχὴ μας χωρὶς τὸ ἀγαθό. Ἡ φαντάζεσαι ὅτι ὑπάρχει κανένα ὄφελος
 μὲ τὸ νὰ ἔχει κανεὶς στὴν κατοχὴ του ὅλα τὰ πράγματα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ καλὰ;
 Ἡ μὲ τὸ νὰ κατανοεῖ τὰ πάντα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀγαθό, καὶ νὰ ἀδυνατεῖ ἐντελῶς
 νὰ ἐννοήσῃ τὸ ὁμορφο καὶ τὸ ἀγαθό;

Μὰ τὸ Δία, εἶπε, ἐγὼ τουλάχιστον ὄχι.

Νὰ ξέρεις ὅμως καὶ τοῦτο: ὅτι γιὰ τὸν πολὺ κόσμον τὸ ἀγαθὸ εἶναι ἡ ἡδονή,
 ἀντιθέτως γιὰ τὰ λεπτότερα πνεύματα ἡ γνώση κι ὁ στοχασμός.

Βεβαίως.

Κι ἐπίσης, φίλε μου, ὅτι ὅσοι τὸ πιστεύουν αὐτὸ ἀδυνατοῦν νὰ προσδιορί-
 σουν ποιά γνώση καὶ ποιόν στοχασμὸ ἐννοοῦν ἀλλὰ ἀναγκάζονται τελικὰ νὰ
 ποῦν ὅτι πρόκειται γιὰ τὴ γνώση τοῦ ἀγαθοῦ.

Κι εἶναι πολὺ γελοῖο, εἶπε.

[c] Πῶς θὰ μπορούσε νὰ μὴν ἦταν, εἶπα ἐγώ, ὅταν, ἐνῶ ἐμᾶς μᾶς ἐπικρί-
 νουν πού δὲν γνωρίζουμε τὸ ἀγαθό, ἐκεῖνοι ἀπὸ τὴ μεριά τους μᾶς μιλοῦν γιὰ
 τὸ ἀγαθὸ σὰν νὰ ἀπευθύνονται σὲ ἀνθρώπους πού τὸ γνωρίζουν; Ὑποστηρί-
 ζουν δηλαδή ὅτι αὐτὸ εἶναι γνώση τοῦ ἀγαθοῦ, λὲς κι ἐμεῖς καταλαβαίνουμε
 τί ἐννοοῦν, ὅταν ἀνοίξουν τὸ στόμα τους καὶ προφέρουν τὴ λέξη 'ἀγαθό'.

Πολὺ σωστά, εἶπε.

Κι ἐκεῖνοι πάλι πού ὀρίζουν τὸ ἀγαθὸ λέγοντας ὅτι ἀγαθὸ εἶναι ἡ ἡδονή;
 Ἄραγε αὐτοὶ βρίσκονται σὲ μικρότερη πλάνη ἀπὸ τοὺς ἄλλους; Ἡ μήπως δὲν
 εἶναι κι αὐτοὶ ἀναγκασμένοι νὰ παραδεχτοῦν ὅτι ὑπάρχουν καὶ κακὲς ἡδονές;

Βεβαίως.

Συμβαίνει ἔτσι μὲ αὐτοὺς νὰ παραδέχονται ὅτι τὰ αὐτὰ πράγματα εἶναι
 ἀγαθὰ καὶ συνάμα κακὰ. Αὐτὸ δὲν συμβαίνει;

[d] Θέλει ρώτημα;

Δὲν εἶναι λοιπὸν φανερὸ ὅτι γύρω ἀπὸ αὐτὸ τὸ ζήτημα ὑπάρχουν μεγάλες
 καὶ πολλὲς ἀμφισβητήσεις;

Βεβαίως.

Ἐπίσης: Δὲν εἶναι φανερὸ τοῦτο, ὅτι δηλαδή πολλοὶ θὰ διάλεγαν ὅσα λο-
 γίζονται δίκαια καὶ ὁμορφα, ἔστω κι ἂν αὐτὰ δὲν θὰ ἦσαν τέτοια, καὶ θὰ τοὺς

τειν καὶ κεκτῆσθαι καὶ δοκεῖν, ἀγαθὰ δὲ οὐδενὶ ἔτι ἀρκεῖ τὰ δοκοῦντα κτᾶσθαι, ἀλλὰ τὰ ὄντα ζητοῦσιν, τὴν δὲ δόξαν ἔνταυθα ἤδη πᾶς ἀτιμάζει;

10 Καὶ μάλα, ἔφη.

e Ὁ δὲ διώκει μὲν ἅπαντα ψυχὴ καὶ τούτου ἕνεκα πάντα πράττει, ἀπομαντευομένη τι εἶναι, ἀποροῦσα δὲ καὶ οὐκ ἔχουσα λαβεῖν ἱκανῶς τί ποτ' ἐστὶν οὐδὲ πίστει χρήσασθαι μοιμῶ οἷα καὶ περὶ τᾶλλα, διὰ τοῦτο δὲ ἀποτυγχάνει καὶ τῶν ἄλλων εἴ τι ὄφελος ἦν, περὶ δὲ τὸ τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον οὕτω φῶμεν δεῖν ἐσκοτῶσθαι καὶ ἐκείνους τοὺς βελτίστους ἐν τῇ πόλει, οἷς πάντα ἐγχειροῦμεν;

506 Ἕκιστά γ', ἔφη.

5 Οἶμαι γοῦν, εἶπον, δίκαιά τε καὶ καλὰ ἀγνοούμενα ὄπη ποτὲ ἀγαθὰ ἐστίν, οὐ πολλοῦ τινος ἄξιον φύλακα κεκτῆσθαι ἂν ἑαυτῶν τὸν τοῦτο ἀγνοοῦντα· μαντεύομαι δὲ μηδένα αὐτὰ πρότερον γνῶσεσθαι ἱκανῶς.

Καλῶς γάρ, ἔφη, μαντεύη.

b Οὐκοῦν ἡμῖν ἡ πολιτεία τελέως κεκοσμήσεται, ἐὰν ὁ τοιοῦτος αὐτὴν ἐπισκοπῇ φύλαξ, ὁ τούτων ἐπιστήμων;

Ἀνάγκη, ἔφη. ἀλλὰ σὺ δὲ, ὦ Σώκρατες, πότερον ἐπιστήμην τὸ ἀγαθὸν φῆς εἶναι ἢ ἡδονήν, ἢ ἄλλο τι παρὰ ταῦτα;

5 Οὗτος, ἦν δ' ἐγώ, ἀνὴρ, καλῶς ἦσθα καὶ πάλαι καταφανῆς ὅτι σοὶ οὐκ ἀποχρήσοι τὸ τοῖς ἄλλοις δοκοῦν περὶ αὐτῶν.

c Οὐδὲ γὰρ δίκαιόν μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, φαίνεται τὰ τῶν ἄλλων μὲν ἔχειν εἰπεῖν δόγματα, τὸ δ' αὐτοῦ μὴ, τοσοῦτον χρόνον περὶ ταῦτα πραγματευόμενον.

ἀρκοῦσε νὰ πράττουν, νὰ ἔχουν στὴν κατοχὴ τους καὶ νὰ θεωροῦν αὐτὰ ὡς δίκαια καὶ ὁμορφα πράγματα; Ὅσον ἀφορᾷ ὁμως στὰ ἀγαθὰ πράγματα, κανένας πιά δὲν ἀρκεῖται σὲ ὅσα λογίζονται ὡς καλὰ ἀλλὰ ὅλοι ἐπιζητοῦν αὐτὰ τὰ ὅποια σταλήθεια εἶναι καλὰ, καὶ ἐδῶ τὴ γνώμη καθένας πιά τὴν ἀποροῦσαι ἔτσι δὲν εἶναι;

Καὶ πολὺ μάλιστα, εἶπε.

Αὐτὸ λοιπὸν πού κάθε ψυχὴ τὸ ἀποζητάει καὶ πού γιὰ χάρη του [ε] κάνει τὰ πάντα, καθὼς ψυχανεμίζεται πῶς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ εἶναι κάτι, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπορία τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀδυναμία της νὰ συλλάβει σὲ ἱκανοποιητικὸ βαθμὸ τί τέλος πάντων εἶναι τὸ ἀγαθὸ καὶ, ὅπως συμβαίνει σχετικὰ καὶ μὲ τὰ ἄλλα, νὰ κρατηθεῖ ἀπὸ μιὰ σταθερὴ πεποίθηση — μὰ ἀδυναμία πού γίνεται αἰτία νὰ ἀποτυγχάνει καὶ σὲ πράγματα ἀπ' ὅπου θὰ μπορούσε νὰ ἀντλήσει κάποιον ὄφελος —, ἔ λοιπὸν, γύρω ἀπὸ ἓνα τέτοιο καὶ τόσο σημαντικὸ ζήτημα, [506a] θὰ ὑποστηρίξουμε ὅτι ἀναγκαστικὰ βρίσκονται στὸ ἴδιο σκοτάδι καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἄριστοι καὶ πανάξιοι μέσα στὴν πόλη, στῶν ὁποίων τὰ χέρια θὰ παραδώσουμε τὰ πάντα;

Κάθε ἄλλο, εἶπε.

Θαρωῶ λοιπὸν, εἶπα, ὅτι τὰ δίκαια καὶ τὰ ὁμορφα πράγματα, γιὰ τὰ ὅποια δὲν εἶναι γνωστὸ κατὰ ποιὸν ἀκριβῶς τρόπο σχετίζονται μὲ τὸ ἀγαθὸ, δὲν ἔχουν βρεῖ στὸ πρόσωπο κάποιου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος τὴ σχέση αὐτὴ τὴν ἀγνοεῖ, ἓναν φύλακα ἰδιαίτερα μεγάλης ἀξίας· καὶ ἔχω ἓνα προαίσθημα πῶς κανένας δὲν πρόκειται νὰ γνωρίσει σὲ ἱκανοποιητικὸ βαθμὸ τὰ δίκαια καὶ τὰ ὁμορφα, προτοῦ νὰ γνωρίσει καὶ αὐτὴ τὴ σχέση τους μὲ τὸ ἀγαθὸ.

Σωστά, εἶπε, τὸ προαισθάνεσαι αὐτὸ.

Ἡ πόλη μας λοιπὸν δὲν θὰ ἔχει ὀλοκληρώσει τὴ διαμόρφωσή της, ὅταν [b] τὴν ἐλοπτεία ἐπάνω της θὰ τὴν ἀσκεῖ αὐτοῦ τοῦ εἴδους ὁ φύλακας, αὐτὸς δηλαδὴ πού θὰ γνωρίζει τὴ συνάφεια τῶν δικαίων καὶ τῶν ὁμορφῶν πραγμάτων μὲ τὸ ἀγαθὸ;

Κατανάγκην, εἶπε. Ἀλλὰ ἐσύ, Σωκράτη, τί ἀπὸ τὰ δύο ὑποστηρίζεις πῶς εἶναι τὸ ἀγαθὸ: γνώση ἢ ἡδονή, ἢ μήπως κάτι ἄλλο διαφοροτικὸ ἀπὸ αὐτά;

Αὐτὸς εἶσαι! εἶπα ἐγώ· εἶναι ἀπὸ ὥρα ξεκάθαρο ὅτι δὲν θὰ ἔμενες εὐχαριστημένος μὲ τὴ γνώμη πού οἱ ἄλλοι ἔχουν γιὰ αὐτά.

Μὰ δὲν τὸ βρίσκω καὶ σωστό, Σωκράτη, νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ παρουσιάσει τίς γνώμες τῶν ἄλλων ἀλλὰ ὄχι καὶ τὴ δική του γνώμη, ὅταν ἀσχολεῖται τόσοσιν [c] καιρὸ μὲ αὐτὰ τὰ ζητήματα.

Πολλά καλά, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πολλὰ ἀγαθὰ καὶ ἕκαστα
οὕτως εἶναι φαμέν τε καὶ διορίζομεν τῷ λόγῳ.

Φαμέν γάρ.

5 Καὶ αὐτὸ δὴ καλὸν καὶ αὐτὸ ἀγαθόν, καὶ οὕτω περὶ πάντων
ἂ τότε ὡς πολλὰ ἐτίθεμεν, πάλιν αὖ καὶ ιδέαν μίαν ἐκάστου
ὡς μᾶς οὐσης τιθέντες, «ὃ ἔστιν» ἕκαστον προσαγορεύομεν.
Ἔστι ταῦτα.

10 Καὶ τὰ μὲν δὴ ὀράσθαι φαμεν, νοεῖσθαι δ' οὐ, τὰς δ' αὖ
ιδέας νοεῖσθαι μὲν, ὀράσθαι δ' οὐ.

Παντάπασιν μὲν οὖν.

c Τῷ οὖν ὀρώμεν ἡμῶν αὐτῶν τὰ ὀρώμενα;

Τῇ ὄψει, ἔφη.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀκοῇ τὰ ἀκουόμενα, καὶ ταῖς ἄλλαις
αἰσθήσεσιν πάντα τὰ αἰσθητά;

5 Τί μὴν;

Ἄρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ἐννενόηκας τὸν τῶν αἰσθήσεων
δημιουργὸν ὅσῳ πολυτελεστάτην τὴν τοῦ ὄραν τε καὶ
ὀράσθαι δύναμιν ἐδημιούργησεν;

Οὐ πάνυ, ἔφη.

10 Ἄλλ' ὥδε σκόπει, ἔστιν ὅτι προσδεῖ ἀκοῇ καὶ φωνῇ
γένους ἄλλου· εἰς τὸ τὴν μὲν ἀκούειν, τὴν δὲ ἀκούεσθαι, ὃ
ἐὰν μὴ παραγένηται τρίτον, ἢ μὲν οὐκ ἀκούσεται, ἢ δὲ οὐκ
ἀκουσθήσεται;

Οὐδενός, ἔφη.

5 Οἶμαι δέ γε, ἦν δ' ἐγώ, οὐδ' ἄλλαις πολλαῖς, ἵνα μὴ εἶπω
ὅτι οὐδεμιᾶ, τοιούτου προσδεῖ οὐδενός. ἢ σύ τινα ἔχεις
εἰπεῖν;

Οὐκ ἔγωγε, ἦ δ' ὅς.

Τὴν δὲ τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὄρατοῦ οὐκ ἐννοεῖς ὅτι προσ-
δεῖται;

ὑποστηρίζομε, εἶπα ἐγώ, ὅτι ὑπάρχουν πολλὰ ὁμορφα καὶ πολλὰ ἀγαθὰ
πράγματα καὶ οὕτω καθεξῆς, καὶ αὐτὰ τὰ πράγματα τὰ προσδιορίζομε λε-
κτικά.

Τὸ ὑποστηρίζομε, πράγματι.

Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅτι ὑπάρχει τὸ ὠραῖο στὴν καθεαυτότητά του καὶ τὸ
ἀγαθὸ στὴν καθεαυτότητά του, καὶ τὸ ἴδιο σχετικὰ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα
ποῦ τότε τὰ χαρακτηρίσαμε ὡς πολλὰ· καί, ἀντιστοίχως, ὑποστηρίζομε ὅτι
ὑπάρχει ἓνα ἰδεατὸ καλούπι γιὰ καθεμιά ἀπὸ αὐτὲς τὶς ποιότητες καὶ χαρα-
κτηρίζομε καθένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἰδεατὰ καλούπια ὡς πραγματικὴ οὐσία.

Ἔτσι κάνομε.

Κι ὑποστηρίζομε ἐπίσης ὅτι τὰ ἐπιμέρους πράγματα τὰ βλέπομε ἀλλὰ
δὲν τὰ νοοῦμε, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅτι τὰ ἰδεατὰ καλούπια, τὶς ιδέες, τὶς νοοῦμε
ἀλλὰ δὲν τὶς βλέπομε.

Ἄκριβῶς ἔτσι.

[c] Διαμέσου τίνος δικοῦ μας πράγματος βλέπομε ὅσα βλέπομε;

Διαμέσου τῆς ὄρασης.

Καὶ κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, εἶπα, διαμέσου τῆς ἀκοῆς ὅσα ἀκοῦμε καὶ διαμέ-
σου τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ὅλα ὅσα γίνονται αἰσθητά· ἔτσι;

Δίχως ἀμφιβολία.

Ἄραγε ἔχεις σκεφετῆ, εἶπα ἐγώ, πόσο πολύτιμη στὸ ἔπακρο ἔχει πλάσει ὁ
δημιουργὸς τῶν αἰσθήσεων τὴν ἱκανότητα νὰ βλέπει κανεὶς καὶ νὰ γίνεται
ὄρατός;

Ἄχι πολὺ, εἶπε.

Γιὰ πρόσεξε τοῦτο. Ὑπάρχει κάτι ποῦ νὰ εἶναι ἐπιπλέον ἀπαραίτητο στὴν
ἀκοῇ καὶ στὴ φωνὴ προκειμένου ἢ μία νὰ ἀκούει καὶ ἢ ἄλλη νὰ γίνεται ἀκου-
στή, κάτι ποῦ νὰ ἀνήκει σὲ ἓνα διαφορετικὸ γένος πραγμάτων καὶ ποῦ [d] ἂν
δὲν παρεμβληθεῖ ὡς τρίτο, ἢ μὲν ἀκοῇ δὲν θὰ ἀκούσει ἢ δὲ φωνῇ δὲν θὰ γίνε-
ται ἀκουστή;

Δὲν ὑπάρχει, εἶπε.

Καὶ νομίζω, εἶπα ἐγώ, δὲν ὑπάρχουν πολλὲς ἄλλες δυνάμεις, γιὰ νὰ μὴν
πῶ ὅτι δὲν ὑπάρχει καμία, ποῦ νὰ χρειάζονται ἐπιπλέον ἓνα τέτοιο ἐνδιάμε-
σο. Ἡ μήπως ἐσύ μπορεῖς νὰ ἀναφέρεις κάποια;

Ἐγὼ τουλάχιστον ὄχι, εἶπε.

Δὲν παρατηρεῖς ὅμως ὅτι ἡ δύναμη τοῦ νὰ βλέπει κανεὶς καὶ νὰ γίνεται
ὄρατός χρειάζεται ἐπιπλέον κάτι τέτοιο;

- 10 Πῶς;
 Ἐνούσης που ἐν ὄμμασιν ὄψεως καὶ ἐπιχειροῦντος τοῦ
 ἔχοντος χρῆσθαι αὐτῇ, παρούσης δὲ χρώας ἐν αὐτοῖς, ἔάν μὴ
 e παραγένηται γένος τρίτον ἴδια ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεφυκός, οἶσθα
 ὅτι ἢ τε ὄψις οὐδὲν ὄφεται, τὰ τε χρώματα ἔσται ἀόρατα.
 Τίνος δὴ λέγεις, ἔφη, τούτου;
 Ὁ δὴ σὺ καλεῖς, ἦν δ' ἐγώ, φῶς.
 5 Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις.
 Οὐ σμικρὰ ἄρα ἰδέα ἡ τοῦ ὄραν αἴσθησις καὶ ἡ τοῦ ὁρᾶσθαι
 508 δύναμις τῶν ἄλλων συζεύξεων/τιμιωτέρῳ ζυγῷ ἐζύγησαν,
 εἴπερ μὴ ἄτιμον τὸ φῶς.
 Ἀλλὰ μὴν, ἔφη, πολλοῦ γε δεῖ ἄτιμον εἶναι.
 Τίνα οὖν ἔχεις αἰτιάσασθαι τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν τούτου
 5 κύριον, οὐ ἡμῖν τὸ φῶς ὄψιν τε ποιεῖ ὄραν ὅτι κάλλιστα καὶ
 τὰ ὁρώμενα ὁρᾶσθαι;
 Ὅνπερ καὶ σύ, ἔφη, καὶ οἱ ἄλλοι· τὸν ἥλιον γὰρ δηλον
 ὅτι ἐρωτᾷς.
 Ἄρ' οὖν ὠδέ πέφυκεν ὄψις πρὸς τοῦτον τὸν θεόν;
 10 Πῶς;
 Οὐκ ἔστιν ἥλιος ἢ ὄψις οὔτε αὐτῇ οὔτ' ἐν ᾧ ἐγγίγνεται, ὁ
 b δὴ καλοῦμεν ὄμμα.
 Οὐ γὰρ οὖν.
 Ἄλλ' ἡλιοειδέστατόν γε οἶμαι τῶν περὶ τὰς αἰσθήσεις
 ὀργάνων.
 5 Πολύ γε.
 Οὐκοῦν καὶ τὴν δύναμιν ἣν ἔχει ἐκ τούτου ταμειομένην
 ὥσπερ ἐπίρρυτον κέκτηται;
 Πάνυ μὲν οὖν.
 Ἄρ' οὖν οὐ καὶ ὁ ἥλιος ὄψις μὲν οὐκ ἔστιν, αἴτιος δ' ὢν
 10 αὐτῆς ὁράται ὑπ' αὐτῆς ταύτης;
 Οὕτως, ἦ δ' ὅς.
 Τοῦτον τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, φάναι με λέγειν τὸν τοῦ ἀγαθοῦ
 ἔκγονον, ὃν τάγαθον ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῷ, ὅτιπερ αὐτὸ
 c ἐν τῷ νοητῷ τόπῳ πρὸς τε νοῦν καὶ τὰ νοούμενα, τοῦτο τοῦτον

- Μὲ ποιόν τρόπο;
 Ἀκόμη καὶ ἂν ὑπάρχει ὄραση στὰ μάτια καὶ αὐτὸς ποῦ ἔχει τὴν ὄραση ἐπι-
 χειρεῖ νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ, καὶ ἐπίσης χρώμα στὰ ἀντικείμενα τῆς ὄρασης,
 ἔάν δὲν [e] παρεμβληθεῖ ἓνα τρίτο γένος, πλασμένο εἰδικὰ γι' αὐτὸν τὸ σκοπὸ,
 ξέρεῖς καλὰ ὅτι καὶ ἡ ὄραση δὲν πρόκειται νὰ διακρίνει τίποτα καὶ τὰ χρώμα-
 τα θὰ εἶναι ἀόρατα.
 Ποιὸ εἶναι αὐτὸ τὸ πράγμα; ρώτησε.
 Αὐτὸ, ἀποκρίθηκα ἐγώ, ποῦ ἐσὺ τὸ ἀποκαλεῖς φῶς.
 Σωστὰ λές, εἶπε.
 Ἄρα λοιπὸν ἡ αἴσθησις τῆς ὄρασης καὶ ἡ δύναμις τοῦ νὰ γίνεται κατὰ
 508 ὄρατὸ [508a] συζεύχτηκαν σὲ ἓνα ζυγὸ ὄχι σὲ μικρὸ βαθμὸ πολυτιμότερο ἀπὸ
 αὐτὸν τῶν ἄλλων συζεύξεων — ἐφόσον βέβαια δεχόμεστε ὅτι δὲν εἶναι ἀξιο-
 καταφρόνητο τὸ φῶς!
 Μὰ κάθε ἄλλο παρὰ ἀξιοκαταφρόνητο, εἶπε, εἶναι τὸ φῶς.
 Ποιόν, τώρα, ἀπὸ τοὺς θεοὺς στὸν οὐρανὸ μπορεῖς νὰ τὸν χαρακτηρίσεις
 ὡς τὸν ἄρχοντα ποῦ τὸ φῶς του κάνει ὥστε καὶ ἡ ὄρασή μας νὰ βλέπει ὅσο τὸ
 δυνατὸν πιὸ καλὰ καὶ τὰ ἀντικείμενα τῆς ὄρασης νὰ γίνονται ὄρατὰ;
 Αὐτόν, εἶπε, ποῦ θὰ χαρακτηρίσεις καὶ ἐσὺ καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· γιατί
 εἶναι πρόδηλο ὅτι ἀναφέρεσαι στὸν ἥλιο.
 Ἄρα λοιπὸν ἔτσι σχετίζεται, ἀπὸ τὴ φύση της, ἡ ὄραση μὲ αὐτὸν τὸ θεό;
 Πῶς δηλαδή;
 Δὲν εἶναι ἥλιος ἡ ὄραση, οὔτε ἡ ἴδια οὔτε αὐτὸ στὸ ὁποῖο ἐκδηλώνεται, [b]
 δηλαδή σὲ αὐτὸ ποῦ τὸ ἀποκαλοῦμε μάτι.
 Φυσικὰ ὄχι.
 Εἶναι ὅμως τὸ πιὸ συναφὲς μὲ τὸν ἥλιο ἀπὸ ὅλα τὰ αἰσθητήρια ὄργανα.
 Κατὰ πολὺ.
 Καὶ τὴ δύναμη ποῦ ἔχει δὲν τὴν ἀντλεῖ ἀπὸ τὸν ἥλιο σὰν κατὰ ποῦ ἐκρέει
 ἀπὸ αὐτόν;
 Βεβαίως.
 Ἄρα λοιπὸν καὶ ὁ ἥλιος δὲν εἶναι ὄραση ἀλλὰ, ἀποτελώντας τὴν αἰτία τῆς
 ὄρασης, γίνεται ὄρατὸς ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν ὄραση· ἔτσι δὲν εἶναι;
 Ἔτσι, εἶπε.
 Μπορεῖς λοιπὸν νὰ πεῖς ὅτι αὐτὸν ἐννοῶ ἐγώ ὅταν μιῶ γιὰ τὸ γόνου τοῦ
 ἀγαθοῦ, ποῦ τὸ ἀγαθὸ τὸν γέννησε κατ' ἀναλογία μὲ τὸν ἑαυτὸ του: Ὅπως
 σχετίζεται, [c] στὸν νοητὸ τόπο, τὸ ἀγαθὸ μὲ τὸ νοῦ καὶ τὰ ἀντικείμενα τῆς

ἐν τῷ ὁρατῷ πρὸς τε ὄψιν καὶ τὰ ὁρώμενα.

Πῶς; ἔφη· ἔτι διελθέ μοι.

5 Ὁφθαλμοί, ἦν δ' ἐγώ, οἶσθ' ὅτι, ὅταν μηκέτι ἐπ' ἐκεῖνά τις αὐτοὺς τρέπη ὡς ἂν τὰς χροᾶς τὸ ἡμερινὸν φῶς ἐπέχη, ἀλλὰ ὡς νυκτερινὰ φέγγη, ἀμβλυώττουσί τε καὶ ἐγγυὺς φαίνονται τυφλῶν, ὥσπερ οὐκ ἐνούσης καθαρᾶς ὄψεως;

Καὶ μάλα, ἔφη.

d Ὅταν δέ γ' οἶμαι ὡς ὁ ἥλιος καταλάμπει, σαφῶς ὁρώσι, καὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις ὄμμασιν ἐνούσα φαίνεται.

Τί μήν;

5 Οὕτω τοίνυν καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὡδε νόει· ὅταν μὲν οὐ καταλάμπει ἀλήθειά τε καὶ τὸ ὄν, εἰς τοῦτο ἀπερείσθαι, ἐνούσέν τε καὶ ἐγνω αὐτὸ καὶ νοῦν ἔχειν φαίνεται, ὅταν δὲ εἰς τὸ τῷ σκότῳ κεκραμένον, τὸ γιγνόμενόν τε καὶ ἀπολλύμενον, δοξάζει τε καὶ ἀμβλυώττει ἄνω καὶ κάτω τὰς δόξας μεταβάλλον, καὶ ἔοικεν αὐτὸν οὐκ ἔχοντι.

10 Ἔοικε γάρ.

e Τοῦτο τοίνυν τὸ τῆν ἀλήθειαν παρέχον τοῖς γινωσκομένοις καὶ τῷ γινώσκοντι τὴν δύναμιν ἀποδιδόν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν φάθι εἶναι· αἰτίαν δ' ἐπιστήμης οὐσαν καὶ ἀληθείας, ὡς γινωσκομένης μὲν διανοοῦ, οὕτω δὲ καλῶν ἀμφοτέρων ὄντων, γνώσεώς τε καὶ ἀληθείας, ἄλλο καὶ κάλλιον ἔτι τούτων ἡγούμενος αὐτὸ ὀρθῶς ἡγήσῃ· ἐπιστήμην δὲ καὶ ἀλήθειαν, ὥσπερ ἐκεῖ φῶς τε καὶ ὄψιν ἡλιοειδῆ μὲν νομίζειν ὀρθόν, ἥλιον δ' ἡγεῖσθαι οὐκ ὀρθῶς ἔχει, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀγαθοειδῆ μὲν νομίζειν ταῦτ' ἀμφοτέρα ὀρθόν, ἀγαθὸν δὲ ἡγεῖσθαι ὀπότερον αὐτῶν οὐκ ὀρθόν, ἀλλ' ἔτι μειζόνως τιμητέον τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἔξιν.

5 Ἀμύχανον κάλλος, ἔφη, λέγεις, εἰ ἐπιστήμην μὲν καὶ ἀλήθειαν παρέχει, αὐτὸ δ' ὑπὲρ ταῦτα κάλλει ἐστίν; οὐ γάρ δήπου σύ γε ἡδονὴν αὐτὸ λέγεις.

νόησης, ἀκριβῶς ἔτσι, στὸν ὁρατὸ τόπο, σχετίζεται ὁ ἥλιος μὲ τὴ δύναμη τῆς ὄρασης καὶ τὰ ἀντικείμενα ποὺ βλέπουμε.

Πῶς; εἶπε· ἐξήγησέ το μου αὐτὸ περισσότερο.

Ὅπως ξέρεις, εἶπα ἐγώ, τὰ μάτια, ὅταν πιά δὲν τὰ στρέφουμε σὲ ἐκεῖνα τὰ ἀντικείμενα ποὺ πάνω στὸ χρῶμα τους πέφτει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἀλλὰ σὲ ἀντικείμενα ποὺ ἐπάνω τους ἀπλώνεται ἡ ἀστροφεγγιά τῆς νύχτας, χάνουν τὴ δύναμή τους καὶ φαίνονται περίπου σὰν τυφλά, σὰν νὰ μὴν ἔχουν μέσα τους καθαρὴ ὄραση· ἔτσι δὲν συμβαίνει;

Ναί, ἀσφαλῶς.

[d] Ὅταν ὅμως τὰ στρέφουμε σὲ ἀντικείμενα ποὺ ἐπάνω τους λάμπει ὁ ἥλιος, βλέπουν καθαρὰ καὶ εἶναι φανερὸ ὅτι μέσα στὰ ἴδια αὐτὰ μάτια ὑπάρχει ὄραση.

Ἄναμφιβόλως.

Ἔτσι λοιπὸν συλλογίσου μὲ τοῦτο τὸν τρόπο καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ. Ὅταν σταθεῖ σὲ αὐτὸ ποὺ πάνω του λάμπει ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ οὐσία, κατανοεῖ καὶ γνωρίζει καὶ δείχνει νὰ ἔχει μέσα τῆς λογισμό· ὅταν ὅμως σταθεῖ σὲ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι ἀνακατωμένο μὲ τὸ σκοτάδι, σ' ἐκεῖνο ποὺ γεννιέται καὶ χάνεται, τότε ἡ ψυχὴ ἔχει μόνον γνώμες καὶ ἀδυνατεῖ νὰ διακρίνει καθαρὰ, ἀλλάζοντας ἀνάκατα τὶς γνώμες τῆς, καὶ δίνει πιά τὴν ἐντύπωση ὅτι δὲν ἔχει μέσα τῆς λογισμό.

Ναί, ἔτσι φαίνεται.

[e] Τοῦτο λοιπὸν ποὺ παρέχει τὴν ἀλήθεια σὲ ὅ,τι κατακτάται γνωστικὰ καὶ δίνει τὴ δύναμη σὲ ὅποιον προσοικειώνεται γνώση νὰ γνωρίζει εἶναι — αὐτὸ *μπορεῖς* νὰ τὸ ἰσχυριστεῖς — ἡ ἰδέα τοῦ Ἀγαθοῦ. Εἶναι τὸ αἶτιο τῆς γνώσης καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ νὰ τὸ συλλογίζεσαι ὡς κάτι ποὺ *κατακτάται* γνωστικὰ, καὶ ἐνῶ καὶ τὰ δύο αὐτά, ἡ γνώση καὶ ἡ ἀλήθεια, εἶναι ὁμορφα πρᾶγματα, ἐσύ, τὴν ἰδέα τοῦ Ἀγαθοῦ νὰ τὴν θεωρήσεις σωστὰ ὡς κάτι διαφορετικὸ καὶ ἀκόμη πιὸ ὁμορφο ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο. [509a] Κι ὅπως ἐκεῖ ἦταν σωστὸ νὰ νομίζεις ὅτι τὸ φῶς καὶ ἡ ὄραση ἔχουν συνάφεια μὲ τὸν ἥλιο ἀλλὰ ὄχι καὶ τὸ νὰ τὸ θεωρεῖς ὅτι *ταυτίζονται* μὲ αὐτόν, ἔτσι καὶ ἐδῶ εἶναι σωστὸ νὰ νομίζεις ὅτι καὶ τὰ δύο αὐτά, ἡ γνώση καὶ ἡ ἀλήθεια, ἔχουν συνάφεια μὲ τὸ Ἀγαθό, δὲν εἶναι ὅμως σωστὸ νὰ ταυτίζεται τὸ ἓνα ἢ τὸ ἄλλο ἀπὸ αὐτὰ μὲ τὸ Ἀγαθό, ἀλλὰ πρέπει στὴ φύση τοῦ Ἀγαθοῦ νὰ ἀποδίδεται ἀκόμη μεγαλύτερη τιμὴ.

Μιλᾶς, εἶπε, γιὰ μιὰ ὁμορφιά ποὺ σοῦ κόβει τὴν ἀνάσα ἀφοῦ, ἐνῶ παρέχει γνώση καὶ ἀλήθεια, ἡ ἴδια εἶναι πιὸ πάνω ἀπὸ αὐτὰ σὲ ὁμορφιά· γιὰτι βέβαια δὲν ἐννοεῖς, ὑποθέτω, τὴν ἡδονή.

10 Εὐφήμει, ἦν δ' ἐγώ· ἀλλ' ὦδε μᾶλλον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ
 10 ἔτι ἐπισκόπει.

b Πῶς;

Τὸν ἥλιον τοῖς ὀρωμένοις οὐ μόνον οἶμαι τὴν τοῦ ὄρασθαι
 δύναμιν παρέχειν φήσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν γένεσιν καὶ αὐξήν
 καὶ τροφήν, οὐ γένεσιν αὐτὸν ὄντα.

5 Πῶς γάρ;

Καὶ τοῖς γινωσκομένοις τοῖνυν μὴ μόνον τὸ γινώσκεισθαι
 φάναι ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ παρεῖναι, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶναι τε καὶ τὴν
 οὐσίαν ὑπ' ἐκείνου αὐτοῖς προσεῖναι, οὐκ οὐσίας ὄντος τοῦ
 ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἔτι ἐπέκεινα τῆς οὐσίας πρεσβεία καὶ δυνάμει
 10 ὑπερέχοντος.

c Καὶ ὁ Γλαύκων μάλα γελοίως, Ἄπολλον, ἔφη, δαιμονίας
 ὑπερβολῆς.

Σὺ γάρ, ἦν δ' ἐγώ, αἴτιος, ἀναγκάζων τὰ ἐμοὶ δοκοῦντα
 περὶ αὐτοῦ λέγειν.

5 Καὶ μηδαμῶς γ', ἔφη, παύση, εἰ μὴ τι, ἀλλὰ τὴν περὶ τὸν
 ἥλιον ὁμοιότητα αὐ διεξιῶν, εἴ πη ἀπολείπεις.

Ἄλλὰ μὴν, εἶπον, συχνά γε ἀπολείπω.

Μηδὲ σμικρὸν τοῖνυν, ἔφη, παραλίπης.

10 Οἶμαι μὲν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ πολὺ· ὅμως δέ, ὅσα γ' ἐν τῷ
 παρόντι δυνατὸν, ἐκὼν οὐκ ἀπολείψω.

Μὴ γάρ, ἔφη.

d Νόησον τοῖνυν, ἦν δ' ἐγώ, ὥσπερ λέγομεν, δύο αὐτὰ εἶναι,
 καὶ βασιλεύειν τὸ μὲν νοητοῦ γένους τε καὶ τόπου, τὸ δ' αὐ
 ὄρατοῦ, ἵνα μὴ οὐρανοῦ εἰπὼν δόξω σοι σοφίζεσθαι περὶ τὸ
 ὄνομα. ἀλλ' οὖν ἔχεις ταῦτα διττὰ εἶδη, ὄρατόν, νοητόν;

5 Ἔχω.

Ἔσπερ τοῖνυν γραμμὴν δίχα τετμημένην λαβὼν ἄνισα
 τμήματα, πάλιν τέμνε ἐκάτερον τὸ τμήμα ἀνά τὸν αὐτὸν λό-
 γον, τό τε τοῦ ὀρωμένου γένους καὶ τὸ τοῦ νοουμένου, καί σοι
 ἔσται σαφηνεία καὶ ἀσαφεία πρὸς ἄλληλα ἐν μὲν τῷ ὀρωμένῳ
 e τὸ μὲν ἕτερον τμήμα εἰκόνας —λέγω δὲ τὰς εἰκόνας πρῶτον

Θεὸς φυλάξοι, εἶπα ἐγώ· δέξ την ὅμως καλύτερα ἔτσι τὴν εἰκόνα τοῦ Ἄγα-
 10 θοῦ.

[b] Πῶς;

Θὰ παραδεχθεῖς, φαντάζομαι, ὅτι ὁ ἥλιος δὲν παρέχει στὰ ἀντικείμενα τῆς
 ὄρασης ἀπλῶς τὴ δύναμιν νὰ γίνονται ὄρατὰ ἀλλὰ ἐπίσης τὴ γένεση καὶ τὴν
 ἀνάπτυξη καὶ τὴν τροφή, χωρὶς ὅστόσο ὁ ἴδιος νὰ ἀποτελεῖ γένεση.
 Φυσικὰ δὲν ἀποτελεῖ.

Ἔτσι λοιπὸν καὶ γιὰ τὰ ἀντικείμενα τῆς γνώσης μπορεῖς νὰ πεῖς πὼς ἀπὸ
 τὸ Ἄγαθὸ δὲν προέρχεται μόνον τὸ ὅτι γίνονται γνωστὰ ἀλλὰ ὅτι καὶ τὸ εἶναι
 τους καὶ τὴν οὐσία τους τὴν ἔχουν χάρις σὲ αὐτό, χωρὶς τὸ ἴδιο τὸ Ἄγαθὸ νὰ
 ἀποτελεῖ οὐσία ἀλλὰ κάτι ἀκόμη πιο πέρα ἀπὸ τὴν οὐσία, ἀνώτερο ἀπὸ
 αὐτὴν ὡς πρὸς τὸ ἀξίωμα καὶ τὴ δύναμη.

[c] Κι ὁ Γλαύκων τότε, μὲ τρόπο πολὺ κωμικὸ, ὦ Ἀπόλλωνα, φώναξε, τί
 δαιμονικὴ ὑπέρβαση!

Ἔσὺ, εἶπα, εἶσαι ὁ φταιχτής, ἐσὺ ποὺ μὲ ἀναγκάζεις νὰ λέω τί πιστεύω γιὰ
 αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

Κι οὔτε νὰ σταματήσεις, σὲ παρακαλῶ· ὄχι τίποτε ἄλλο ἀλλὰ τουλάχιστον
 γιὰ νὰ μᾶς ἐξηγήσεις τὴν παρομοίωση μὲ τὸν ἥλιο, ἂν ἔχεις νὰ συμπληρώσεις
 κάτι.

Βεβαίως, εἶπα, γιατί πολλὰ παραλείπω.

Οὔτε τόσο δά, εἶπε, νὰ μὴν παραλείψεις.

Φοβάμαι, εἶπα ἐγώ, ὅτι πολλὰ θὰ μείνουν ἀπ' ἔξω· ὅμως στὸ βαθμὸ ποῦ
 εἶναι τώρα δυνατὸν, αὐτὸ δὲν θὰ γίνῃ μὲ τὴ θέλησή μου.

Ναί, μὴν τὸ κάνεις, εἶπε.

[d] Βάλε λοιπὸν μὲ τὸ νοῦ σου, εἶπα ἐγώ, ὅτι, ὅπως ὑποστηρίζουμε, αὐτὰ
 εἶναι δύο κι ὅτι τὸ ἓνα, τὸ Ἄγαθὸ, βασιλεύει στὸ γένος καὶ στὸν τόπο τοῦ νοη-
 τοῦ, ἐνῶ τὸ ἄλλο, ὁ Ἥλιος, στοῦ ὄρατοῦ —γιὰ νὰ μὴ δώσω τὴν ἐντύπωση, ἂν
 πῶ ὅτι εἶναι βασιλιὰς στὸν τόπο τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι παίζω μὲ τίς λέξεις. Τίς συλ-
 λαμβάνεις ὅμως αὐτὲς τίς δύο διαφορετικὲς περιοχές, τὸ ὄρατὸ καὶ τὸ νοητό;

Τίς συλλαμβάνω.

Πάρε τώρα μιὰ γραμμὴ κομμένη σὲ δύο ἄνισα τμήματα καὶ κόψε πάλι κα-
 θένα ἀπὸ αὐτὰ —τὸ τμήμα τοῦ ὄρατοῦ γένους καὶ τὸ τμήμα τοῦ νοητοῦ—
 κατὰ τὴν αὐτὴ ἀναλογία σὲ δύο ἄνισα μέρη καὶ θὰ ἔχεις τότε τὴ σχέση τοῦ
 ἑνὸς μὲ τὸ ἄλλο ὡς πρὸς τὴ σαφήνεια καὶ τὴν ἀσάφεια. Στὸ τμήμα τοῦ ὄρατοῦ
 [e] τὸ ἓνα κομμάτι θὰ ἀντιστοιχεῖ στὶς εἰκόνας —καὶ λέγοντας εἰκόνας ἐννοῶ

510 μὲν τὰς σκιάς, ἔπειτα τὰ ἐν τοῖς ὕδασι φαντάσματα καὶ ἐν τοῖς ὄσα πυκνά τε καὶ λεῖα καὶ φανὰ συνέστηκεν, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον, εἰ κατανοεῖς.

Ἄλλα κατανοῶ.

5 Τὸ τοῖνον ἕτερον τίθει ὧ τοῦτο ἔοικεν, τά τε περὶ ἡμᾶς ζῶα καὶ πᾶν τὸ φυτευτὸν καὶ τὸ σκευαστὸν ὅλον γένος.

Τίθημι, ἔφη.

Ἦ καὶ ἐθέλοις ἂν αὐτὸ φάναι, ἦν δ' ἐγώ, διηρησθαι ἀληθεία τε καὶ μὴ, ὡς τὸ δοξαστὸν πρὸς τὸ γνωστὸν, οὕτω τὸ ὁμοιωθὲν πρὸς τὸ ὧ ὁμοιωθῆ;

10 τὸ ὁμοιωθὲν πρὸς τὸ ὧ ὁμοιωθῆ;

b Ἔγωγ', ἔφη, καὶ μάλα.

Σκόπει δὴ αὐτὸ καὶ τὴν τοῦ νοητοῦ τομὴν ἢ τμητέον.

Πῆ;

Ἦ τὸ μὲν αὐτοῦ τοῖς τότε μιμηθεῖσιν ὡς εἰκόσιν χρωμένη

5 ψυχὴ ζητεῖν ἀναγκάζεται ἐξ ὑποθέσεων, οὐκ ἐπ' ἀρχὴν πορευομένη ἀλλ' ἐπὶ τελευτήν, τὸ δ' αὐτὸ ἕτερον — ἐπ' ἀρχὴν ἀνυπόθετον — ἐξ ὑποθέσεως ἰούσα καὶ ἀνευ τῶν περὶ ἐκεῖνο εἰκόνων, αὐτοῖς εἶδεσι δι' αὐτῶν τὴν μέθοδον ποιουμένη.

10 Ταῦτ', ἔφη, ἂ λέγεις, οὐχ ἱκανῶς ἔμαθον.

c Ἄλλ' αὐθις, ἦν δ' ἐγώ· ῥᾶον γὰρ τούτων προειρημένων μαθήσῃ. οἶμαι γάρ σε εἶδέναι ὅτι οἱ περὶ τὰς γεωμετρίας τε καὶ λογισμοῦ καὶ τὰ τοιαῦτα πραγματευόμενοι, ὑποθέμενοι

5 τό τε περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον καὶ τὰ σχήματα καὶ γωνιῶν τριττὰ εἶδη καὶ ἄλλα τούτων ἀδελφὰ καθ' ἐκάστην μέθοδον,

ταῦτα μὲν ὡς εἰδότες, ποιησάμενοι ὑποθέσεις αὐτά, οὐδένα

λόγον οὔτε αὐτοῖς οὔτε ἄλλοις ἔτι ἀξιούσι περὶ αὐτῶν διδόναι

d ὡς παντὶ φανερῶν, ἐκ τούτων δ' ἀρχόμενοι τὰ λοιπὰ ἤδη διεξιόντες τελευτῶσιν ὁμολογουμένως ἐπὶ τοῦτο οὐ ἂν ἐπὶ σκέψιν ὀρμήσωσι.

πρῶτον [510a] τις σκιές, ἔπειτα τὰ εἰδῶλα τῶν πραγμάτων, ὅπως καθρεφτίζονται στὸ νερὸ καὶ στίς συμπαγεῖς, λεῖες καὶ γυαλιστερές ἐπιφάνειες, ἐπίσης καθετὶ παρόμοιο, ἂν καταλαβαίνεις.

Ναί, καταλαβαίνω, εἶπε.

Τὸ ἄλλο κομμάτι πάλι πὲς ὅτι ἀντιστοιχεῖ σὲ ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου τοῦτο ἐδῶ τὸ κομμάτι ἀποτελεῖ ἓνα εἰδῶλο, δηλαδή στα ἔμβια ὄντα γύρω μας, σὲ καθετὶ φυσικὸ καὶ σὲ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα κατασκευάσματα.

Ἐντάξει, εἶπε.

Θὰ παραδεχόσουν ἐπίσης, εἶπα, ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ ἀντίθετό της τὸ κομμάτι ποὺ ἀντιστοιχεῖ στα ὁμοιώματα σχετίζεται μὲ τὸ κομμάτι ποὺ ἀντιστοιχεῖ στα πρότυπα ὅπως ἀκριβῶς σχετίζεται τὸ ἀντικείμενο τῆς γνώμης μὲ τὸ ἀντικείμενο τῆς γνώσης· ἔτσι;

[b] Βεβαίως, εἶπε· χωρὶς καμιά ἐπιφύλαξη.

Πρόσεξε τώρα ἐπίσης πῶς πρέπει νὰ γίνει ἡ τομὴ στὴν περιοχὴ τοῦ νοητοῦ.

Πῶς;

Μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο. Στὸ ἓνα τμήμα ἢ ψυχὴ χρησιμοποιώντας ὡς εἰκόνες τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα στὸ προηγούμενο τμήμα ἀποτελοῦσαν ἀντικείμενα μίμησης, εἶναι ἀναγκασμένη νὰ ἀνιχνεύει ξεκινώντας ἀπὸ ὑποθέσεις καὶ δὲν κατευθύνεται πρὸς μιὰν ἀρχὴ ἀλλὰ πρὸς ἓνα πέρας· ἀντιστρόφως στὸ ἄλλο τμήμα ξεκινώντας ἢ ψυχὴ ἀπὸ μιὰν ὑποθετικὴ παραδοχὴ κατευθύνεται πρὸς μιὰν ἀπόλυτη ἀρχὴ ἀκολουθώντας μιὰ μέθοδο ποὺ δὲν χρησιμοποιεῖ εἰκόνες, ὅπως ἐκεῖνες στὸ προηγούμενο τμήμα, ἀλλὰ βασίζεται ἀποκλειστικὰ σὲ καθαρὰ ἰδεατὰ ἀντικείμενα.

Αὐτὰ ποὺ εἶπες τώρα δὲν τὰ πολυκατάλαβα.

[c] Προσπάθησε τότε ξανά, εἶπα ἐγώ· θὰ σοῦ εἶναι πιὸ εὐκόλο νὰ τὰ καταλάβεις, ἂν προηγουμένως ἀκούσεις τοῦτα ἐδῶ. Γνωρίζεις, φαντάζομαι, τί κάνουν ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωμετρία καὶ τὴν ἀριθμητικὴ καὶ τις συγγενεῖς ἐπιστῆμες; προϋποθέτουν τὸ περιττὸ καὶ τὸ ἄρτιο, τὰ γεωμετρικὰ σχήματα, τὰ τρία εἶδη τῶν γωνιῶν καὶ ἄλλα παρόμοια σὲ κάθε ἔρευνά τους. Καὶ σὺ νὰ τὰ γνώριζαν αὐτά, βασίζονται ἐπάνω τους τις ἀποδείξεις τους, χωρὶς νὰ αἰσθάνονται ὑποχρεωμένοι νὰ δώσουν στὸν ἑαυτό τους ἀλλὰ καὶ στοὺς ἄλλους κάποια ἐξήγηση γι' αὐτὰ τὰ πράγματα, [d] ἀφοῦ κατὰ τὴν γνώμη τους αὐτὰ εἶναι στὸν καθένα προφανή, καὶ μὲ αὐτὰ ὡς ἀφετηρία διεκπεραιώνουν τὰ ὑπόλοιπα ἀποδεικτικὰ βήματα γιὰ νὰ καταλήξουν, μὲ λογικὴ ἀκολουθία, σὲ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο εἶχαν ἀρχικὰ ὀρίσει ὡς ἀντικείμενο τῆς ἔρευνάς τους.

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, τοῦτό γε οἶδα.

5 Οὐκοῦν καὶ ὅτι τοῖς ὀρωμένοις εἶδεσι προσχρῶνται καὶ τοὺς λόγους περὶ αὐτῶν ποιοῦνται, οὐ περὶ τούτων διανοούμενοι, ἀλλ' ἐκείνων πέρι οἷς ταῦτα ἔοικε, τοῦ τετραγώνου αὐτοῦ ἕνεκα τοὺς λόγους ποιοῦμενοι καὶ διαμέτρου αὐτῆς, ἀλλ' οὐ ταύτης ἦν γράφουσιν, καὶ τᾶλλα οὕτως, αὐτὰ μὲν ταῦτα ἄπλάττουσιν τε καὶ γράφουσιν, ὧν καὶ σκιαὶ καὶ ἐν ὕδασι εἰκόνες εἰσίν, τούτοις μὲν ὡς εἰκόσιν αὐ χρώμενοι, ζητοῦντες 511 δὲ αὐτὰ ἐκεῖνα ἰδεῖν ἃ οὐκ ἂν ἄλλως ἴδοι τις ἢ τῇ διανοίᾳ.

Ἄληθῆ, ἔφη, λέγεις.

Τοῦτο τοῖνυν νοητὸν μὲν τὸ εἶδος ἔλεγον, ὑποθέσει δ' ἀναγκαζομένην ψυχὴν χρῆσθαι περὶ τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, οὐκ ἐπ' ἀρχὴν ἰοῦσαν, ὡς οὐ δυναμένην τῶν ὑποθέσεων 5 ἀνωτέρω ἐκβαίνειν, εἰκόσι δὲ χρωμένην αὐτοῖς τοῖς ὑπὸ τῶν κάτω ἀπεικασθεῖσιν καὶ ἐκείνοις πρὸς ἐκεῖνα ὡς ἐναργεῖσι δεδοξασμένοις τε καὶ τετιμημένοις.

b Μαθάνω, ἔφη, ὅτι τὸ ὑπὸ ταῖς γεωμετρίας τε καὶ ταῖς ταύτης ἀδελφαῖς τέχναις λέγεις.

Τὸ τοῖνυν ἕτερον μάθανε τμῆμα τοῦ νοητοῦ λέγοντά με τοῦτο οὐ αὐτὸς ὁ λόγος ἄπτεται τῇ τοῦ διαλέγεσθαι δυνάμει, 5 τὰς ὑποθέσεις ποιοῦμενος οὐκ ἀρχὰς ἀλλὰ τῷ ὄντι ὑποθέσεις, οἷον ἐπιβάσεις τε καὶ ὀρμάς, ἵνα μέχρι τοῦ ἀνυποθέτου ἐπὶ τὴν τοῦ παντός ἀρχὴν ἴω, ἀψάμενος αὐτῆς, πάλιν αὐ ἐχόμενος τῶν ἐκείνης ἐχομένων, οὕτως ἐπὶ τελευταῖαν καταβαίνῃ, αἰσθητῶ παντάπασιν οὐδενὶ προσχρῶμενος, ἀλλ' εἶδεσιν 5 αὐτοῖς δι' αὐτῶν εἰς αὐτά, καὶ τελευταῖα εἰς εἶδη.

c Μαθάνω, ἔφη, ἱκανῶς μὲν οὐ —δοκεῖς γάρ μοι συχρὸν ἔργον λέγειν— ὅτι μέντοι βούλει διορίζειν σαφέστερον εἶναι 5 τὸ ὑπὸ τῆς τοῦ διαλέγεσθαι ἐπιστήμης τοῦ ὄντος τε καὶ νοητοῦ θεωρούμενον ἢ τὸ ὑπὸ τῶν τεχνῶν καλουμένον, αἷς

Ναί, αὐτὴ τῇ μέθοδο τὴν ξέρω πολὺ καλά.

Καὶ θὰ ξέρεις ἐπίσης ὅτι χρησιμοποιοῦν τὰ ὄρατὰ σχήματα καὶ ξεδιπλῶνουν τοὺς συλλογισμούς τους πάνω σ' αὐτά, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἀντικείμενα τοῦ στοχασμοῦ τους δὲν εἶναι αὐτά, τὰ ὄρατὰ, ἀλλὰ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων τούτα ἐδῶ ἀποτελοῦν ὁμοιώματα, ἀφοῦ οἱ συλλογισμοὶ τους ἀναφέρονται στοῦ τετραγώνου αὐτοῦ καθεαυτὸ καὶ στὴ διάμετρο αὐτῆ καθεαυτὴν καὶ ὄχι σὲ [ε] τούτην ἐδῶ, τὴν ὁποία σχεδιάζουν, καὶ τὸ ἴδιο γιὰ τὰ ἄλλα· αὐτὰ τὰ σχήματα ποὺ τὰ πλάθουν καὶ τὰ σχεδιάζουν —σχήματα γιὰ τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν καὶ σκιές καὶ ἀπεικονίσεις τους πάνω στὶς ὑδάτινες ἐπιφάνειες— τὰ χρησιμοποιοῦν καὶ αὐτὰ πάλι ὡς εἰκόνες ποὺ μὲ τὴ βοήθειά τους ἐπιδιώκουν [511a] νὰ 5 δοῦν ἀκριβῶς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τὰ δεῖ μὲ κανέναν ἄλλο τρόπο παρὰ μόνο μὲ τὸ λογισμό.

Δίκιο ἔχεις, εἶπε.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ εἶδος χαρακτηρίσα ὡς νοητὸ, ἐπισημαίνοντας ὅτι ἡ ψυχὴ, ὅταν τὸ ἐρευνᾷ, εἶναι ἀναγκασμένη νὰ χρησιμοποιεῖ ὑποθέσεις, χωρὶς νὰ κατευθύνεται σὲ ἕνα ἀφετηριακὸ σημεῖο, ἀφοῦ ἀδυνατεῖ νὰ βγεῖ ἔξω καὶ πάνω ἀπὸ τὶς ὑποθέσεις, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ ὡς εἰκόνες αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἀπεικονίστηκαν στοῦ κατώτερο τμῆμα, ἐπίσης αὐτὰ τὰ ὁποῖα σὲ σύγκριση μὲ ἐκεῖνες τὶς ἀπεικονίσεις θεωρήθηκαν καὶ ἐκτιμήθηκαν ὡς σαφῆ καὶ εὐκρινῆ.

[b] Καταλαβαίνω, εἶπε, ὅτι ἐννοεῖς τὸ ἀντικείμενο τῶν διερευνήσεων τῆς γεωμετρίας καὶ τῶν συγγενικῶν τῆς μαθήσεων.

Προσπάθησε τότε νὰ ἐννοήσεις ὅτι λέγοντας ἐγὼ 'τὸ ἄλλο τμῆμα τοῦ νοητοῦ' ἐννοῶ αὐτὸ ποὺ ἡ πορεία τοῦ λόγου τὸ ἀγγίζει μὲ τὴ δύναμη τῆς διαλεκτικῆς χρησιμοποιώντας τὶς ὑποθέσεις ὄχι ὡς πρῶτες ἀρχές ἀλλὰ τῶντι ὡς ὑποθέσεις, κάτι σὰν πάτημα καὶ ἀφετηρία γιὰ νὰ φθάσει ἴσαμε τὸ ἀνυπόθετο, τὴν πρώτη ἀρχὴ τοῦ παντός, νὰ τὴν ἀδράξει, καὶ ὕστερα πάλι, στηριγμένος σὲ ὅσα βασίζονται σ' ἐκεῖνη, ὀλοκληρώνει τὴν κατάβασή της [ε] χωρὶς νὰ κάνει χρῆση ἀπολύτως κανενὸς αἰσθητοῦ ἀλλὰ χρησιμοποιώντας μόνον εἶδη καταλήγει μὲ ἀμυγῶς ἀπαγωγικὸ τρόπο σὲ εἶδη καὶ σταματᾷ σὲ αὐτά.

Καταλαβαίνω, εἶπε, ὄχι βέβαια ἐντελῶς —γιατί μοῦ δίνεις τὴν ἐντύπωση ὅτι μιλάς γιὰ ἕνα ἔργο δύσκολο— ἀλλὰ πάντως ὅτι θέλεις νὰ προσδιορίσεις πῶς τὸ τμῆμα τοῦ πραγματικοῦ καὶ τοῦ νοητοῦ, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ ἀντικείμενο θέασης ἀπὸ τὴ διαλεκτικὴ ἐπιστήμη, εἶναι σαφέστερο καὶ ἀληθινότερο ἀπὸ τὸ ἀντικείμενο τῶν λεγόμενων τεχνῶν, ποὺ οἱ ὑποθετικὲς παραδοχές τους ἀποτελοῦν γι' αὐτὲς τὶς μαθηματικὲς τέχνες ἀρχές· καὶ ἀναγκάζονται

d αἱ ὑποθέσεις ἀρχαὶ καὶ διανοία μὲν ἀναγκάζονται ἀλλὰ μὴ
 αἰσθήσεσιν αὐτὰ θεᾶσθαι οἱ θεώμενοι, διὰ δὲ τὸ μὴ ἐπ' ἀρχὴν
 ἀνελλόντες σκοπεῖν ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεων, νοῦν οὐκ ἴσχειν περὶ
 αὐτὰ δοκοῦσί σοι, καίτοι νοητῶν ὄντων μετὰ ἀρχῆς. διάνοιαν
 δὲ καλεῖν μοι δοκεῖς τὴν τῶν γεωμετρικῶν τε καὶ τῶν
 τοιούτων ἕξιν ἀλλ' οὐ νοῦν, ὡς μεταξύ τι δόξης τε καὶ νοῦ
 5 τὴν διάνοιαν οὔσαν.

Ἰκανώτατα, ἦν δ' ἐγώ, ἀπεδέξω. καὶ μοι ἐπὶ τοῖς
 τέτταρσι τμήμασι τέτταρα ταῦτα παθήματα ἐν τῇ ψυχῇ
 γιγνόμενα λαβέ, νόησιν μὲν ἐπὶ τῷ ἀνωτάτῳ, διάνοιαν
 e δὲ ἐπὶ τῷ δευτέρῳ, τῷ τρίτῳ δὲ πίστιν ἀπόδος καὶ τῷ
 τελευταίῳ εἰκασίαν, καὶ τάξον αὐτὰ ἀνά λόγον, ὥσπερ ἐφ' οἷς
 ἐστὶν ἀληθείας μετέχει, οὕτω ταῦτα σαφηνείας ἠγησάμενος
 μετέχειν.

5 Μαιθάνω, ἔφη, καὶ συγχωρῶ καὶ τάττω ὡς λέγεις.

βέβαια καὶ ἐδῶ οἱ μελετητὲς νὰ διερευνοῦν τὸ ἀντικείμενο μὲ τὸ λογισμὸ καὶ
 ὄχι μὲ τὴν αἴσθησι, ὡστόσο, ἐπειδὴ δὲν τὸ προσεγγίζουν ἔχοντας ἀνεβεῖ σὲ
 πρώτη ἀρχή [d] ἀλλὰ ξεκινώντας ἀπὸ ὑποθέσεις, σοῦ δίνουν τὴν ἐντύπωσι
 ὅτι δὲν κατανοοῦν αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα, μόλο ποῦ αὐτὰ εἶναι δυνατὸν, σὲ σύ-
 ζευξη μὲ τὴν πρώτη ἀρχή, νὰ γίνονται κατανοητά. Καὶ νομίζω ὅτι τὸν τρόπο
 μὲ τὸν ὁποῖο προσεγγίζουν αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα οἱ γεωμέτρεις καὶ οἱ ὁμοιοί
 τους τὸν ὀνομάζεις κατανοητικὸ καὶ ὄχι νοητικὸ, θεωρώντας τὸν ὡς κάτι ἀνά-
 μεσα στὴ γνώμη καὶ στὴ γνώση.

Τὸ κατάλαβες, εἶπα, σὲ πολὺ ἱκανοποιητικὸ βαθμὸ. Ἀντίστοιχα τώρα σ'
 αὐτὰ τὰ τέσσερα τμήματα νὰ δεχθεῖς ὅτι ὑπάρχουν μέσα στὴν ψυχὴ τέσσερις
 καταστάσεις: ἡ νόησι, ἀντίστοιχη στὸ ἀνώτερο τμήμα, ἡ διάνοια [e] στὸ ἀμέ-
 σως πῶ κάτω, στὸ τρίτο ἢ πίστη καί, στὸ τελευταῖο, ἡ εἰκασία· καὶ αὐτὰ τὰ
 τέσσερα νὰ τὰ κατατάξεις σύμφωνα μὲ μιὰν ἀναλογία τέτοια ὥστε ὁ βαθμὸς
 τῆς σαφηνείας τους νὰ ἀνταποκρίνεται στὸ βαθμὸ ποῦ τὰ ἀντικείμενά τους
 ἔχουν μερικὸ στὴν ἀλήθεια καὶ τὸ ὄν.

Καταλαβαίνω, εἶπε, καὶ εἶμαι σύμφωνος καὶ τὰ κατατάσσω ὅπως λὲς ἐσύ.

514 a Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέικασον τοιούτῳ πάθει τὴν
 ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε περί καὶ ἀπαιδευσίας. ἰδὲ γὰρ
 ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπτα-
 μένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν
 5 τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ
 σκέλη καὶ τοὺς αὐχένα, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ
 b πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ
 ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρ-
 ρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ
 τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρῳκο-
 5 δομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων
 πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύσασιν.
 Ὅρῳ, ἔφη.

ἽΟρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους
 c σκεύη τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας
 515 καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα,
 οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν
 παραφερόντων.

ἽΑτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

5 Ὅμοιους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ· τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν
 ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶει ἂν τι ἑωρακεῖναι ἄλλο πλὴν
 τὰς σκιὰς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ
 σπηλαίου προσπιπούσας;

Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκα-
 b σμένοι εἶεν διὰ βίου;

Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο;

Τί μήν;

Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἰοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα

[514a] Ὅστερ' ἀπὸ αὐτά, εἶπα, δοκίμασε νὰ ἀπεικονίσῃς τὴν ἀνθρώπινη φύ-
 ση μας ὡς πρὸς τὴν παιδεία καὶ τὴν ἀπαιδευσία τῆς πλάθοντας μὲ τὸ νοῦ
 σου μιὰ κατάστασι ὅπως ἢ ἀκόλουθη. Φαντάσου δηλαδὴ ἀνθρώπους σ'
 ἕνα οἶκημα ὑπόγειο, κάτι σὰν σπηλιά, πού τὸ ἀνοιγμά τῆς, ἐλεύθερο στὸ
 φῶς σὲ μεγάλη ἀπόστασι, θὰ ἀπλώνεται σὲ ὅλο τὸ πλάτος τῆς σπηλιᾶς, καὶ
 τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς νὰ βρίσκονται μέσα ἐκεῖ ἀπὸ παιδιὰ ἀλυσοδεμένοι
 ἀπὸ τὰ σκέλια καὶ τὸν αὐχένα ὥστε νὰ μένουν ἀκίνητοποιημένοι [b] καὶ νὰ
 κοιτᾶζουν μόνο πρὸς τὰ ἐμπρὸς χωρὶς νὰ μποροῦν, ἔτσι ἀλυσοδεμένοι
 καθὼς θὰ εἶναι, νὰ στρέφουν γύρω τὸ κεφάλι τους· κι ἕνα φῶς νὰ τοὺς ἔρχε-
 ται ἀπὸ ψηλὰ κι ἀπὸ μακριὰ, ἀπὸ μιὰ φωτιά πού θὰ καίει πίσω τους, κι ἀνά-
 μεσα στὴ φωτιά καὶ στοὺς δεσμῶτες, στὴν ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους, νὰ περ-
 νάει ἕνας δρόμος· κι ἐκεῖ δίπλα φαντάσου ἕνα τειχάκι χτισμένο παράλληλα
 στὸ δρόμο σὰν ἐκεῖνα τὰ χαμηλὰ παραπετάσματα πού στήνουν οἱ ταχυδα-
 κτυλοῦργοι μπροστὰ στοὺς θεατὲς γιὰ νὰ δείχνουν ἀπὸ 'κεῖ τὰ τεχνάσματά
 τους.

Τὸ φαντάζομαι, εἶπε.

Φαντάσου ἀκόμη ὅτι κατὰ μῆκος σ' αὐτὸ τὸ τειχάκι κάποιοι ἄνθρωποι με-
 ταφέρουν [c] κάθε λογῆς κατασκευάσματα πού ἐξέχουν ἀπὸ τὸ τειχάκι, ἀγάλ-
 ματα [515a] καὶ ἄλλα ὁμοιώματα ζῶων, ἀπὸ πέτρα, ἀπὸ ξύλο ἢ ἀπὸ ὀτιδήποτε
 ἄλλο, κι ὅτι, ὅπως εἶναι φυσικό, ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πού κουβαλᾶνε
 αὐτὰ τὰ πράγματα μιλοῦν ἐνῶ ἄλλοι εἶναι σιωπηλοί.

ἽΑλλόκοτη, εἶπε, ἡ εἰκόνα πού περιγράφεις, καὶ οἱ δεσμῶτες ἀλλόκοτοι κι
 αὐτοί.

Ὅμοιοι μὲ ἐμᾶς, ἔκανα ἐγώ· γιατί πρῶτα-πρῶτα μήπως φαντάζεσαι ὅτι οἱ
 δεσμῶτες αὐτοὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους καὶ τοὺς διπλανούς τους βλέπουν
 ποτέ τους τίποτε ἄλλο πέρα ἀπὸ τὶς σκιὰς πού ρίχνει τὸ φῶς ἀντικρὺ τους
 στὸν τοῖχο τῆς σπηλιᾶς;

Μὰ πῶς θὰ ἦταν δυνατόν, εἶπε, ἀφοῦ σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ [b] εἶναι ἀνα-
 γκασμένοι νὰ ἔχουν τὸ κεφάλι τους ἀκίνητο;

Καὶ μὲ τὰ πράγματα πού περνοῦν μπροστὰ στὸ τειχάκι τί γίνεται; Τί ἄλλο
 ἐκτὸς ἀπὸ τὶς σκιὰς τους βλέπουν οἱ δεσμῶτες;

Σὰν τί ἄλλο θὰ μποροῦσαν νὰ δοῦν;

ἽΑν, τώρα, εἶχαν τὴ δυνατότητα νὰ συνομιλοῦν, δὲν νομίζεις ὅτι θὰ πί-

5 ἡγεῖ ἂν τὰ παριόντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὄρῳεν;
Ἄνάγκη.
Τί δ' εἰ καὶ ἡχῶ τὸ δεσμοπήριον ἐκ τοῦ καταντικρῦ ἔχοι;
ὁπότε τις τῶν παριόντων φθέγγεται, οἶει ἂν ἄλλο τι αὐτοὺς
ἡγεῖσθαι τὸ φθεγγόμενον ἢ τὴν παριούσαν σκιά;

10 Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη.
c Παντάπασι δὴ, ἦν δ' ἐγώ, οἱ τοιοῦτοι οὐκ ἂν ἄλλο τι
νομίζοιεν τὸ ἀληθές ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν σκιάς.

Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη.
Σκόπει δὴ, ἦν δ' ἐγώ, αὐτῶν λύσιν τε καὶ ἴασιν τῶν τε
5 δεσμῶν καὶ τῆς ἀφροσύνης, οἷα τις ἂν εἶη, εἰ φύσει τοιάδε
συμβαίνει αὐτοῖς· ὁπότε τις λυθείη καὶ ἀναγκάζοιτο ἐξαίφνης
ἀνίστασθαι τε καὶ περιάγειν τὸν αὐχένα καὶ βαδίζειν καὶ
πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέπειν, πάντα δὲ ταῦτα ποιῶν ἀλγοῖ
τε καὶ διὰ τὰς μαρμαρυγὰς ἀδυνατοῖ καθορᾶν ἐκεῖνα ὧν
d τότε τὰς σκιάς ἐώρα, τί ἂν οἶει αὐτὸν εἰπεῖν, εἰ τις
αὐτῷ λέγοι ὅτι τότε μὲν ἐώρα φλυαρίας, νῦν δὲ μᾶλλον
τι ἐγγυτέρω τοῦ ὄντος καὶ πρὸς μᾶλλον ὄντα τετραμμένους
5 αὐτῷ ἀναγκάζοι ἐρωτῶν ἀποκρίνεσθαι ὅτι ἔστιν; οὐκ οἶει
αὐτὸν ἀπορεῖν τε ἂν καὶ ἡγεῖσθαι τὰ τότε ὁρώμενα ἀλη-
θέστερα ἢ τὰ νῦν δεικνύμενα;

Πολὺ γ', ἔφη.
e Οὐκοῦν κἂν εἰ πρὸς αὐτὸ τὸ φῶς ἀναγκάζοι αὐτὸν βλέπειν,
ἀλγεῖν τε ἂν τὰ ὄμματα καὶ φεύγειν ἀποστρεφόμενον πρὸς
ἐκεῖνα ἃ δύναται καθορᾶν, καὶ νομίζειν ταῦτα τῷ ὄντι
σαφέστερα τῶν δεικνυμένων;

5 Οὕτως, ἔφη.
Εἰ δέ, ἦν δ' ἐγώ, ἐντεῦθεν ἔλκοι τις αὐτὸν βία διὰ
τραχείας τῆς ἀναβάσεως καὶ ἀνάντους, καὶ μὴ ἀνείη πρὶν

στευαν πῶς αὐτὰ γιὰ τὰ ὁποῖα μιλοῦν δὲν εἶναι παρὰ οἱ σκιᾶς πού ἔβλεπαν νὰ
περνοῦν μπροστὰ ἀπὸ τὰ μάτια τους;

Κατανάγκην, εἶπε.

Κι ἂν υποθέσουμε ἀκόμη ὅτι στὸ δεσμοπήριο ἐρχόταν καὶ ἀντίλαλος ἀπὸ
τὸν ἀντικρυνὸ τοῖχο; Κάθε φορὰ πού θὰ μιλοῦσε κάποιος ἀπὸ ὅσους περ-
νοῦσαν πίσω τους, φαντάζεσαι ὅτι οἱ δεσμῶτες δὲν θὰ πίστευαν ὅτι ἡ φωνὴ
βγαίνει ἀπὸ τὴ σκιά πού θὰ ἔβλεπαν νὰ περνᾷ ἀπὸ μπροστὰ τους;

Μὰ τὸ Δία, εἶπε, καὶ βέβαια.

[c] Ἀσφαλῶς λοιπόν, εἶπα ἐγώ, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ
πιστέψουν γιὰ ἀληθινὸ τίποτε ἄλλο παρὰ μονάχα τὶς σκιᾶς τῶν κατασκευα-
σμάτων.

Ἄνάγκη ἀδήριτη, εἶπε.

Σκέψου τώρα, εἶπα ἐγώ, ποιὰ μορφή θὰ μπορούσε νὰ πάρει ἡ ἀπαλλαγὴ
τους ἀπὸ τὰ δεσμὰ καὶ ἡ γιαιρεία τους ἀπὸ τὴν πλάνη καὶ τὴν ἀφροσύνη, ἂν
τύχαινε καὶ τοὺς συνέβαιναν τὰ ἐξῆς: Κάθε φορὰ πού κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς
θὰ λυνόταν καὶ θὰ ἀναγκαζόταν ξαφνικὰ νὰ ἐλευθερωθεῖ καὶ νὰ γυρίσει τὸ
κεφάλι καὶ νὰ περπατήσει καὶ νὰ ἀντικρύσει τὸ φῶς ψηλὰ —κι ὅλα αὐτὰ πο-
νώντας πολὺ καὶ ἀδυνατώντας ἀπὸ τὴν ἐκτυφλωτικὴ λάμψη νὰ διακρίνει
ἐκεῖνα τὰ πράγματα [d] πού ὡς τώρα ἔβλεπε τὶς σκιᾶς τους—, τί φαντάζεσαι
ὅτι θὰ ἔλεγε ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἂν κάποιος τοῦ ἔλεγε ὅτι ὅσα ἔβλεπε πρῶτῆ-
τερα ἦταν ἀνοησίες καὶ ὅτι τώρα εἶναι κάπως πιὸ κοντὰ στὴν πραγματικότη-
τα κι ὅτι ἔχοντας τώρα στραφεῖ σὲ ἀντικείμενα πιὸ πραγματικὰ βλέπει σω-
στότερα; Ἰδίως μάλιστα ἂν δείχνοντάς του καθένα ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα πού
περνοῦσαν ἀπὸ μπροστὰ του τὸν ρωτοῦσε καὶ τὸν ὑποχρέωνε νὰ ἀπαντήσει
τί εἶναι τὸ καθένα τους. Δὲν νομίζεις ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος θὰ τὰ ἔχανε καὶ
θὰ πίστευε ὅτι ὅσα ἔβλεπε τότε ἦταν ἀληθινότερα ἀπὸ ἐκεῖνα πού τοῦ ἔδει-
χναν τώρα;

Καὶ πολὺ μάλιστα.

[e] Κι ἅμα θὰ τὸν ἀνάγκαζε νὰ κοιτάξει στὸ ἴδιο τὸ φῶς, δὲν θὰ αἰσθανό-
ταν ἔντονο πόνο στὰ μάτια καὶ δὲν θὰ προσπαθοῦσε νὰ τὸ ἀποφύγει στρέφον-
τας τὸ βλέμμα του πάλι σ' ἐκεῖνα πού μπορεῖ νὰ βλέπει, καὶ δὲν θὰ νόμιζε ὅτι
ἐκεῖνα εἶναι σταλήθεια πιὸ σαφὴ καὶ εὐκρινῆ ἀπὸ ὅσα τοῦ ἔδειχναν τώρα;

Ἔτσι, εἶπε.

Ἄν, τέλος, εἶπα ἐγώ, κάποιος τὸν τραβοῦσε διὰ τῆς βίας πρὸς τὰ ἔξω ἀπὸ
ἐνα ἀνέβασμα κακοτράχαλο κι ἀπότομο καὶ δὲν τὸν ἄφηγε προτοῦ νὰ τὸν

516 ἔξεγκύσειεν εἰς τὸ τοῦ ἡλίου φῶς, ἄρα οὐχὶ ὀδυνᾶσθαι τε
 ἂν καὶ ἀγανακτεῖν ἐλκόμενον, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὸ φῶς ἔλθοι,
 αὐγῆς ἂν ἔχοντα τὰ ὄμματα μεστὰ ὄραν οὐδ' ἂν ἐν δύνασθαι
 τῶν νῦν λεγομένων ἀληθῶν;

Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, ἐξαίφνης γε.

5 Συναηθείας δὴ οἶμαι δέοιτ' ἂν, εἰ μέλλοι τὰ ἄνω ὄψεσθαι.
 καὶ πρῶτον μὲν τὰς σκιάς ἂν ῥᾶστα καθορῶ, καὶ μετὰ τοῦτο
 ἐν τοῖς ὕδασι τὰ τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ τῶν ἄλλων εἶδωλα,
 ὕστερον δὲ αὐτὰ ἐκ δὲ τούτων τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ αὐτὸν
 τὸν οὐρανὸν νύκτωρ ἂν ῥᾶον θεάσαιτο, προσβλέπων τὸ τῶν
 ἄστρων τε καὶ σελήνης φῶς, ἢ μεθ' ἡμέραν τὸν ἡλίον τε
 καὶ τὸ τοῦ ἡλίου.

Πῶς δ' οὐ;

5 Τελευταῖον δὴ οἶμαι τὸν ἡλιον, οὐκ ἐν ὕδασιν οὐδ' ἐν
 ἀλλοτρίᾳ ἔδρᾳ φαντάσματα αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸν καθ' αὐτὸν
 ἐν τῇ αὐτοῦ χώρα δύναιτ' ἂν κατιδεῖν καὶ θεάσασθαι οἴος
 ἐστίν.

Ἄναγκαῖον, ἔφη.

10 Καὶ μετὰ ταῦτ' ἂν ἤδη συλλογίζοιτο περὶ αὐτοῦ ὅτι οὗτος
 ὁ τὰς τε ὥρας παρέχων καὶ ἐνιαυτοὺς καὶ πάντα ἐπιτρο-
 5 πεύων τὰ ἐν τῷ ὀρωμένῳ τόπῳ, καὶ ἐκείνων ὧν σφεῖς ἐώρων
 τρόπον τινὰ πάντων αἴτιος.

Δῆλον, ἔφη, ὅτι ἐπὶ ταῦτα ἂν μετ' ἐκεῖνα ἔλθοι.

5 Τί οὖν; ἀναμνησκόμενον αὐτὸν τῆς πρώτης οἰκίσεως
 καὶ τῆς ἐκεῖ σοφίας καὶ τῶν τότε συνδεσμοτῶν οὐκ ἂν οἶε
 αὐτὸν μὲν εὐδαιμονίζειν τῆς μεταβολῆς, τοὺς δὲ ἐλέειν;

Καὶ μάλα.

10 Τιμαὶ δὲ καὶ ἔπαινοι εἴ τινες αὐτοῖς ἦσαν τότε παρ'
 ἀλλήλων καὶ γέρα τῷ ὀξύτατα καθορῶντι τὰ παριόντα, καὶ
 5 μνημονεύοντι μάλιστα ὅσα τε πρότερα αὐτῶν καὶ ὕστερα
 εἰώθει καὶ ἅμα πορεύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων δὴ δυνατώτατα
 d ἀπομαντευομένῳ τὸ μέλλον ἤξειν, δοκεῖς ἂν αὐτὸν ἐπιθυμη-

βγάλει στὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἄραγε ὁ δεσμώτης δὲν θὰ πονοῦσε [516a] καὶ δὲν θὰ
 ἀγανακτοῦσε πού τὸν τραβολογοῦσαν, κι ὅταν θὰ ἔβγαινε στὸ φῶς, ἔτσι
 καθὼς τὰ μάτια του θὰ ἦταν πλημμυρισμένα ἀπὸ τὴν ἐκτυφλωτικὴ λάμψη,
 δὲν θὰ τοῦ ἦταν ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ διακρίνει ἔστω καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ πράγμα-
 τα, γιὰ τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ λέγανε τώρα πῶς εἶναι ἀληθινά;

Θὰ τοῦ ἦταν ἀδύνατον, εἶπε· ἔτσι στὰ ξαφνικὰ τουλάχιστον.

Θὰ χρειάζοταν, νομίζω, κάποιος χρόνος προσαρμογῆς, προκειμένου νὰ
 ἀντικρύσει τὰ πράγματα ἐπάνω. Ἔτσι, στὴν ἀρχή, θὰ διέκρινε εὐκολότερα
 τίς σκιές, ἔπειτα τὰ εἶδωλα τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων στὸ
 νερὸ κι ὕστερα τὰ ἴδια τὰ πράγματα· ἀπὸ αὐτὰ ὅσα βρίσκονται στὸν οὐρανό,
 καὶ αὐτὸ τὸν ἴδιο τὸν οὐρανό, θὰ μπορούσε νὰ τὰ κοιτάξει πιὸ εὐκολὰ τὴ νύ-
 χτα [b] μὲ τὸ φῶς τῶν ἀστρων καὶ τοῦ φεγγαριοῦ παρὰ τὴν ἡμέρα, μὲ τὸν ἡλιο
 καὶ τὸ φῶς του.

Ἄσφαλῶς.

Καὶ τελευταῖο ἀπ' ὅλα θὰ μπορούσε νὰ ἀντικρύσει τὸν ἡλιο, ὅχι εἶδωλά
 του στὸ νερὸ ἢ σὲ κάποια θέση ἄλλην ἀπὸ τὴ δική του, ἀλλὰ τὸν ἡλιο αὐτὸν
 καθαυτὸν στὸν δικό του τόπο, καὶ νὰ θεαστεῖ τὴ φύση του.

Κατανάγκην, εἶπε.

Κι ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ θὰ ἔφθανε νὰ συλλάβει μὲ τὸ λογισμό του ὅτι αὐτός,
 ὁ ἡλιος, εἶναι πού δωρίζει τις ἐποχὲς καὶ τὰ χρόνια καὶ πού διαφεντεύει τὰ
 πάντα [c] στὴ σφαῖρα τῶν ὄρατῶν πραγμάτων, καὶ κατὰ κάποιον τρόπο εἶναι
 ἡ αἰτία γιὰ ὅλα ὅσα ἔβλεπαν ὁ ἴδιος καὶ οἱ ἄλλοι δεσμῶτες.

Προφανῶς, εἶπε, αὐτὸ θὰ ἦταν τὸ ἐπόμενο συμπέρασμά του.

Λοιπὸν; Καθὼς θὰ ξαναθυμᾶται τὸν τόπο, στὸν ὁποῖο ἔμενε πρῶτα, τὴ
 «σοφία» πού εἶχαν ἐκεῖ, καὶ τοὺς συγκρατούμενους του ἐκεῖ, δὲν νομίζεις ὅτι
 θὰ καλοτυγχίξει τὸν ἑαυτό του γιὰ τὴν ἀλλαγὴ, ἐνῶ γιὰ 'κείνους θὰ αἰσθάνεται
 οἶκτο;

Καὶ πολὺ μάλιστα.

Κι ἂν ὑποθέσουμε ὅτι οἱ δεσμῶτες εἶχαν θεσπίσει τότε κάποιες τιμὲς καὶ
 ἐπαίνους μεταξὺ τους καὶ βραβεῖα γιὰ ὅποιον διέκρινε καθαρότερα ἀπ'
 ὅλους τὰ ἀντικείμενα πού περνοῦσαν μπροστά τους, ἢ γιὰ ὅποιον συγκρα-
 τοῦσε στὴ μνήμη του ποιά ἀπὸ αὐτὰ συνήθως περνοῦσαν πρῶτα, ποιά ὕστε-
 ρα [d] καὶ ποιά πήγαιναν μαζί μὲ ποιά, ἔτσι πού βάσει αὐτοῦ νὰ ἔχει κάποια
 ἰδιαίτερη ἱκανότητα στὸ νὰ μαντεύει τί ἐπρόκειτο νὰ περάσει κάθε φορά,
 ἔχεις μήπως τὴ γνώμη ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς θὰ φλεγόταν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία

τικῶς αὐτῶν ἔχειν καὶ ζηλοῦν τοὺς παρ' ἐκείνοις τιμωμένους
 τε καὶ ἐνδυναστεύοντας, ἢ τὸ τοῦ Ὀμήρου ἂν πεποιθέναι
 5 καὶ σφόδρα βούλεσθαι «ἐπάρουρον ἐόντα θητευέμεν
 ἄλλω ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρω» καὶ ὅτι οὖν ἂν πεποιθέναι
 μᾶλλον ἢ κείνά τε δοξάζειν καὶ ἐκείνως ζῆν;

οὕτως, ἔφη, ἔγωγε οἶμαι, πάν μᾶλλον πεποιθέναι ἂν
 δέξασθαι ἢ ζῆν ἐκείνως.

Καὶ τότε δὴ ἐνόησον, ἦν δ' ἐγώ. εἰ πάλιν ὁ τοιοῦτος
 καταβὰς εἰς τὸν αὐτὸν θάκον καθίζοιτο, ἄρ' οὐ σκότους ἂν
 5 ἀνάπλεως σχοίη τοὺς ὀφθαλμούς, ἐξαίφνης ἦκων ἐκ τοῦ
 ἡλίου;

Καὶ μάλα γ', ἔφη.

Τὰς δὲ δὴ σκιὰς ἐκείνας πάλιν εἰ δέοι αὐτὸν γνωματεύοντα
 διαμιλλᾶσθαι τοῖς ἀεὶ δεσμώταις ἐκείνοις, ἐν ᾧ ἀμβλυώττει,
 517 πρὶν καταστῆναι τὰ ὄμματα, οὗτος δ' ὁ χρόνος μὴ πάνν
 ὀλίγος εἶη τῆς συνηθείας, ἄρ' οὐ γέλωτ' ἂν παράσχοι, καὶ
 λέγοιτο ἂν περὶ αὐτοῦ ὡς ἀναβὰς ἄνω διεφθαρμένος ἦκει
 τὰ ὄμματα, καὶ ὅτι οὐκ ἄξιον οὐδὲ πειρᾶσθαι ἄνω ἰέναι; καὶ
 5 τὸν ἐπιχειροῦντα λύειν τε καὶ ἀνάγειν, εἴ πως ἐν ταῖς χερσὶ
 δύναιντο λαβεῖν καὶ ἀποκτείνειν, ἀποκτείνονται ἂν;

Σφόδρα γ', ἔφη.

Ταύτην τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, τὴν εἰκόνα, ὦ φίλε Γλαύκων,
 προσαπτέον ἅπασαν τοῖς ἔμπροσθεν λεγομένοις, τὴν μὲν
 δι' ὄψεως φαινομένην ἔδραν τῆ τοῦ δεσμοπηρίου οἰκῆσει
 ἀφομοιοῦντα, τὸ δὲ τοῦ πυρὸς ἐν αὐτῇ φῶς τῆ τοῦ ἡλίου
 5 δυνάμει· τὴν δὲ ἄνω ἀνάβασιν καὶ θέαν τῶν ἄνω τὴν εἰς
 τὸν νοητὸν τόπον τῆς ψυχῆς ἄνοδον τιθεὶς οὐχ ἁμαρτήση
 τῆς γ' ἐμῆς ἐλπίδος, ἐπεὶ δὴ ταύτης ἐπιθυμείεις ἀκούειν. θεὸς
 δέ που οἶδεν εἰ ἀληθῆς οὕσα τυγχάνει. τὰ δ' οὖν ἐμοὶ
 φαινόμενα οὕτω φαίνεται. Ἐν τῷ γνωστῷ τελευταία ἢ τοῦ
 c ἀγαθοῦ ἰδέα καὶ μόγις ὁράσθαι, ὀφθείσα δὲ συλλογιστέα
εἶναι ὡς ἄρα πᾶσι πάντων αὐτῆ ὀρθῶν τε καὶ καλῶν αἰτία,
ἔν τε ὀρατῷ φῶς καὶ τὸν τούτου κύριον τεκοῦσα, ἔν τε νοητῷ
αὐτῆ κυρία ἀλήθειαν καὶ νοῦν παρασχομένη, καὶ ὅτι δεῖ ταύτην

γιὰ τέτοια πράγματα καὶ ὅτι θὰ ζήλευε ὅσους τιμοῦνταν ἐκεῖ καὶ εἶχαν δύνα-
 μη καὶ ἀναγνώριση; Ἡ θὰ εἶχε πάθει αὐτὸ πού λέει ὁ Ὀμηρος, καὶ θὰ ἐπιθυ-
 μοῦσε διακαῶς «πάνω στὴ γῆ νὰ ζοῦσε κι ἄς ξενοδοῦλευε σὲ κάποιον ἀκλή-
 ρο» ἢ νὰ υπέφερε ὀτιδήποτε παρὰ νὰ νομίζει τέτοια πράγματα καὶ νὰ ζεῖ
 ὅπως ἐκείνοι;

[e] Ἔτσι νομίζω κι ἐγώ, εἶπε· θὰ προτιμοῦσε νὰ πάθαινε ὀτιδήποτε παρὰ
 νὰ ζεῖ ἐκείνη τὴ ζωὴ.

Συλλογίσου τώρα καὶ τοῦτο, εἶπα ἐγώ. Ἄν ἓνας ἄνθρωπος σὰν αὐτὸν κα-
 τέβαινε ξανά ἐκεῖ κάτω καὶ καθόταν στὴν ἴδια θέση, ἄραγε τὰ μάτια του δὲν
 θὰ ἦταν γεμάτα σκοτάδι, καθὼς θὰ ἐρχόταν ἔτσι ἀτότομα ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ
 ἡλίου;

Βεβαίωτα.

Κι ἂν θὰ χρειαζόταν νὰ παραβγεῖ πάλι μὲ ἐκείνους πού εἶχαν παραμείνει
 δεσιῶτες προσπαθώντας νὰ διακρίνει τίς σκιές, ἐνῶ ἡ ὄρασή του θὰ εἶναι
 ἀδύναμη [517a] ὥσότου νὰ προσαρμοστοῦν τὰ μάτια του κι ὁ χρόνος τῆς προ-
 σαρμογῆς ὄχι πολὺ σύντομος, ἄραγε δὲν θὰ γινόταν περίγελως καὶ δὲν θὰ
 ἔλεγαν γι' αὐτὸν ὅτι γύρισε μὲ τὰ μάτια του χαλασμένα ἀπὸ 'κεῖ πάνω πού
 ἀνέβηκε, καὶ ὅτι δὲν ἀξίζει τὸν κόπο οὔτε κὰν νὰ δοκιμάσει κανεὶς νὰ ἀνεβεῖ
 ἐπάνω; Κι ὅποιον θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ τοὺς λύσει ἀπὸ τὰ δεσμὰ καὶ νὰ τοὺς
 ἀνεβάσει ἐπάνω, αὐτόν, ἂν μποροῦσαν μὲ κάποιον τρόπο νὰ τὸν πιάσουν
 στὰ χέρια τους καὶ νὰ τὸν σκοτώσουν, δὲν θὰ τὸν σκότωναν;

Ἀσφαλῶς, εἶπε.

Αὐτὴ λοιπὸν τὴν εἰκόνα, φίλε Γλαύκων, [b] πρέπει νὰ τὴν συνδέσουμε ὀλό-
 κληρη μὲ ὅσα λέγαμε προτύτερα, καὶ νὰ παρομοιάσουμε τὴν περιοχὴ πού
 μᾶς ἐμφανίζεται διαμέσου τῆς ὄρασης μὲ τὴ διαμονὴ στὸ δεσμοπήριο, καὶ τὸ
 φῶς τῆς φωτιᾶς πού ὑπάρχει ἐκεῖ μὲ τὴ δύναμη τοῦ ἡλίου· κι ἂν παραβάλλεις
 τὸ ἀνέβασμα πρὸς τὰ πάνω, καὶ τὴ θέαση τῶν πραγμάτων τοῦ ἐπάνω κόσμου
 μὲ τὴν ἄνοδο τῆς ψυχῆς στὸν νοητὸ τόπο, δὲν θὰ πέσεις μακριὰ ἀπὸ τὴ δική
 μου πίστη, μιὰ πού θέλεις νὰ τὴν ἀκούσεις. Κατὰ πόσο ἀληθεύει, τὸ ξερεῖ ὁ
 θεός. Σ' ἐμένα πάντως τὸ πρᾶγμα φαίνεται νὰ ἔχει ὡς ἐξῆς. Στὴ σφαῖρα τῆς
 γνώσης γίνεται ὀρατὴ, τελευταία καὶ μὲ μεγάλη δυσκολία, [c] ἢ ἰδέα τοῦ Ἄγα-
 θοῦ καί, σὰν γίνεαι ὀρατὴ, πρέπει κανεὶς νὰ τὴν συλλογιστεῖ ὡς τὴν αἰτία κάθε
 σωστοῦ καὶ ὀραίου πράγματος ὅσον ἀφορᾷ ὅλα τὰ ὄντα — αὐτὴν ἢ ὀποία
 στὸν ὀρατὸ τόπο γέννησε τὸ φῶς καὶ τὸν ἄρχοντά του, καὶ ἢ ὀποία στὸν
 νοητὸ τόπο εἶναι ἢ ἴδια ἀρχόντισσα πού δώρησε ἀλήθεια καὶ νόηση καὶ ὅτι

5 ἰδεῖν τὸν μέλλοντα ἐμφρόνως πράξειν ἢ ἰδία ἢ δημοσία.

Συνοίομαι, ἔφη, καὶ ἐγώ, ὃν γε δὴ τρόπον δύναμαι.

Ἴθι τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τόδε συνοιήθητι καὶ μὴ θαυμάσης ὅτι οἱ ἐνταῦθα ἐλθόντες οὐκ ἐθέλουσιν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράττειν, ἀλλ' ἄνω αἰεὶ ἐπέγονται αὐτῶν αἱ ψυχαὶ διατρίβειν·

d εἰκὸς γάρ που οὕτως, εἶπερ αὐτὰ κατὰ τὴν προειρημένην εἰκόνα τοῦτ' ἔχει.

Εἰκὸς μέντοι, ἔφη.

Τί δέ; τόδε οἶε τι θαυμαστόν, εἰ ἀπὸ θείων, ἦν δ' ἐγώ,

5 θεωριῶν ἐπὶ τὰ ἀνθρώπειά τις ἐλθὼν κακὰ ἀσχημονεῖ τε καὶ φαίνεται σφόδρα γελοῖος ἔτι ἀμβλυώπων καὶ πρὶν ἰκανῶς συνήθης γενέσθαι τῷ παρόντι σκότῳ ἀναγκαζόμενος ἐν δικαστηρίοις ἢ ἄλλοθι που ἀγωνίζεσθαι περὶ τῶν τοῦ δικαίου σκιῶν ἢ ἀγαλμάτων ὧν αἱ σκιαί, καὶ διαμιλλᾶσθαι

e περὶ τούτου, ὅπῃ ποτὲ ὑπολαμβάνεται ταῦτα ὑπὸ τῶν αὐτῆν δικαιοσύνην μὴ πώποτε ἰδόντων;

Οὐδ' ὅπωςτιοῦν θαυμαστόν, ἔφη.

518 Ἄλλ' εἰ νοῦν γε ἔχοι τις, ἦν δ' ἐγώ, μεμνητ' ἂν ὅτι διτταὶ καὶ ἀπὸ διττῶν γίνονται ἐπιταράξεις ὄμμασιν, ἐκ τε φωτὸς εἰς σκότος μεθισταμένων καὶ ἐκ σκότους εἰς φῶς. ταῦτά δὲ ταῦτα νομίσας γίγνεσθαι καὶ περὶ ψυχὴν, ὅποτε

5 ἴδοι θορυβουμένην τινὰ καὶ ἀδυνατοῦσάν τι καθορᾶν, οὐκ ἂν ἀλογίστως γελῶ, ἀλλ' ἐπισκοποῖ ἂν πότερον ἐκ φανότερου βίου ἤκουσα ὑπὸ ἀηθείας ἐσκότῳ, ἢ ἐξ ἀμαθίας πλείονος εἰς φανότερον ἰοῦσα ὑπὸ λαμπροτέρου μαρμαρυγῆς

b ἐμπέπλησται, καὶ οὕτω δὴ τὴν μὲν εὐδαιμονίσειεν ἂν τοῦ πάθους τε καὶ βίου, τὴν δὲ ἐλεήσειεν, καὶ εἰ γελᾶν ἐπ' αὐτῇ βούλοιο, ἦπτον ἂν καταγέλαστος ὁ γέλως αὐτῷ εἶη ἢ ὁ ἐπὶ τῇ ἄνωθεν ἐκ φωτὸς ἠκούση.

5 Καὶ μάλα, ἔφη, μετρίως λέγεις.

Δεῖ δὴ, εἶπον, ἡμᾶς τοιόνδε νομίσαι περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτ'

τὴν ἰδέα αὐτῆ τοῦ Ἄγαθοῦ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ τὴν ἀντικρούσει ὅποιος μέλλει νὰ πράξει μὲ φρόνηση εἴτε στὴν ἰδιωτικὴ εἴτε στὴν δημοσίαν σφαῖρα.

Συμφωνῶ, εἶπε, καὶ ἐγὼ μαζί σου, μὲ τὸν τρόπο βέβαια πού μπορῶ.

Ἔλα τότε λοιπόν, εἶπα ἐγώ, νὰ συμφωνήσεις μαζί μου καὶ σὲ τοῦτο, καὶ μὴν παραξενεύεσαι πού ὅσοι ἔφθασαν ὡς ἐκεῖ δὲν θέλουν νὰ καταπιάνονται μὲ τὶς συνηθισμένες ἀσχολίες τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ οἱ ψυχές τους ποθοῦν νὰ μένουν ἐκεῖ στὰ ψηλά: καὶ εἶναι, ὑποθέτω, [d] φυσικὸ νὰ συμβαίνει ἔτσι, ἂν ἡ εἰκόνα πού ἀναφέραμε πρωτύτερα εἶναι σωστή.

Βεβαίως εἶναι φυσικὸ, εἶπε.

Τὸ νομίζεις, τότε, παρᾶξενο, εἶπα ἐγώ, ἂν κάποιος, ὕστερ' ἀπὸ ἐκείνη τὴν θέαση πραγμάτων θεϊκῶν, μόλις ἔλθει σὲ ἐπαφή μὲ τὶς ἀνθρώπινες μικρότητες, φέρεται ἀδέξια καὶ φαίνεται πολὺ γελοῖος καθὼς ἢ ὄρασή του εἶναι ἀκόμη ἀνήμερο νὰ δεῖ, καὶ προτοῦ συνηθίσει ἀρκετὰ στὴ σκοτεινιά τοῦ κόσμου, ἀναγκαστεῖ νὰ μπλέξει σὲ δικαστικούς ἀγῶνες καὶ ἄλλα τέτοια γιὰ τὶς σκιές τοῦ δικαίου ἢ γιὰ τὰ εἰδῶλα πού ρίχνουν αὐτὲς οἱ σκιές καὶ νὰ πολεμᾷ μὲ

καίτοι δὲν τὴν ἔχουν ἀντικρούσει ποτέ τους;

Δὲν τὸ νομίζω διόλου παρᾶξενο, εἶπε.

[518a] Ὅποιος ὅμως ἔχει νοῦ, εἶπα, θὰ ἀναλογιστεῖ ὅτι δύο εἰδῶν εἶναι οἱ συγχύσεις πού συμβαίνουν στὰ μάτια καὶ δύο εἰδῶν οἱ αἰτίες στὶς ὁποῖες ὀφείλονται, ἀνάλογα μὲ τὸ ἂν περνᾷ κανεὶς ἀπὸ τὸ φῶς στὸ σκοτάδι ἢ ἀπὸ τὸ σκοτάδι στὸ φῶς. Καὶ θεωρώντας ὅτι ἀκριβῶς τὰ ἴδια συμβαίνουν καὶ μὲ τὴν ψυχὴ, ὅποτε θὰ βλέπει κάποια ψυχὴ νὰ τὰ ἔχει χαμένα καὶ νὰ μὴν μπορεῖ νὰ διακρίνει κάτι, αὐτὸς δὲν θὰ βάζει τὰ γέλια, ἀσυλλόγιστα, ἀλλὰ θὰ προσπαθεῖ νὰ διαπιστώσει τί ἀπὸ τὰ δύο συμβαίνει: Εἶναι ἄραγε τυφλωμένη ἐπειδὴ ἔχοντας ἔλθει ἀπὸ μιὰ ζωὴ φωτεινότερη δὲν εἶναι συνηθισμένη στὸ σκοτάδι ἢ, ἀντιθέτως, ἐπειδὴ προχωρεῖ ἀπὸ τὴν περισσὴ ἀμάθεια σὲ μιὰ περιοχὴ φωτεινότερη, κάτι πιὸ λαμπρὸ [b] ἔχει πλημμυρίσει τὰ μάτια της μὲ ἐκτυφλωτικὸ φῶς; Κι ἔτσι τὴ μιὰ ψυχὴ θὰ τὴν καλοτυχίσει γιὰ τὸ πάθημά της καὶ γιὰ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς της, ἐνῶ γιὰ τὴν ἄλλη θὰ αἰσθανθεῖ λύπη, καὶ ἂν θὰ δειχνε τὴ διάθεση νὰ τὴν περιγελάσει, τὸ γέλιο του αὐτὸ θὰ ἦταν λιγότερο καταγέλαστο ἀπ' ὅτι τὸ γέλιο γιὰ ἐκείνη πού ἔχει φθάσει ἐδῶ ἀπὸ ψηλά, ἀπὸ τὸ φῶς.

Πάρα πολὺ μετρημένα, εἶπε, τὰ λόγια σου.

Τότε, εἶπα, ἂν τοῦτα ἴδῃ εἶναι ἀληθινά, πρέπει καὶ ἐμεῖς νὰ παραδεχθοῦμε

ἀληθῆ· τὴν παιδείαν οὐχ οἶαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοι φασιν εἶναι τοιαύτην καὶ εἶναι. φασὶ δὲ πού οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφείδς ἐντιθέσθαι, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες.

Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη.

Ὁ δὲ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμαρθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὄλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὄλῳ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περι-
 10 ακτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον
δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ' εἶναι φαμεν
τάγαθόν, ἢ γάρ;

Ναί.

Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾶστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα
 5 μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιεῖσθαι αὐτῷ τὸ ὄραν, ἀλλ' ὡς
ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι
οἱ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι.

Ἔοικεν γάρ, ἔφη.

Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος — τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνούσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκή-
 10 σεσιν — ἢ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὐσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρησίμων τε καὶ ὠφέλιμον
 519 καὶ ἄχρηστον αὐτὸ καὶ βλαβερὸν γίγνεται. ἢ οὐπω ἐννεόηκας,
τῶν λεγομένων πονηρῶν μὲν, σοφῶν δέ, ὡς δριμύ μὲν βλέπει
τὸ ψυχάριον καὶ ὀξέως διορᾷ ταῦτα ἐφ' ἃ τέτραπται, ὡς
οὐ φαῦλην ἔχον τὴν ὄψιν, κακία δ' ἠναγκασμένον ὑπηρετεῖν,
 5 ὥστε ὅσῳ ἂν ὀξύτερον βλέπῃ, τοσοῦτ' ἄνω κακὰ ἐργα-
ζόμενον;

τὸ ἐξῆς σχετικά μὲ αὐτά: "Ὅτι ἡ παιδεία δὲν εἶναι ὅ,τι ἰσχυρίζονται γι' αὐτὴν κάποιοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν γιὰ ἐπάγγελμά τους τὴν ἐκπαίδευση. Ἰσχυρίζονται δηλαδή ὅτι μέσα στὴν ψυχὴ δὲν ὑπάρχει γνώση κι ὅτι κατὰ κάποιον τρόπο τὴ γνώση [c] τὴν βάζουν αὐτοὶ στὴν ψυχὴ, περίπου σὰν νὰ ἔβαζαν ὄραση σὲ μάτια τυφλῶν.

Τὸ ἰσχυρίζονται πράγματι, εἶπε.

Ἀπεναντίας, ἡ τωρινὴ διερεύνησή μας, εἶπα ἐγώ, δείχνει αὐτὴ τὴ δύναμη τῆς γνώσης πού καθένας ἔχει μέσα στὴν ψυχὴ του, κι ἐπίσης τὸ ἐργαλεῖο, μὲ τὸ ὁποῖο καθένας φθάνει στὴ μάθηση. Ὅπως ἀκριβῶς ἂν δὲν ὑπῆρχε ἄλλος τρόπος νὰ στρέφει κανεὶς τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ σκοτάδι στοῦ φῶς παρὰ μόνον στρέφοντας ὁλόκληρο τὸ σῶμα, ἔτσι πρέπει νὰ στραφεῖ μὲ ὁλόκληρη τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ γίνεσθαι πρὸς τὴν ἄλλη πλευρά, ὥσπου νὰ γίνῃ ἰκανὴ ἢ ψυχὴ νὰ ἀντέχει νὰ ἀντικρύζει τὸ ὄν καὶ τὸ πιὸ φωτεινὸ ἀπὸ τὸ ὄν· καὶ ἰσχυρίζομαστε ὅτι αὐτὸ εἶναι [d] τὸ Ἄγαθόν. Δὲν εἶναι ἔτσι;

Ναί.

Ἐπομένως ἡ παιδεία, εἶπα ἐγώ, θὰ εἶναι ἡ τέχνη γιὰ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, γιὰ τὴ μεταστροφή τῆς ψυχῆς, μὲ ποιὸν τρόπο δηλαδή ἢ μεταστροφή θὰ συντελε-
 5 στεῖ ὅσο τὸ δυνατὸν εὐκολότερα καὶ ἀποτελεσματικότερα, ὄχι πῶς θὰ ἐμφυ-
τευθεῖ στοῦ ὄργανο αὐτὸ ἢ δύναμη τῆς ὄρασης, ἀλλὰ θεωρώντας δεδομένο ὅτι
τὸ ὄργανο διαθέτει αὐτὴ τὴ δύναμη κι ὅτι ἀπλῶς δὲν εἶναι στραμμένο στὴ σω-
στὴ κατεύθυνση καὶ δὲν κοιτάζει πρὸς τὰ ἐκεῖ πού θὰ ἔπρεπε, νὰ μηχανευτεῖ
ἢ τέχνη τῆς παιδείας ἕναν τρόπο ὥστε αὐτὸ νὰ κατορθωθεῖ.

Ἔτσι φαίνεται, εἶπε.

Οἱ ἄλλες, τώρα, ἀρετὲς, πού γενικῶς χαρακτηρίζονται ὡς ἀρετὲς τῆς ψυχῆς, φαίνεται ὅτι εἶναι κάπως κοντὰ στοῦ σώμα — γιὰτὶ σταλήθεια, ἐνῶ [c] πρωτύτερα δὲν ὑπῆρχαν στὴν ψυχὴ, ὕστερα, μὲ τὸν ἐθισμό καὶ τὴν ἀσκησι,
 5 ἐμφυτεύονται σ' αὐτὴν —, ἐνῶ ἡ φρόνησι κι ἡ γνώσι φαίνεται νὰ ριζώνει σὲ
κάτι ἀσυγκρίτως πιὸ θεϊκὸ πού ποτὲ δὲν χάνει τὴ δύναμή του ἀλλὰ πού μὲ τὴ
μεταστροφή γίνεται χρήσιμο καὶ ὠφέλιμο, κι ἄλλοτε πάλι [519a] ἄχρηστο καὶ
βλαβερό. Ἡ μήπως δὲν ἔχεις διόλου προσέξει τὴν ψυχὴ ἀνθρώπων, γιὰ τοὺς
ὁποίους λέμε ὅτι εἶναι φαῦλοι ἀλλὰ πανέξυπνοι, πόσο κόβει τὸ μάτι τους καὶ
μὲ πόση ὀξύδερεια διακρίνουν αὐτὰ στὰ ὁποῖα εἶναι στραμμένο τὸ βλέμμα
τους· δὲν βλέπει ἄσχημα ἢ ψυχὴ τους, εἶναι ὁμως ἀναγκασμένη νὰ ὑπηρετεῖ
 5 τὴν κακία, κι ἔτσι ὅσο καλύτερα βλέπει τόσο περισσότερα κακὰ ἀπεργάζε-
ται.

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

Τοῦτο μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, τὸ τῆς τοιαύτης φύσεως εἰ ἐκ παιδὸς εὐθὺς κοπτόμενον περιεκόπη τὰς τῆς γενέσεως
b συγγενεῖς ὥσπερ μολυβδίδας, αἱ δὲ ἔδωδαίς τε καὶ τοιούτων ἡδοναῖς τε καὶ λιχνεῖαις προσφυεῖς γιγνώμεναι [περὶ] κάτω στρέφουσι τὴν τῆς ψυχῆς ὄψιν· ὧν εἰ ἀπαλλαγὴν περιεστρέφετο εἰς τὰ ἀληθῆ, καὶ ἐκεῖνα ἂν τὸ αὐτὸ τοῦτο τῶν αὐτῶν
5 ἀνθρώπων ὀξύτατα ἑώρα, ὥσπερ καὶ ἐφ' ἃ νῦν τέτραπται.

Εἰκός γε, ἔφη.

Τί δέ; τόδε οὐκ εἰκός, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, μήτε τοὺς ἀπαιδέυτους καὶ ἀληθείας ἀπίρους
c ἱκανῶς ἂν ποτε πόλιν ἐπιτροπεύσαι, μήτε τοὺς ἐν παιδείᾳ ἐωμένους διατρίβειν διὰ τέλους, τοὺς μὲν ὅτι σκοπὸν ἐν τῷ βίῳ οὐκ ἔχουσιν ἓνα, οὐ στοχαζομένους δεῖ ἅπαντα πράττειν ἃ ἂν πράττωσιν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, τοὺς δὲ ὅτι
5 ἐκόντες εἶναι οὐ πράξουσιν, ἠγούμενοι ἐν μακάρων νήσοις ζῶντες ἔτι ἀποκίσθαι;

Ἄληθῆ, ἔφη.

Ἡμέτερον δὴ ἔργον, ἦν δ' ἐγώ, τῶν οἰκιστῶν τὰς τε βελτίστας φύσεις ἀναγκάσαι ἀφικέσθαι πρὸς τὸ μάθημα
10 ὃ ἐν τῷ πρόσθεν ἔφαμεν εἶναι μέγιστον, ἰδεῖν τε τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀναβῆναι ἐκείνην τὴν ἀνάβασιν, καὶ ἐπειδὴ ἀναβάντες
d ἱκανῶς ἴδωσι, μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται.

Τὸ ποῖον δῆ;

Τὸ αὐτοῦ, ἦν δ' ἐγώ, καταμένειν καὶ μὴ ἐθέλειν πάλιν
5 καταβαίνειν παρ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτας μηδὲ μετέχειν τῶν παρ' ἐκείνοις πόνων τε καὶ τιμῶν, εἴτε φαυλότεροι εἴτε σπουδαιότεροι.

Ἐπειτ', ἔφη, ἀδικήσομεν αὐτούς, καὶ ποιήσομεν χεῖρον ζῆν, δυνατόν αὐτοῖς ὄν ἄμεινον;

Ἐπελάθου, ἦν δ' ἐγώ, πάλιν, ὦ φίλε, ὅτι νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι, συναρ-

Βεβαίως, εἶπε.

Σ' αὐτὴν ὁμως τῆ φτιαξιά, εἶπα ἐγώ, ἂν ἔπαιρνε κάποιος ἓνα μαχαίρι κα
ἄρχιζε ἀπὸ τὴν παιδικὴ κιάλας ἡλικία νὰ τῆς κόβει ὀλόγυρα τὰ μέρη ποὺ [b] συγγενεύουν μὲ τὸν κόσμον τοῦ γίγνεσθαι καὶ ποὺ μὲ τὴν πολυφαγία καὶ τὴ λαγνεία καὶ τίς ἄλλες ἡδονές ἔχουν προσκολληθεῖ ἐπάνω τῆς καὶ σὰν κομμάτια μολύβι τῆς γυρίζουν τὴν ὄψη πρὸς τὰ κάτω — αὐτὰ ποὺ ἂν τὰ ξεφορτωνόταν, θὰ στρεφόταν στὰ ἀληθινὰ ὄντα καὶ τότε ἡ ἴδια αὐτὴ δύναμη τῶν ἴδιων ἀνθρώπων θὰ ἔβλεπε τὰ ἀληθινὰ τόσο ξεκάθαρα ὅσο καὶ αὐτὰ στὰ ὁποῖα εἶναι τώρα στραμμένη.

Φυσικά, εἶπε.

Τότε; Δὲν εἶναι φυσικό, εἶπα ἐγώ, καὶ δὲν συνάγεται κατανάγκην ἀπὸ ὅσα ἔχουμε πεῖ ὅτι ἄνθρωποι ἀμόρφωτοι, δίχως καμιά ἐμπειρία τῆς ἀλήθειας, δὲν
θὰ ἦταν ποτὲ δυνατόν [c] νὰ διοικήσουν ἱκανοποιητικὰ μιὰ πολιτεία οὔτε, ἐπίσης, ἄνθρωποι ἀφημένοι νὰ περνοῦν ὡς τὸ τέλος τῆ ζωῆ τους μελετώντας; Οἱ πρῶτοι ἐπειδὴ δὲν ἔχουν θέσει ἓνα στόχο πρὸς τὸν ὁποῖο θὰ πρέπει νὰ κατατείνουν ὅλες οἱ πράξεις τους, οἱ ἰδιωτικὲς καὶ οἱ δημοσίαι, οἱ δεῦτεροι ἐπειδὴ ἀπὸ δική τους προαίρεση δὲν πρόκειται νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τίποτε
πρακτικό, καθὼς θὰ νομίζουν ὅτι ἔχουν μεταφερθεῖ, ζωντανοὶ ἀκόμη, καὶ
ζοῦν στὰ νησιά τῶν μακάρων!

Δίκιο ἔχεις, εἶπε.

Τὸ ἔργο λοιπόν, εἶπα ἐγώ, ποὺ ἔχουμε νὰ ἐπιτελέσουμε ἕμεις, οἱ θεμελιωτὲς τῆς πόλης, εἶναι νὰ ὑποχρεώσουμε ὅσους ἀπὸ τὴ φύση τους εἶναι προικισμένοι κατὰ τὸν καλύτερο τρόπο νὰ προσεγγίσουν ἐκεῖνο τὸ μάθημα ποὺ προηγουμένως τὸ χαρακτηρίσαμε ὡς τὸ μέγιστο: νὰ ἀντικρῦσουν τὸ Ἄγαθὸ [d] καὶ νὰ βγάλουν ἐκείνη τὴν ἀνηφορία, καὶ σὰν ἀνεβοῦν καὶ τὸ κοιτάξουν ἀρκετὰ, νὰ μὴν τοὺς ἐπιτρέψουμε αὐτὸ ποὺ τώρα ἐπιτρέπεται.

Δηλαδή ποιό;

Τὸ νὰ μένουν, εἶπα ἐγώ, ἐκεῖ καὶ νὰ μὴ θέλουν νὰ κατεβοῦν πάλι δίπλα σ' ἐκείνους τοὺς δεσμώτες καὶ νὰ μοιραστοῦν μαζί τους τοὺς κόπους καὶ τίς τιμές, εἴτε αὐτὲς εἶναι τιποτένιες εἴτε σπουδαιότερες.

Μὰ τότε, εἶπε, δὲν θὰ τοὺς ἀδικήσουμε καὶ δὲν θὰ τοὺς κάνουμε νὰ ζοῦν χειρότερα, ἐνῶ μποροῦν νὰ ζήσουν καλύτερα;

[e] Ἐξάσας πάλι, εἶπα ἐγώ, φίλε μου, ὅτι τὸ νόμο δὲν τὸν ἐνδιαφέρει πῶς μιὰ ὀρισμένη τάξη στὴν πόλη θὰ γίνεῖ ἰδιαίτερα εὐτυχησμένη, ἀλλὰ ἀναζητεῖ τρόπους ὥστε ἡ εὐτυχία αὐτὴ νὰ πραγματοποιηθεῖ γιὰ ὅλη τὴν πόλη συνενώ-

520 μόττων τοὺς πολίτας πειθοῖ τε καὶ ἀνάγκῃ, ποιῶν μεταδιδόναι ἀλλήλοις τῆς ὠφελίας ἢν ἂν ἕκαστοι τὸ κοινὸν δυνατοὶ ὦσιν ὠφελεῖν καὶ αὐτὸς ἐμποιῶν τοιούτους ἀνδρας ἐν τῇ πόλει, οὐχ ἵνα ἀφιῆ τρέπεσθαι ὅπῃ ἕκαστος βούλεται, ἀλλ' ἵνα καταχρήται αὐτὸς αὐτοῖς ἐπὶ τὸν σύνδεσμον τῆς πόλεως.

5 Ἀληθῆ, ἔφη· ἐπελαθόμην γάρ.

Σκέψαι τοίνυν, εἶπον, ὦ Γλαύκων, ὅτι οὐδ' ἀδικήσομεν τοὺς παρ' ἡμῖν φιλοσόφους γιγνομένους, ἀλλὰ δίκαια πρὸς αὐτοὺς ἐροῦμεν, προσαναγκάζοντες τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι τε καὶ φυλάττειν. ἐροῦμεν γὰρ ὅτι οἱ μὲν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι τοιοῦτοι γιγνόμενοι εἰκότως οὐ μετέχουσι τῶν ἐν αὐταῖς πόνων· αὐτόματοι γὰρ ἐμφύονται ἀκούσης τῆς ἐν ἐκάστη πολιτείας, δίκην δ' ἔχει τό γε αὐτοφυῆς μηδενὶ τροφῆν ὀφείλον μηδ' ἐκτίνειν τῷ προθυμῆσθαι τὰ τροφεία· ὑμᾶς δ' ἡμεῖς ὑμῖν τε αὐτοῖς τῇ τε ἄλλῃ πόλει ὥσπερ ἐν σμήνεσιν ἡγεμόνας τε καὶ βασιλέας ἐγεννήσαμεν, ἄμεινόν τε καὶ τελεώτερον ἐκείνων πεπαιδευμένους καὶ μᾶλλον δυνατοὺς ἀμφοτέρων μετέχειν. καταβατέον οὖν ἐν μέρει ἐκάστῳ εἰς τὴν τῶν ἄλλων συνοίκησιν καὶ συνεθιστέον τὰ σκοτεινὰ θεάσασθαι· συνεθιζόμενοι γὰρ μυρῖφ βέλτιον ὄψεσθε τῶν ἐκεῖ καὶ γνώσεσθε ἕκαστα τὰ εἶδωλα ἅττα

5 ἐστὶ καὶ ὧν, διὰ τὸ τάληθῆ ἑωρακέναι καλῶν τε καὶ δικαίων καὶ ἀγαθῶν πέρι. καὶ οὕτω ὕπαρ ἡμῖν καὶ ὑμῖν ἢ πόλις οἰκῆσεται ἀλλ' οὐκ ὄναρ, ὡς νῦν αἱ πολλαὶ ὑπὸ σκιαμαχοῦντων τε πρὸς ἀλλήλους καὶ στασιαζόντων περὶ τοῦ ἄρχειν

d οἰκοῦνται, ὡς μεγάλου τινὸς ἀγαθοῦ ὄντος. τὸ δέ που ἀληθές ὡδ' ἔχει· ἐν πόλει ἢ ἥκιστα πρόθυμοι ἄρχειν οἱ μέλλοντες ἄρξειν, ταύτην ἄριστα καὶ ἀστασιαστότατα ἀνάγκῃ οἰκείσθαι, τὴν δ' ἐναντίους ἄρχοντας σχοῦσαν ἐναντίως.

5 Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

νοντας ἀρμονικὰ τοὺς πολίτες μὲ τὴν πειθῶ ἀλλὰ καὶ τὸν ἔξαναγκασμό, κἀνοντάς τους νὰ δίνουν [520a] ὁ ἕνας στὸν ἄλλο τὴν ὠφέλεια πὸ μπορεῖ καθεναὶς ἀπὸ αὐτοὺς νὰ προσφέρει στὸ σύνολο καὶ πλάθοντας ὁ ἴδιος ὁ νόμος τέτοιους ἀνδρες στὴν πόλῃ ὄχι γιὰ νὰ τοὺς ἀφήνει ἔπειτα νὰ τραβοῦν κατὰ 'κεῖ πὸ ἀρέσει στὸν καθένα ἀλλὰ γιὰ νὰ τοὺς χρησιμοποιεῖ ὁ ἴδιος γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς ἐνότητος τῆς πόλῃς.

Σωστά, εἶπε· τὸ εἶχα ξεχάσει.

Σκέψου ἀκόμη, Γλαύκων, ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἀδικήσουμε τοὺς φιλοσόφους πὸ θὰ βγάλει ἢ πόλῃ μας ἀλλὰ θὰ τοὺς ποῦμε σωστά πράγματα ὑποχρεώνοντάς τους νὰ φροντίζουν τοὺς ἄλλους καὶ νὰ τοὺς προσέχουν. Θὰ τοὺς ποῦμε δηλαδὴ ὅτι εὐλόγα στὶς ἄλλες [b] πόλεις οἱ φιλόσοφοι ὅπως αὐτοὶ δὲν συμμετέχουν σὲ βαριά καθήκοντα· γιὰ τὴν ξεφυτρώνουν ἀπὸ μόνου τους χωρὶς τὴ σκόπιμη δράση τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλῃς πολιτείας, καὶ εἶναι δίκαιο ὅ,τι φυτρώνει ἀπὸ μόνου του, χωρὶς νὰ χρωστᾶ σὲ κανένα τὴν τροφή του, νὰ μὴν ἔχει καὶ τὴ διάθεση νὰ πληρώσει σὲ κάποιον γιὰ τὴ διατροφή. Ἐσᾶς ὁμως σᾶς ἀναστήσαμε πρὸς τὸ δικὸ σας ἀλλὰ καὶ τὸ δικὸ μας τὸ συμφέρον, κάτι σὰν ὀδηγητὲς καὶ βασιλιάδες σ' ἕνα σμῆνος μέλισσες, καὶ σᾶς ἔχουμε δώσει παιδεία πιὸ καλὴ καὶ πιὸ ὀλοκληρωμένη ἀπὸ ἐκείνων τὴν παιδεία καὶ σᾶς ἔχουμε κάνει καὶ στὰ δύο, στὴν πολιτικὴ ὅσο καὶ στὴ φιλοσοφία, [c] πιὸ δυνατούς. Ἄς κατεβεῖτε λοιπόν, καθένας μὲ τὴ σειρά του, στὸν τόπο πὸ μένουν οἱ ἄλλοι καὶ ἄς συνηθίσετε μαζί μ' ἐκείνους καὶ ἐσεῖς νὰ βλέπετε τίς σκιές· γιὰ τὴν ὅταν τὸ συνηθίσετε, θὰ διακρίνετε χίλιες φορὲς καλύτερα ἀπ' ὅσο οἱ δεσμιῶτες ἐκεῖ στὴ σπηλιὰ καὶ θὰ ἀναγνωρίζετε τὰ εἶδωλα ἕνα πρὸς ἕνα, τί λογῆς εἶναι καὶ ποιοῦ πράγματος ἀποτελοῦν εἶδωλο, διότι ἐσεῖς ἔχετε δεῖ τὴν ἀλήθεια τῶν ὁμορφῶν, τῶν δίκαιων, τῶν ἀγαθῶν πραγμάτων. Κι ἔτσι θὰ 'να ἀληθινὴ ἢ ζωὴ πὸ θὰ ζήσουμε, ἐμεῖς καὶ ἐσεῖς, στὴν πόλῃ, καὶ ὄχι ἕνα ὄνειρο, ὅπως εἶναι τώρα στὶς περισσότερες πολιτείες ὅπου οἱ ἄνθρωποι πολεμοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο γιὰ σκιές καὶ ξεσηκώνονται νὰ ἀρπάξουν τὴν ἐξουσία, [d] λὲς καὶ εἶναι τάχα ἢ ἐξουσία κανένα μεγάλο καλὸ. Ἐνῶ, βέβαια, ἢ ἀλήθεια εἶναι τούτη· Σὲ μιὰ πολιτεία ὅπου ὅσοι πρόκειται νὰ ἀσκήσουν ἐξουσία ἔχουν ἐλάχιστα τὴ διάθεση νὰ ἐξουσιάζουν, τὰ πράγματα σ' αὐτὴ τὴν πολιτεία θὰ πηγαίνουν περίφημα καὶ δὲν θὰ ὑπάρχει καμιά ἀναταραχὴ, ἐνῶ ὅπου οἱ ἄρχοντες θὰ ἔχουν τὴν ἀντίθετη διάθεση, θὰ εἶναι καὶ ἢ κατάστασι τῶν πραγμάτων ἢ ἀντίθετη.

Βεβαίως, εἶπε.

Ἄπειθήσουσιν οὖν ἡμῖν οἶοι οἱ τρόφιμοι ταῦτ' ἀκούοντες,
καὶ οὐκ ἐθελήσουσιν συμπονεῖν ἐν τῇ πόλει ἕκαστοι ἐν μέρει,
τὸν δὲ πολλὸν χρόνον μετ' ἀλλήλων οἰκεῖν ἐν τῷ καθαρῷ;

Ἄδύνατον, ἔφη· δίκαια γὰρ δὴ δίκαιοις ἐπιτάξομεν.
παντὸς μὴν μᾶλλον ὡς ἐπ' ἀναγκαῖον αὐτῶν ἕκαστος εἴσι
τὸ ἄρχειν, τοῦναντίον τῶν νῦν ἐν ἐκάστη πόλει ἀρχόντων.

521 Οὕτω γὰρ ἔχει, ἦν δ' ἐγώ, ὦ ἑταῖρε· εἰ μὲν βίον ἐξευρήσεις
ἀμείνω τοῦ ἄρχειν τοῖς μέλλουσιν ἄρξειν, ἔστι σοι δυνατὴ
γενέσθαι πόλις εὖ οἰκουμένη· ἐν μόνῃ γὰρ αὕτῃ ἄρξουσιν
οἱ τῷ ὄντι πλούσιοι, οὐ χρυσίου ἀλλ' οὐ δεῖ τὸν εὐδαίμονα
πλουτεῖν, ζωῆς ἀγαθῆς τε καὶ ἔμφρονος. εἰ δὲ πτωχοὶ καὶ
5 πεινῶντες ἀγαθῶν ἰδίων ἐπὶ τὰ δημόσια ἴασιν, ἐντεῦθεν
οἰόμενοι τὰγαθὸν δεῖν ἀρπάζειν, οὐκ ἔστι· περιμάχητον
γὰρ τὸ ἄρχειν γιγνόμενον, οἰκέτοιο ὦν καὶ ἔνδον ὁ τοιοῦτος
πόλεμος αὐτοῦς τε ἀπόλλυσι καὶ τὴν ἄλλην πόλιν.

Ἀληθέστατα, ἔφη.

Ἐχεις οὖν, ἦν δ' ἐγώ, βίον ἄλλον τινὰ πολιτικῶν ἀρχῶν
καταφρονούντα ἢ τὸν τῆς ἀληθινῆς φιλοσοφίας;

Οὐ μὰ τὸν Δία, ἦ δ' ὅς.

Ἀλλὰ μέντοι δεῖ γε μὴ ἐραστὰς τοῦ ἄρχειν ἰέναι ἐπ'
5 αὐτό· εἰ δὲ μή, οἷ γε ἀντερασταὶ μαχοῦνται.

Πῶς δ' οὐ;

10 Τίνας οὖν ἄλλους ἀναγκάσεις ἰέναι ἐπὶ φυλακὴν τῆς
πόλεως ἢ οἱ περὶ τούτων τε φρονιμώτατοι δι' ὧν ἄριστα
πόλις οἰκεῖται, ἔχουσί τε τιμὰς ἄλλας καὶ βίον ἀμείνω τοῦ
πολιτικοῦ;

Οὐδένας ἄλλους, ἔφη.

15 Βούλει οὖν τοῦτ' ἤδη σκοπῶμεν, τίνα τρόπον οἱ τοιοῦτοι
ἐγγενήσονται, καὶ πῶς τις ἀνάξει αὐτοὺς εἰς φῶς, ὥσπερ
ἐξ Ἄιδου λέγονται δὴ τινες εἰς θεοὺς ἀνελθεῖν;

Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ἔφη.

Φαντάζεσαι λοιπὸν ὅτι οἱ μαθητές μας δὲν θὰ πειθαρχήσουν ἀκούγοντάς
τα αὐτὰ καὶ δὲν θὰ θελήσουν νὰ ἔχουν κι αὐτοὶ κάποια συμμετοχὴ, καθέννας
μὲ τὴ σειρὰ του, στὸ μόχθο τῆς πολιτικῆς, ἀλλὰ ὅτι τὸν περισσότερο χρόνο θὰ
μένουν μαζί ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο σὲ ἐκείνο τὸν καθαρότερο τόπο;

[e] Ἄδύνατον, εἶπε· γιατί θὰ δώσουμε δίκαιες προσαγές σὲ δίκαιους ἀν-
θρώπους. Καὶ ἀσφαλῶς καθέννας ἀπὸ αὐτούς, ἀντίθετα ἀπ' ὅτι συμβαίνει μὲ
τοὺς τωρινούς ἄρχοντες τῶν πολιτειῶν, θὰ ἀναλαμβάνει τὴν ἐξουσία θεω-
ρώντας τὴν κάτι ἀναπόφευκτα ἀναγκαῖο.

Ἔτσι εἶναι, φίλε μου, εἶπα· ἂν σ' αὐτοὺς ποὺ πρόκειται νὰ κυβερνήσουν
ἐξασφαλίσεις μιὰ ζωὴ [521a] καλύτερη ἀπὸ τὴ ζωὴ ἑνὸς κυβερνήτη, τότε θὰ
μπορέσει νὰ γίνῃ γιὰ σένα πραγματικότητα αὐτὴ ἢ πόλιν μὲ τὴν καλὴ διακυ-
βέρνηση. Γιατί μόνο σ' αὐτὴν θὰ κυβερνήσουν ὅσοι ἔχουν σταλήθεια πλοῦτο
—ὄχι χρυσάφι, ἀλλὰ τὸν πλοῦτο ποὺ εἶναι ἀπαραίτητο νὰ τὸν ἔχει ὁ εὐτυχι-
σμένος ἄνθρωπος: μιὰ ζωὴ γεμάτη ἀρετὴ καὶ σοφία. Ἀπεναντίας, ὅταν ἐρ-
χονται νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὰ κοινὰ ἄνθρωποι φτωχοὶ καὶ στερημένοι, χωρὶς
κανένα δικό τους ἀγαθὸ στὴ ζωὴ, νομίζοντας πῶς θὰ ἔπρεπε ὅ,τι καλὸ τοὺς
λείπει νὰ τὸ ἀρπάξουν ἀπὸ ἐδῶ, τότε δὲν κάνουμε τίποτα. Γιατί ἅμα ἡ ἐξου-
σία γίνεται περιμάχητη, ὁ πόλεμος αὐτός, ποὺ τὴν ἀφορᾷ ἅμεσα καὶ τὸν ἔχει
μέσα της, τοὺς ἀφανίζει καὶ αὐτοὺς τοὺς ἴδιους ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπόλοιπὴ πόλιν.

Πολὺ σωστά, εἶπε.

[b] Ἐξέρις ἐσύ, εἶπα, κανέναν ἄλλο τρόπο ζωῆς ποὺ νὰ περιφρονεῖ τὰ πολι-
τικὰ ἀξιώματα ἐκτὸς ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τοῦ ἀληθινοῦ φιλοσόφου;

Μὰ τὸ Δία ὄχι, εἶπε ἐκείνος.

Ὅσοσο εἶναι ἀνάγκη στὴν ἐξουσία νὰ μὴν ἀνέρχονται ἄνθρωποι ποὺ
ἔχουν ἔρωτα γιὰ αὐτήν· διαφορετικὰ οἱ ἀντίζηλοί τους θὰ τοὺς πολεμήσουν.

Ἀσφαλῶς.

Ποιούς ἄλλους λοιπὸν θὰ ἀναγκάσεις νὰ ἀναλάβουν τὴ φύλαξη τῆς πό-
λης παρὰ ἐκείνους ποὺ ἔχουν στοχαστεῖ ὅσο κανέννας ἄλλος μὲ ποιά μέσα κυ-
βερνεῖται καλύτερα ἢ πολιτεία καὶ ἔχουν δοκιμάσει κι ἄλλες τιμὲς καὶ ἕναν
τρόπο ζωῆς καλύτερον ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ ἡγέτη;

Κανέναν ἄλλο, εἶπε.

[c] Θέλεις τώρα νὰ ἐξετάσουμε τοῦτο, μὲ ποιὸν τρόπο θὰ ἀποκτήσουμε
στὴν πόλιν τέτοιους ἀνθρώπους καὶ πῶς θὰ τοὺς ἀνεβάσει κανεὶς στὸ φῶς,
ἀκριβῶς ὅπως λέγεται γιὰ κάποιους, ὅτι ἀνέβηκαν ἀπὸ τὸν Ἄδη στους θεοὺς;

Βεβαίως καὶ θέλω, εἶπε.